

แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์
ชุมชนบ้านลำโรง อำเภอมะนัง จังหวัดสุรินทร์

ธัญญารัตน์ อธิพงษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานวัตกรรมการท่องเที่ยวและบริการ คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

THE DEVELOPMENT OF CREATIVE HEALTH TOURISM ACTIVITIES OF
SOMRONG VILLAGE, MUEANG DISTRICT, SURIN PROVINCE

TANYAPON ASIPONG

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF LIBERAL ARTS
MAJOR IN TOURISM AND HOSPITALITY INNOVATION
FACULTY OF LIBERAL ARTS
UBON RATCHATHANI UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2021
COPYRIGHT OF UBON RATCHATHANI UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมะนัง จังหวัดสุรินทร์ ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือต่าง ๆ และความช่วยเหลือในการให้คำปรึกษา คำแนะนำ ในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี จิตต์โกศล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณ ดร.วิตติกา ทางชั้น ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัตร ศรีทองแสง ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับคำปรึกษา ตลอดระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราณัฐ โสภารองเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต อาจารย์ ดร.วิตติกา ทางชั้น คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้ช่วยศาสตราจารย์สืบพงษ์ หงษ์ภักดี คณะบริหารศาสตร์ สาขาการจัดการโรงแรม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปวีรวิทย์ สมนึก สาขานวัตกรรมการท่องเที่ยวและบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัตร ศรีทองแสง ที่สละเวลาในการพิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาของเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณผู้ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในด้านข้อมูล ได้แก่ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน บ้านสำโรง เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุรินทร์ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลตำบลท่าสว่าง จังหวัดสุรินทร์ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ ตลอดจนกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการศึกษาจนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี ทุกท่านที่กล่าวมาข้างต้นเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ตลอดจนให้กำลังใจในการศึกษาวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้อีกด้วย

ขอขอบพระคุณ มารดาและทุก ๆ คนในครอบครัวที่คอยให้กำลังใจ คอยสนับสนุนและคอยส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีเสมอมา ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุก ๆ คนที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจ ตลอดจนบุคคลต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลืออีกมากมายที่ผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามได้ทั้งหมดในที่นี้ ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาของทุก ๆ ท่านสุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณหลักสูตรสาขาวิชานวัตกรรมการท่องเที่ยวและบริการ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ได้ให้เวลาแก่ผู้วิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมะนัง จังหวัดสุรินทร์

ธัญญารักษ์ อธิพงษ์

ผู้วิจัย

บทคัดย่อ

เรื่อง : แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์
ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์
ผู้วิจัย : ฉันทยาภรณ์ อสีพงษ์
ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา : นวัตกรรมการท่องเที่ยวและบริการ
อาจารย์ที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี จิตต์โกศล
คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ, การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง ตำบลท่าสว่าง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ (2) ประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ (3) ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ และ (4) เสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยรูปแบบผสมผสาน (Mixed Method) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (Frequency) และค่าเฉลี่ย (Mean) แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (descriptive analysis) สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) และวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลจากการศึกษา พบว่า (1) จากการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง มี 6 ฐาน ได้แก่ ฐานปลูกผักผสมผสานปลอดสารเคมี ฐาน ลด ละ เลิกเหล้า ฐานครัวเรือนน่าอยู่ ฐานเรียนรู้สมุนไพร ฐานการเลี้ยงไก่ไข่อินทรีย์ และฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (2) การประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง พบว่า (2.1) ด้านการวางแผนของผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวภายใต้สภาผู้นำชุมชน และมีการกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนชุมชนที่ชัดเจน (2.2) ด้านการบริหารจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ฐานกิจกรรมจะกระจายอยู่ในชุมชนและแต่ละฐานจะได้รับการรับรองจากสภาผู้นำชุมชน (2.3) การบริหารจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว แบ่งเป็น การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ในชุมชนไม่มีรถยนต์ให้บริการนำชม การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจึงเป็นการเดินชมและสำรวจชุมชนและการเข้าถึงข้อมูลของชุมชน ชุมชนบ้านสำโรงขาดช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ของชุมชน 2.4 การบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ชุมชนบ้านสำโรงเป็นชุมชนที่มีความพร้อมในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยว (2.5) การบริหารจัดการให้เกิดคุณภาพบริการในแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนควรมีพัฒนาการนำชมในชุมชน (2.6) การจัดการกิจกรรมทางการท่องเที่ยว กิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการเรียนรู้ ซึ่งนักท่องเที่ยวไม่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และ

(2.7) การบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ชุมชนได้ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์และสิ่งแวดล้อมในชุมชนจึงเป็นเป้าหมายที่ชุมชนให้ความสำคัญ (3) ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง พบว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะการได้สัมผัสในการทำกิจกรรมกับชุมชนโดยตรง สัมผัสวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชน เพราะกิจกรรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมภายในชุมชนได้ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อการเรียนรู้/การถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักท่องเที่ยว และสามารถสร้างความสนุกสนาน และให้นันทนาการแก่นักท่องเที่ยว และ

(4) แนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านสำโรง ทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ (4.1) ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชน ประกอบด้วย การจัดการนำเที่ยวในชุมชน เป็นประเด็นที่สำคัญที่จะทำให้ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนชุมชนได้รับรู้ความเป็นอยู่วิถีชีวิตของชุมชน และ การพัฒนาศักยภาพผู้นำชม นักสื่อความหมายชุมชน นักเล่าเรื่องหรือนักสื่อความหมายมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งจะต้องให้ข้อมูลอย่างถูกต้องและเหมาะสมเกี่ยวกับชุมชนให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือน และผู้นำชมหรือนักสื่อความหมายจะเป็นคนที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวอยากที่จะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม (4.2) การส่งเสริมการตลาด นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาเป็นกลุ่ม นักท่องเที่ยวเครือข่ายที่เดินทางมาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน การส่งเสริมการตลาดการประชาสัมพันธ์ออนไลน์จึงเป็นแนวทางที่จะช่วยให้ชุมชนเป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น

ABSTRACT

TITLE : THE DEVELOPMENT OF CREATIVE HEALTH TOURISM ACTIVITIES OF
 SOMRONG VILLAGE, MUEANG DISTRICT, SURIN PROVINCE
 AUTHOR : TANYAPON ASIPONG
 DEGREE : MASTER OF ARTS
 MAJOR : TOURISM AND HOSPITALITY INNOVATION
 ADVISOR : ASST. PROF. YUWADEE JITKOSOL, Ph.D.
 KEYWORDS : HEALTH TOURISM, CREATIVE TOURISM

The objectives of this research were (1) to survey the health tourism resources of Ban Samrong community Ta-Sawang subdistrict, Muang Surin district, Surin province, (2) to assess the resource potential of health tourism in Baan Sam-Rong, Ta-Sawang subdistrict, Muang Surin district, Surin province, (3) to study the needs of tourists concerning creative health tourism activities in Baan Sam-Rong, Ta-Sawang subdistrict, Muang Surin district, Surin province, and (4) suggest guidelines for the development of creative health tourism activities in Baan Sam-Rong, Ta-Sawang subdistrict, Muang Surin district, Surin province. This employed mixed method research including quantitative and qualitative research. The research instruments for this study involved an in-depth interview and questionnaire. The data were analyzed by using frequency and mean, descriptive analysis, descriptive statistics, and content analysis.

The results of the study revealed that (1) from the survey of health tourism resources in the Ban Samrong community, there were 6 platforms: growing vegetables without toxic chemicals, alcohol reduction, raising organic laying hens, local herb gardens, livable households, and community products. (2) The assessment of the resource potential for Ban Samrong community health tourism found the following: (2.1) Planning: the community operates tourism under the Community Leadership Council and there are clear guidelines to drive the community. (2.2) Tourism attraction management: activity platforms were distributed among the communities and each platform was endorsed by the Community Leadership Council. (2.3) Management of the ability to access tourists attractions was divided into access to tourist attractions in a community that has no vehicle service, so access to tourist attractions involved walking, and access to information in the community. The Ban Samrong community lacks channels for disseminating information and engaging in public relations. (2.4) Facilities Management: Ban Samrong community is a community that is prepared in terms of having facilities that can accommodate tourists. (2.5) Management of service

quality: the community should develop leadership to procure tour guides for the community. (2.6) Management of tourism activities: most of the activities involved learning in which tourists do not participate. (2.7) Environmental management and nature conservation: the community has carried out tourism activities that conserve the environment, a goal to which the community attaches great importance. (3) Tourist requirements: it was found that most tourists were satisfied with the activities of the health tourism in Baan Sam-Rong. Tourist satisfaction was at a high level, especially the direct exposure to activities with the village, touching on the way of life and well-being of the community due to the activities. Tourists can participate within the village through these health tourism activities. (4) Development guidelines for creative health tourism activities of the Ban Samrong community were divided into two main categories. These include (4.1) issues related to tourism management within the community, comprising community-based tourism management which focused on three main topics. The first and most important issue was that tourists are able to learn about the way of life of local people and development of audience leader potential and of local storytellers. The leadership should plan or create interesting activities in which tourists are able to participate in village life. Audience leaders or interpreters are the ones who encourage tourists to participate in activities. (4.2) Marketing promotion: most tourists who come to this village were networked groups interested to exchange and learn with the local people. The promotion of online public relations marketing is a way to help the community become more widely known as a good attraction for tourism.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์	3
1.3 ขอบเขตของงานวิจัย	4
1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	7
บทที่ 2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 บริบททั่วไปของชุมชนบ้านสำโรง	9
2.2 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	15
2.3 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	27
2.4 แนวคิดความต้องการ	32
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 วิธีวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์	48
3.2 วิธีวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์	50
3.3 วิธีวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์	52
3.4 วิธีวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์	55
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
4.1 สำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์	64

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2 ประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์	70
4.3 ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์	79
4.4 เสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่าง สร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์	86
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการศึกษา	90
5.2 อภิปรายผล	92
5.3 ข้อเสนอแนะ	95
เอกสารอ้างอิง	97
ภาคผนวก	
ก รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	103
ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ลงพื้นที่	105
ค กรรมการตรวจเครื่องมือวิทยานิพนธ์	107
ง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	113
จ แบบประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC)	121
ฉ ภาพประกอบการทำวิทยานิพนธ์	127
ประวัติผู้วิจัย	132

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1	ลักษณะประชากรศาสตร์ 79
4.2	ความพึงพอใจกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม ชุมชนบ้านสำโรง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 82
4.3	ความพึงพอใจกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ด้านการเพิ่มทักษะหรือความสามารถให้แก่นักท่องเที่ยว ชุมชนบ้านสำโรง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 83
4.4	ความพึงพอใจกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่าง สร้างสรรค์ ด้านการเน้น ทรัพยากร การท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ ชุมชนบ้านสำโรง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 83
4.5	ความพึงพอใจกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ด้านสินค้าหลักคือทักษะและประสบการณ์ ชุมชนบ้านสำโรง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 84

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	กรอบแนวคิดการวิจัย	6
2.1	เรียนรู้วัฒนธรรมชุมชนต้นแบบ “บ้านสำโรง จังหวัดสุรินทร์”	10
2.2	แผนที่ชุมชนบ้านสำโรง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์	11
2.3	ทำบุญตักบาตรตอนเช้า	12
2.4	ฐานการปลูกพืชครัวเรือนน่ายู่	12
2.5	วิธีการปลูกพืชสมุนไพร	13
2.6	วิธีการปลูกพืชสมุนไพร	13
2.7	อาหารพื้นบ้าน บ้านสำโรง	14
2.8	การให้ข้อมูลฐานครัวเรือนน่ายู่	15
2.9	ความหมายของ Wellness	17
2.10	ความหมายของ Medical	18
2.11	ความแตกต่างของ Wellness Tourists กับ Medical Tourists	19
2.12	การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	21
2.13	คุณลักษณะเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	29
4.1	แปลงปลูกผักสระระแห่นปลอดสารเคมี ชุมชนบ้านสำโรง	66
4.2	แปลงปลูกผักกระเพราปลอดสารเคมี ชุมชนบ้านสำโรง	66
4.3	การคัดแยกขยะครัวเรือนในชุมชน	67
4.5	การตรวจสอบลูกน้ำยุงลายในชุมชน ของแกนนำสภาผู้นำชุมชน	67
4.6	ฐานครัวเรือนน่ายู่	68
4.7	สมุนไพรในฐานเรียนรู้	68
4.8	คอกเลี้ยงไก่ไข่อินทรีย์	69
4.10	ลูกประคบสมุนไพรชุมชนบ้านสำโรง	70
4.11	ผลิตภัณฑ์สบู่ชุมชนบ้านสำโรง	70
4.13	3 กลไกหลักในการขับเคลื่อนชุมชนบ้านสำโรง	71
4.14	ป้ายฐานผักปลอดสารพิษที่ได้รับรองโดยสภาผู้นำชุมชนบ้านสำโรง	72
4.15	ทัศนียภาพในชุมชนบ้านสำโรง	73
4.16	แผนที่เส้นทางจากตัวเมืองสุรินทร์ ไปยังชุมชนบ้านสำโรง	73
4.17	การเดินทางชมฐานเรียนรู้ในชุมชนบ้านสำโรง	74
4.19	ป้ายบอกทางไปยังฐานการเรียนรู้ในชุมชน	75
4.20	หลักสูตร 2 วัน 1 คืน ชุมชนบ้านสำโรง	75
4. 21	สรุปความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์	76
4.22	หลักสูตร 2 วัน 1 คืน ชุมชนบ้านสำโรง	78

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักที่สำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศไทย ซึ่งสามารถยืนยันได้จากตัวเลขของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาถึง 19.76 ล้านคน สร้างรายได้กว่า 1.02 ล้านล้านบาท และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีจำนวนถึง 138 ล้านคน ที่สร้างรายได้ 705,500 ล้านบาทในปี 2562 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญยิ่งต่อประเทศ การเติบโตของอุตสาหกรรมนี้เป็นผลให้เกิดการลงทุนสร้างเม็ดเงินในประเทศมากขึ้น นอกจากนี้ผลประโยชน์จะตกอยู่ภายในประเทศแล้ว ยังสามารถสร้างงานสร้างอาชีพอีกหลายแขนง ก่อให้เกิดการกระจายงานกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นต่าง ๆ นับเป็นการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจอันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศชาติ ดังนั้น อาจจะกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพัฒนาสังคมของประเทศไทยได้ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562)

ประเทศไทยนั้นมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวมากมาย ทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี อีกทั้งความมีมิตรจิตของคนไทยที่เป็นที่รับรู้โดยทั่วกันจนได้สมญานามว่า “THE LAND OF SMILES” สยามเมืองยิ้มจึงเป็นแรงดึงดูดการท่องเที่ยวต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติทั่วโลก (อมรรัตน์ วงศ์เป็ง, 2559) เมืองไทยจึงกลายเป็นจุดท่องเที่ยวที่มีตัวสินค้าหลัก ๆ ในจำนวนองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถแตกเป็นประเภทกิจกรรมของการท่องเที่ยวได้ถึง 8 ประเภท ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงศาสนา การท่องเที่ยวทางเรือและการท่องเที่ยวในแหล่งที่มนุษย์สร้างขึ้น (สำนักงานสถิติเศรษฐกิจและสังคม, 2562)

จากยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพของเอเชียและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560) ยกตัวอย่างชุมชนท่องเที่ยวเชิงสุขภาพต้นแบบบ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชุมชนที่กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 ประกอบด้วย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง และแม่ฮ่องสอน ได้คัดเลือกให้เป็นหนึ่งในสี่ชุมชนต้นแบบนำร่องตามโครงการชุมชนท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ภายใต้คำขวัญเที่ยวสุขี่ 4 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนแม่กำปอง จังหวัดเชียงใหม่ ชุมชนทาเก๋ จังหวัดลำพูน ชุมชนป่าเหมี้ยง จังหวัดลำปาง และชุมชนผาบ่อง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โครงการดังกล่าวได้พัฒนาต้นแบบชุมชนท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายพัฒนาจัดการองค์ความรู้ ชูจุดเด่นคงอัตลักษณ์ พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการท่องเที่ยว ที่พักแบบโฮมสเตย์ การบริการอาหารสุขภาพ เครื่องแต่งกาย ของที่ระลึก โปรแกรมบริการสุขภาพด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น (ธนวันต์ ชุมแสง, 2562)

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health & Wellness Tourism) จัดเป็นประเภทการท่องเที่ยวที่ภาครัฐให้ความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และก้าวทัน เพื่อตอบรับกับแนวโน้มการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปในโลก ตามการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มประสบการณ์ที่สูงขึ้น (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560) สอดคล้องกับหลักการของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) ที่ให้ความสำคัญกับการยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ด้วยเหตุนี้ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมสู่การพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติที่สามารถแข่งขันกับนานาชาติประเทศ โดยใช้ศักยภาพความแข็งแกร่งด้านระบบบริการสุขภาพของประเทศดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาเพื่อรับบริการ จนสามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ ประกอบกับปีท่องเที่ยวแผนยุทธศาสตร์ของปี พ.ศ.2561 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชัย สุนทรสมัย และคณะ (2559) จากผลการศึกษาพบว่า องค์กรภาครัฐได้ให้การสนับสนุนกลุ่มชุมชนเป็นอย่างดี โดยทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ ได้แก่ การนำพันธุ์พืชสมุนไพรมาแจกจ่ายเพื่อเพาะปลูกและรับซื้อสมุนไพร เพื่อนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรต่าง ๆ รวมถึงให้การสนับสนุนและส่งเสริมกลุ่มชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและธุรกิจต่อเนื่อง นับเป็นโอกาสให้เกิดการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อีกทั้งยังช่วยสร้างจิตสำนึกด้านการรักษาท้องถิ่นแก่เยาวชนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีอีกด้วย ที่ก่อให้เกิดการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพที่ยั่งยืน

จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลาย ศิลปวัฒนธรรม อารยธรรมขอม ประเพณี วิถีชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่สามารถเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยจังหวัดสุรินทร์ได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาจังหวัดสุรินทร์ พ.ศ.2561 – 2564 ว่าด้วย “เมืองเกษตรอินทรีย์ ศูนย์เศรษฐกิจชายแดน ท่องเที่ยววิถีชุมชน ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี” เพื่อมุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น การพัฒนาการค้าชายแดน การลงทุน เกษตรอินทรีย์และการท่องเที่ยว การท่องเที่ยววิถีชุมชน ประเด็นในวิสัยทัศน์ด้านการท่องเที่ยวที่มุ่งยกระดับการท่องเที่ยวในระดับชุมชน โดยนำเสนอวิถีชีวิตของชุมชนในรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน (แผนพัฒนาจังหวัดสุรินทร์ พ.ศ.2561 – 2564) ซึ่งจังหวัดสุรินทร์มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเชื่อมโยงกับประเทศกัมพูชาและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ (Health Healing Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion Tourism) ชุมชนบ้านสำโรง หมู่ที่ 3 อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็นหนึ่งใน 2,340 ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการชุมชนน่าอยู่ ของสำนักสร้างสรรค์โอกาสและนวัตกรรม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2555 เป็นหมู่บ้านขนาดกลาง ชาวบ้านในชุมชนประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยการปลูกผัก จะเห็นได้จากจำนวนผักในตลาดสดเมืองสุรินทร์ ประมาณร้อยละ 50 เป็นผักจากชุมชนบ้านสำโรง ซึ่งในช่วงปีก่อนปี พ.ศ.2555 ชุมชนบ้านสำโรงเป็นหมู่บ้านที่มีปัญหาเข้าขั้นวิกฤติหลายเรื่อง โดยเฉพาะปัญหาสารเคมีจากการทำเกษตรในหมู่บ้าน จนส่งผลกระทบต่อสุขภาพเกิดอาการวิงเวียนศีรษะ คลื่นไส้อาเจียน และปัญหาหนี้สินของชาวบ้านในหมู่บ้าน เมื่อผู้นำศึกษาแนวคิดและกรอบของโครงการข้างต้นจนนำไปสู่แนวทางการแก้ปัญหามุมชุมชน ภายใต้กลไก “สภาผู้นำชุมชน” จนกลายเป็นทั้งชุมชนน่าอยู่และชุมชนต้นแบบของ

จังหวัดสุรินทร์ ในด้านเกษตรกรรมและด้านสุขภาวะที่ดีของคนในชุมชน (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2559: เว็บไซต์)

เมื่อได้รับเลือกให้เป็นชุมชนน่าอยู่และชุมชนต้นแบบของจังหวัดสุรินทร์ ส่งผลให้เป็นที่สนใจของหน่วยงานต่าง ๆ และกลุ่มคนที่สนใจเข้ามาเรียนรู้ เพื่อนำแนวคิดและหลักการจัดการหมู่บ้านไปปรับใช้ในชุมชนจึงเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับบุคคลและนักท่องเที่ยวที่สนใจ โดยเริ่มดำเนินกิจกรรมจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นหลักและเรียนรู้การสร้างเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีของชุมชนและครัวเรือน เพื่อให้มีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย โดยในปัจจุบันได้จัดเป็นหลักสูตรชุมชนน่าอยู่ 2 วัน 1 คืน ซึ่งมีฐานกิจกรรม (1) ฐานปลูกผักผสมผสานปลอดสารเคมี (2) ฐาน ลด ละ เลิกเหล้า (3) ฐานครัวเรือนน่าอยู่ (พิริวัศ คิตกล้า, 2563) จากการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อสำรวจข้อมูลในพื้นที่วิจัย พบว่า รูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนที่กำลังดำเนินการอยู่เป็นการนำชมและเรียนรู้ โดยนักท่องเที่ยวรับบทบาทเป็นเพียงผู้ชมและซักถาม นอกจากนี้ชุมชนต้องการที่พัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย นำทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น สมุนไพร ผักปลอดสารเคมี มาต่อยอดและพัฒนาในเชิงสุขภาพเพื่อเพิ่มกลุ่มนักท่องเที่ยวจากกลุ่มเดิมคือ กลุ่มศึกษาดูงาน ขยายเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เข้าท่องเที่ยวและทำกิจกรรมเชิงสุขภาพร่วมกับชุมชน

จากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและความต้องการของชุมชนบ้านสำโรงที่ต้องการยกระดับรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนจากทรัพยากรที่มีอยู่โดยการใช้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาผสมผสานเข้าด้วยกันที่เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจทรัพยากรและศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรงต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

1.2.2 เพื่อประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

1.2.3 เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

1.2.4 เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

1.3 ขอบเขตของงานวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การศึกษาคือ ชุมชนบ้านสำโรง หมู่ที่ 3 ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็นชุมชนต้นแบบหมู่บ้านอยู่ โดยการนำปัญหาภายในชุมชน เช่น ปัญหาการทะเลาะวิวาท ยาเสพติด ขยะ การใช้สารเคมีในภาคการเกษตร และสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม เป็นต้น มาเข้าสู่กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนและการจัดตั้งสภาชุมชน และชุมชนได้เปิดเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและสุขภาพให้ผู้สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ประเด็นในการศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย

1.3.2.1 การสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้เกณฑ์รูปแบบกิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยว ประกอบด้วย (1) การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ (Health Healing Tourism) และ (2) การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion Tourism) (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554)

1.3.2.2 ประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้แนวคิดมาตรฐานการจัดการบริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประกอบด้วย การวางแผนของผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การบริหารจัดการให้เกิดคุณภาพบริการในแหล่งท่องเที่ยว การจัดการกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และ การบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ

1.3.2.3 ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้แนวคิดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ (1) การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว (2) เพิ่มทักษะให้นักท่องเที่ยว (3) การเน้นทรัพยากร การท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ และ (4) สินค้าหลักคือทักษะและประสบการณ์

1.3.2.4 นำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

1.3.3 ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1.3.3.1 กลุ่มประชาชนในชุมชน ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 3 คน เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ที่เอื้อต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์

1.3.3.2 ภาครัฐบาล ประกอบด้วย ตัวแทนเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 1 คน สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุรินทร์ จำนวน

1 คน เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจำนวน 1 คน อาจารย์ประจำหลักสูตรการท่องเที่ยวและโรงแรม เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาลัยสุรินทร์ 2 คน ในประเด็นการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การนำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ของชุมชน

1.3.3.3 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหรือประชาชน ประกอบด้วย ตัวแทนผู้ให้ความรู้ประจำฐาน กลุ่มฐานข้อมูลสมุนไพร และกลุ่มการปลูกผักปลอดสารพิษ จำนวน 5 คน เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นเกี่ยวทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ที่เอื้อต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์

1.3.3.4 นักท่องเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์โดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยว จำนวน 330 คน เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ และนำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

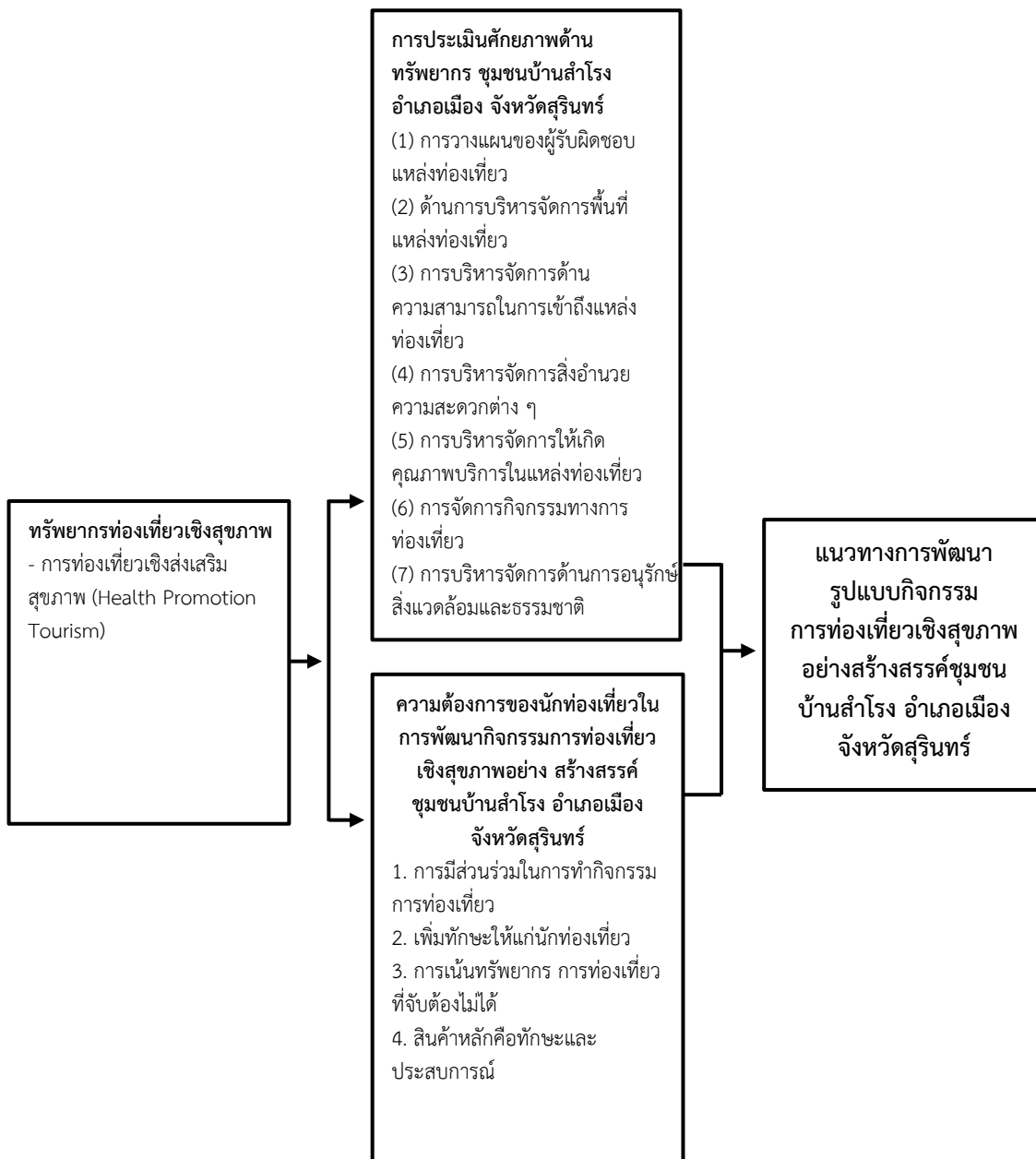
1.3.4 ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาครั้งนี้ คือ เริ่มดำเนินการตั้งแต่ในช่วงเดือนกันยายน 2563 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2564

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการกรอบแนวคิดในภาพที่ 1.1 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยเริ่มจากการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จากรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 2 รูปแบบ คือ (1) การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ (Health Healing Tourism) และ (2) การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion Tourism) ที่เอื้อต่อการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้จากการลงสำรวจพื้นที่พบว่า ชุมชนบ้านสำโรงไม่ได้มีการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาและบำบัดสุขภาพ ซึ่งจะมีเพียงกิจกรรมในการส่งเสริมสุขภาพ ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภายใต้รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion Tourism) จากนั้นทำการประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชน โดยใช้แนวคิดมาตรฐานการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประกอบด้วย การวางแผนของผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การบริหารจัดการให้เกิดคุณภาพบริการในแหล่งท่องเที่ยว การจัดการกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ จากทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชน และทำการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และนำผลจากการประเมินศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว และความต้องการรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์มาวิเคราะห์เพื่อ

นำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ประโยชน์สำหรับชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

1.5.1.1 มีข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมืองจังหวัดสุรินทร์ ทำให้ชุมชนสามารถนำข้อมูลมาวางแผนการจัดการนำเที่ยวในชุมชน

1.5.1.2 มีข้อมูลระดับการประเมินศักยภาพ ของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัด สุรินทร์ ทำให้ชุมชนนำข้อมูลผลการประเมินไปใช้สำหรับการพัฒนาศักยภาพของชุมชนต่อไป

1.5.1.3 มีรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ของชุมชนบ้าน สำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ ทำให้ชุมชนมีรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายสามารถ จัดการนำเที่ยวในชุมชนได้ตรงต่อความต้องการนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มที่เดินทางมาเยือนชุมชน

1.5.1.4 ชุมชนได้ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพร่วมกันและสามารถสร้างรายได้แก่ ชุมชน

1.5.1.5 ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ในชุมชนได้รับการสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยการนำมาพัฒนา และต่อยอดสำหรับการให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

1.5.1.6 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่บ้านสำโรงอาจมีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยเกิดการ เรียนรู้การส่งเสริมสุขภาพที่ดีจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์

1.5.1.7 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอสามารถนำมาเป็น แนวทางในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ให้แก่ของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ ให้มีความหลากหลาย

1.5.2 ประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว

1.5.2.1 นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในชุมชนบ้านสำโรง จังหวัดสุรินทร์ ได้รับทักษะจาก การเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์

1.5.2.2 นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากการร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อย่างสร้างสรรค์กับชุมชน

1.5.2.3 นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถี การดำรงชีวิตของชุมชนจากร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว

1.5.2.4 นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน ซึ่งจะทำให้ นักท่องเที่ยวสามารถซึมซับและเรียนรู้ความเป็นชุมชน

1) นักท่องเที่ยวได้สัมผัสและเข้าถึงเอกลักษณ์ท้องถิ่นของชุมชน

2) เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน ส่งผล ให้นักท่องเที่ยวเกิดกระบวนการเพิ่มทักษะและเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.5.3 ประโยชน์ทางด้านวิชาการ/การเรียนรู้

ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต ซึ่งสามารถเรียนรู้ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา ผู้ที่สนใจเข้าไปศึกษา เรียนรู้ร่วมกันกับชุมชน

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การดำเนินกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ เช่น การตรวจร่างกาย การรักษาโรคต่างๆ ที่มุ่งการรักษาฟื้นฟู สุขภาพของนักท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ เช่น การนวด อบ ประคบ สมุนไพร การบริการอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ มุ่งสร้างจิตสำนึกต่อการส่งเสริมสุขภาพ และ

พัฒนาคุณภาพชีวิต โดยในแต่ละกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวเข้าไปมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์จากการท่องเที่ยวเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว

1.6.2 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เอื้อต่อการพัฒนา การปรับปรุงหรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อแหล่งท่องเที่ยวนั้น รวมถึงความน่าสนใจของท้องถิ่นนั้นมีเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก กิจกรรม และการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว

1.6.3 ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ หมายถึง ชุมชนบ้านสำโรง หมู่ที่ 3 ตำบลท่าสว่าง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ ชุมชนต้นแบบหมู่บ้านน่าอยู่ แหล่งเรียนรู้ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

1.6.4 ความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง ความปรารถนาของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ช่วยเพิ่มทักษะและประสบการณ์ในการท่องเที่ยว โดยพื้นที่ต้องนำเสนอวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ที่มีความโดดเด่นกับนักท่องเที่ยว ให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของพื้นที่

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการศึกษา ประกอบด้วย

- 2.1 บริบททั่วไปของชุมชนบ้านสำโรง
- 2.2 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
- 2.3 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 บริบททั่วไปของชุมชนบ้านสำโรง

2.1.1 ข้อมูลทั่วไปของชุมชน

ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ ตั้งอยู่ที่ หมู่ 3 ตำบลท่าสว่าง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็นหนึ่งใน 2,340 ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการชุมชนน่าอยู่ ของสำนักสร้างสรรค์โอกาส และนวัตกรรม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มาตั้งแต่ปี 2555 หมู่บ้านนี้อยู่ห่างจากตัวเมืองสุรินทร์ 7.5 กิโลเมตร เป็นหมู่บ้านขนาดกลาง จำนวน 183 ครัวเรือน ประชากร 763 คน ชาย 395 คน หญิง 368 คน แบ่งออกเป็น 6 คุ่ม ได้แก่ คุ่มตาจวน กลางพัฒนา ไทรทอง โนนสำราญ โคกระกา และโคกบุรณ์ เดิมมีหลายปัญหาภายในชุมชนจนเป็นชุมชนที่ไม่น่าอยู่ อาทิ ปัญหาชาวบ้านใช้สารเคมีในการทำการเกษตร จนทำให้ชาวบ้านที่ใช้สารเคมี เคยถูกร้องเรียนไปในหลายหน่วยงานถึงการใช้สารเคมีรบกวนพื้นที่ใกล้เคียง ชาวบ้านที่มารับซื้อสินค้าทางการเกษตรล้มป่วยบางคนถึงขั้นเสียชีวิต และปัญหาชาวบ้านติดสุราจนสร้างความเดือดร้อนให้แก่ชุมชน ปัญหาการระบาดของโรคไข้เลือดออก ปัญหาขยะเคลื่อนชุมชน เมื่อสถานการณ์ของชุมชนเป็นเช่นนี้ พิรวัส คีตกกล้า หรือ “ผู้ใหญ่อึ้ง” ผู้ใหญ่บ้านสำโรง จึงชวนชาวบ้านร่วมกันวิเคราะห์และหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมีคุณหมอจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมาแนะนำโครงการของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่เปิดโอกาสให้มีการแก้ปัญหาในชุมชน โดยมีเงื่อนไขโครงการที่สำคัญคือการรวมตัวกันเป็นกลไกการทำงาน ที่เรียกว่า “สภาผู้นำชุมชน” ซึ่งนำต้นแบบการทำงานจากหมู่บ้านหนองกลางดง จึงเกิดความสนใจ เพราะในหมู่บ้านแม้มีกรรมการตามโครงสร้างแต่ไม่สามารถทำงานได้ หลังจากผู้ใหญ่บ้านสำโรงจัดตั้งสภาผู้นำชุมชนโดยมีพระสงฆ์ ครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุข องค์การบริหารส่วนตำบล ตำรวจ นักพัฒนาชุมชน เกษตรตำบล นักวิชาการ มาเข้าร่วม ค่อยๆ จัดการปัญหาแต่ละเรื่องจนกระทั่งในขณะนี้บ้านสำโรงกลายเป็นชุมชนน่าอยู่ ชาวบ้านในชุมชนลดการใช้สารเคมีในการทำการเกษตรลงได้จากเดิม มีการกำหนดกติกาในเรื่องงานบุญประเพณีปลอดเหล้า ชาวบ้านที่ติดเหล้าก็ลดละเลิกเหล้าได้ ทั้งยังมีการจัดการขยะที่เป็นระบบ แต่ละบ้านช่วยกันแยกขยะ

และทิ้งให้เป็นที่เป็นทาง และจัดการแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย จากรายงานการสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย พบค่า HI CI มีค่าน้อยกว่า 10 ส่งผลให้ตลอดทั้งปีมีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกเป็นศูนย์ ชาวบ้านในชุมชนมีสุขภาพที่ดีขึ้น มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นอกจากนี้สภาผู้นำชุมชนบ้านสำโรงยังมีโครงการ จะร่วมสร้างเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านอีกด้วย

ภาพที่ 2.1 เรียนรู้วัฒนธรรมชุมชนต้นแบบ “บ้านสำโรง จังหวัดสุรินทร์”

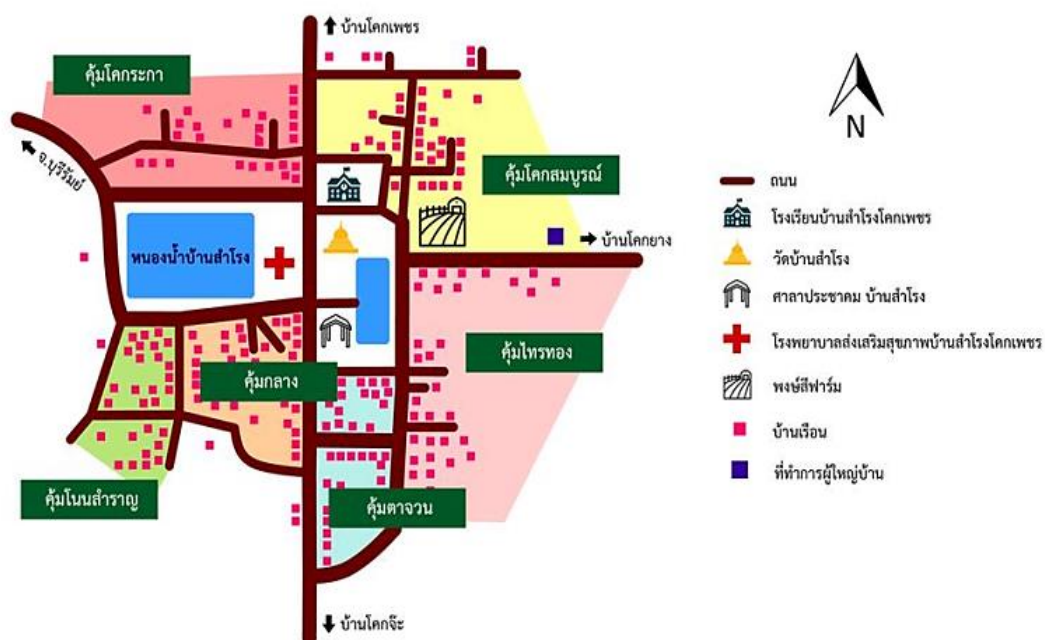
ที่มา: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (2560: เว็บไซต์)

2.1.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.1.2.1 ด้านการเดินทาง: ชุมชนบ้านสำโรง อยู่ห่างจากอำเภอเมืองสุรินทร์ 7.5 กิโลเมตร การเดินทางเข้าสู่ตำบล ใช้ถนน รพช. สาย ปราสาท - เมืองที่ มีถนนลาดยางภายในหมู่บ้าน 1 หมู่บ้าน

แผนที่บ้านสำโรง

หมู่ 3 ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ภาพที่ 2.2 แผนที่ชุมชนบ้านสำโรง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ที่มา: ท่องเที่ยว บ้านสำโรง - Travel BanSamrong (2560: เว็บไซต์)

2.1.2.2 ด้านเศรษฐกิจ: คนในชุมชนบ้านสำโรงส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก คือ การทำเกษตรกรรม ทำนา นอกจากการทำเกษตรกรรมแล้ว ชาวบ้านในชุมชนยังประกอบอาชีพเสริมอื่น ๆ เช่น เลี้ยงสัตว์ รับจ้างทั่วไป เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ที่มีความว่า

2.1.2.3 การสืบทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และกระบวนการเรียนรู้: คนในชุมชนบ้าน
ลำโรงมีความทุ่มเท ตั้งใจ ผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนสามัคคีกัน สภาผู้นำชุมชนเข้มแข็ง มีกติกา
มีมาตรการ มีสัญญาใจภายในของชุมชนเอง อีกทั้งคนภายในชุมชนศึกษา เรียนรู้และนำหลักการใช้
ชีวิตแบบวิถีชีวิตอยู่อย่างพอเพียงตามแนวพระราชดำริของในหลวง จึงทำให้ชุมชนบ้านลำโรงเป็นแหล่ง
เรียนรู้ ชุมชนน่าอยู่ มีความรู้ ความเข้าใจในกลุ่มอาชีพ

ภาพที่ 2.3 ทำบุญตักบาตรตอนเช้า

2.1.3 การท่องเที่ยวภายในชุมชนและกิจกรรมการเรียนรู้

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในชุมชน เป็นการเปิดครัวทำสวน ทำไร่ ทำนาของชาวบ้านในชุมชนแต่ละคน เพื่อให้กลุ่มนักท่องเที่ยวหรือคณะผู้ที่สนใจเข้าไปศึกษาเยี่ยมชม ซึ่งการทำสวนเป็นการปลูกผักแบบปลอดสารพิษ มีการนำปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพมาใช้ ในแต่ละบ้านปลูกผักไม่ต่ำกว่า 5 ชนิด และยังมีการกำจัดแหล่งน้ำขังป้องกันลูกน้ำยุงลาย อีกทั้งยังมีกิจกรรมให้กลุ่มนักท่องเที่ยวหรือคณะผู้ที่สนใจดูงานร่วมสนุกอีกด้วย

ภาพที่ 2.4 ฐานการปลูกพืชครัวเรือนน่าอยู่

2.1.3.1 กิจกรรมการเรียนรู้: ทั้งนี้กิจกรรมการเรียนรู้ได้ถูกกำหนดออกเป็น 3 ฐาน ได้แก่ ฐานปลูกผักผสมผสานปลอดสารเคมี ฐานลด ละ เลิกเหล้า และฐานครัวเรือนน่าอยู่ กิจกรรมเหล่านี้ขึ้นอยู่กับว่านักท่องเที่ยวหรือคณะผู้ที่สนใจอยากเรียนรู้ฐานไหน

1) ฐานปลูกผักผสมผสานปลอดสารเคมี เมื่อก่อนเป็นเกษตรเคมีเต็มรูปแบบทั้งใส่ปุ๋ยฉีดยาจนมีคนเสียชีวิตและค่าใช้จ่ายสูงขึ้นเรื่อย ๆ งบประมาณของชุมชนบ้านสำโรงออกจากหมู่บ้านทุกปีประมาณ 1,270,000 บาท (ค่าสารเคมี) ชุมชนได้มีการเปิดประชุมและสะท้อนข้อมูลได้เห็น จึงมีการปรับรูปแบบการทำเกษตรแบบผสมผสานและลดการใช้สารเคมี จึงเกิดการรวมกลุ่มทำนาอินทรีย์ขึ้น หลังจากทดลองทำแล้วเกิดความรู้ 133 ครัวเรือนที่ทำนาอินทรีย์และปลอดสารจากครัวเรือนทำนา 139 ครัวเรือน ไม่ใช่ทุน แต่ใช้ทุนความรู้จากการลงมือทำ ปัจจุบันมีรูปแบบกลไกการขับเคลื่อน ความรู้เทคนิคการจัดการที่สำคัญที่ทำให้เปลี่ยนวิถีชีวิตเกษตรกรจากสารเคมีเป็นปลอดสารเคมี โดยชุมชนทำเป็นกิจวัตรประจำวัน เช่น ผักบุ้ง กระเพรา มะระ โหระพา และผักตำลึง เป็นต้น

ภาพที่ 2.5 วิธีการปลูกพืชสมุนไพร

ภาพที่ 2.6 วิธีการปลูกพืชสมุนไพร

2) ฐาน ลด ละ เลิกเหล้า คนดื่มเหล้า 188 คนจากครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน 183 ครัวเรือน ปัญหาคือคนทะเลาะกัน สามีกรรยาตบตีกัน เปิดลำโพงเสียงดัง ดังนั้นชุมชนจึงเกิดกติกาห้ามเปิดเครื่องเสียงเสียงดังเกิน 22.00 น. เป็นต้นไป ห้ามดื่มเหล้าบริเวณที่เป็นสาธารณะ งานศพปลอดเหล้ารวมถึงงานบุญกฐิน ชวนคนดื่มเหล้าที่มีปัญหาให้เลิกเหล้า มีการเชิญชวนทำกิจกรรมสร้างอาชีพสร้างรายได้เกิดขึ้น เช่น ส่งเสริมการเลี้ยงกบ ปลูกผักสร้างความมั่นคงทางอาหาร โดยชุมชนไม่ใช้งบประมาณ แต่ใช้ทุนของชุมชน คือ ประชาชนในชุมชนและองค์ความรู้ ปัจจุบันรูปแบบกลไกการขับเคลื่อน เทคนิคการเคลื่อนงานศพปลอดเหล้า ปลอดการพนัน การเชิญชวนกระตุ้นเปลี่ยนพฤติกรรมนักดื่มและการเกิดสภาพแวดล้อมในการไม่ดื่มโดยชุมชนจะทำช่วงมีงานบุญ

3) ฐานครัวเรือนน้อยอยู่ สมัยก่อนทุกครัวเรือนไม่มีการคัดแยกขยะ มีการกองรวมกันแล้วเผาหรือนำมาทิ้งที่พื้นที่ที่เป็นสาธารณะ ปลายปีพุทธศักราช 2555 หรือต้นปีพุทธศักราช 2556 จึงมีการตั้งกฎของชุมชนขึ้น ดังนั้นประชาชนในชุมชนมีการคัดแยกขยะ ทำให้บ้านเรือนสะอาดมากขึ้น บ้านเรือนน้อยอยู่มากขึ้น ไม่มีการใช้งบประมาณใด ๆ เนื่องจากชุมชนได้จัดทำขึ้นเองซึ่งเป็นฐานบังคับที่ทุกคนต้องมาเรียนรู้ในตอนท้ายชุมชนจะทำตามช่วงฤดูกาลทำนา ช่วงเดือนพฤษภาคมถึงกรกฎาคมของทุกปี ซึ่งเป็นรูปแบบกลไกการขับเคลื่อนให้ครัวเรือนจัดการตนเองโดยใช้กติกา “สัญญาใจครัวเรือนน้อยอยู่” เป็นต้น (ชุมชนบ้านสำโรง จังหวัดสุรินทร์, 2562)

ภาพที่ 2.7 อาหารพื้นบ้าน บ้านสำโรง

ภาพที่ 2.8 การให้ข้อมูลฐานครัวเรือนน่ายู่

ชุมชนบ้านสำโรงเป็นต้นแบบชุมชนน่าที่มีกลไกการบริหารจัดการชุมชนที่ชัดเจน จากดำเนินกิจกรรมภายใต้สภาผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ ชุมชนบ้านสำโรงเป็นชุมชนการทำเกษตรที่ปลูกขายในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์จึงทำให้ชุมชนมีชื่อเสียงในเรื่องการทำเกษตร ร่วมกับการขับเคลื่อนการลดใช้สารเคมีในการปลูกผักจึงส่งผลให้พืชผักของชุมชนบ้านสำโรงเป็นที่ยอมรับในตลาด สร้างรายได้ของคนในชุมชน ด้านสังคม การขับเคลื่อนชุมชนภายใต้ข้อตกลง สัญญาใจครัวเรือนน่ายู่ ที่เป็นข้อปฏิบัติร่วมกันของคนในชุมชนในการลดปัญหาการดื่มเหล้า ปัญหาขยะ ปัญหาด้านสุขภาพ โดยที่ทุกคนในชุมชนให้ความร่วมมือจนนำมาสู่การเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งและน่ายู่ และด้านสิ่งแวดล้อม เป็นเป้าหมายในการขับเคลื่อนชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ชุมชนให้ความสำคัญ โดยกิจกรรมของชุมชนแต่ละกิจกรรมจะคำนึงผลกระทบที่จะเกิดกับสิ่งแวดล้อม ที่เห็นได้ชัดเจนคือการจัดการขยะ ที่ครัวเรือนจะต้องมีการคัดแยกขยะ และการลดใช้สารเคมีในการเพาะปลูกพืชที่ช่วยให้รักษาระบบนิเวศในระยะยาว ปัจจุบันชุมชนบ้านสำโรงได้มีการจัดการเป็นแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรและการจัดการชุมชนน่ายู่ นอกจากนี้ชุมชนบ้านสำโรงยังมีเป้าหมายที่จะยกระดับและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภายในชุมชนจากฐานทรัพยากรที่มีอยู่ โดยยึดฐานกิจกรรมหลักของชุมชนและเพิ่มฐานกิจกรรมอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประกอบด้วย ฐานปลูกผักผสมผสานปลอดสารเคมี ฐาน ลด ละ เลิกเหล้า ฐานครัวเรือนน่ายู่ ฐานเรียนรู้สมุนไพร ฐานการเลี้ยงไก่ไข่อินทรีย์ ฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

2.2 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

2.2.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิช (วิภาพร มหาคัย, 2544; อ้างอิงจาก สมเกียรติ ตั้งกิจวานิช, 2542) ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ไว้ว่า การเดินทางเพื่อสุขภาพ คือ ความต้องการที่จะมีร่างกายที่แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บเป็นความต้องการด้านพื้นฐานของมนุษย์ ส่วนความต้องการที่จะมีรูปร่างผิวพรรณที่สวยงามอยู่เป็นนิจเพื่อให้เป็นที่นิยมของผู้พบเห็นและเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการ ระดับ 3 คือ ความต้องการความรักและการยอมรับจากผู้อื่นตามทฤษฎีของ Maslow ซึ่งความต้องการนี้สามารถตอบสนองได้จากการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ

วรรณ วรชวานิช (2546) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง การท่องเที่ยวพักผ่อนไปท่ามกลางธรรมชาติ เรียนรู้วิถีการใช้พลังงานจากธรรมชาติมาบำบัดและเสริมสร้างสุขภาพให้แข็งแรง จิตใจสดชื่นแจ่มใส ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเห็นวัฒนธรรมท้องถิ่นและนำสิ่งที่ได้รับมาปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2552) ได้ให้นิยามความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวท่องเที่ยวที่มีความงดงามในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสวดแทรกด้วยวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รวมตลอดจนการศึกษาการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาเพื่อการดูแลและการบำบัดซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตการดำรงชีวิต และพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและหรือการบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ ได้แก่ การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ คลายเครียดและมีการรับคำปรึกษาแนะนำด้านการดูแลสุขภาพกายและจิตใจ มีการแนะนำการออกกำลังกายอย่างถูกวิธี การนวด อบ ประคบสมุนไพร การฝึกปฏิบัติสมาธิ ตลอดจนการตรวจร่างกาย การรักษาพยาบาลและอื่น ๆ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้นเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือการพักผ่อนควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสามารถแบ่งตามลักษณะสุขภาพของการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

(1) การท่องเที่ยวเพื่อรักษาสุขภาพของนักท่องเที่ยวให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น การท่องเที่ยวในลักษณะนี้กำลังเป็นที่นิยมอย่างสูงทั่วโลก เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เริ่มให้ความสำคัญกับการรักษาสุขภาพของตนเองภายใต้สภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมในปัจจุบัน โดยการออกกำลังกายและดูแลสุขภาพอย่างถูกวิธี เช่น การนั่งสมาธิ การฝึกโยคะ การฝึกไทเก็ก การอาบน้ำแร่หรือสปา การนวดแผนโบราณ การรับประทานสมุนไพร การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพและการพักผ่อนในที่ที่มีอากาศบริสุทธิ์ ใกล้ชิดธรรมชาติมากขึ้น ซึ่งประเทศไทยมีสถานที่ให้บริการการท่องเที่ยวเพื่อรักษาสุขภาพหลายประเภท เช่น การนวดแผนโบราณที่วัดโพธิ์ การนั่งสมาธิในวัดสำคัญทางพุทธศาสนา

(2) การท่องเที่ยวเพื่อฟื้นฟูสุขภาพของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวลักษณะนี้นักท่องเที่ยวต้องการอากาศที่บริสุทธิ์อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี และเป็นธรรมชาติรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพและออกกำลังกายอย่างเบาๆ เพื่อฟื้นฟูสุขภาพ สถานที่ท่องเที่ยวที่ให้บริการลักษณะนี้ เช่น ชิวาครม สถานที่พักตากอากาศชายทะเล

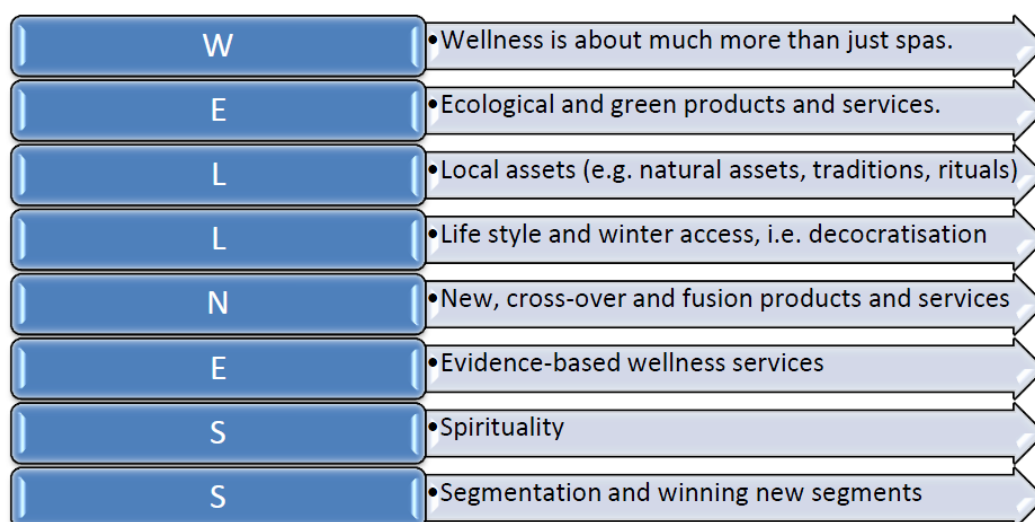
(3) การท่องเที่ยวเพื่อรักษาโรคของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวในลักษณะนี้กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง เนื่องจากค่ารักษาพยาบาลในประเทศไทยถูกกว่าต่างประเทศ และประเทศไทยมีแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญและมีมือหลายด้าน เช่น การทำทันตกรรม การเปลี่ยนสะโพก การเปลี่ยนข้อเข่า การผ่าตัดเพื่อเสริมความงาม

สิ่งสำคัญที่นับเป็นข้อได้เปรียบในแง่การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์และสุขภาพของประเทศไทยก็คือ ไทยจัดได้ว่าเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวหลัก โดยมีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล ป่าไม้ ภูเขา ศิลปวัฒนธรรม อาหาร สถานบันเทิง และแหล่งช้อปปิ้ง ซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการทางการแพทย์ได้เป็นอย่างดี สิ่งนี้เองที่ทำให้ชาวต่างชาติเดินทางมารับการรักษาพยาบาลและท่องเที่ยว

อย่างต่อเนื่อง จนสร้างรายได้จากนักท่องเที่ยวเหล่านี้เพิ่มขึ้นทุกปี (วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และปิยะพร ธรรมชาติ, 2559)

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) ไว้ว่าหมายถึง การท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมสุขภาพและ/หรือบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ หรือเป็นการท่องเที่ยวที่ผสมผสานการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจควบคู่กัน โดยมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประกอบด้วย การท่องเที่ยวสุขภาพธรรมชาติ การท่องเที่ยวสุขภาพทางวัฒนธรรม รวมถึงการปรับสมดุลของอาหาร การปรนนิบัติ เพื่อเพิ่มพูนพลังกำลังให้สมบูรณ์แข็งแรง ปรับสภาพจิตใจให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย จัดความเครียด และปรับความสมดุลให้แก่ร่างกาย

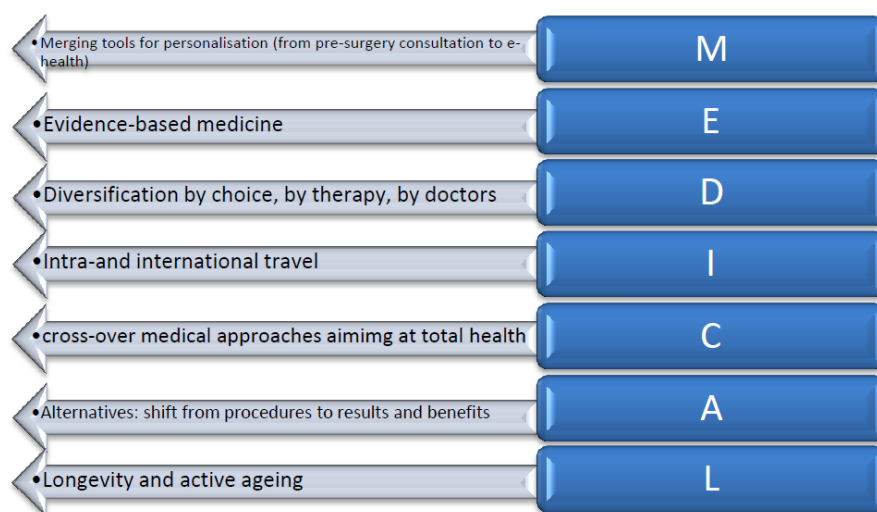
Smith, M. (สุจิตรา สุนทรทรัพย์ และคณะ, 2560; อ้างอิงจาก Smith, M, 2013) ได้ให้คำอธิบายเปรียบเทียบแนวคิดของ Wellness และ Medical ไว้ในการบรรยายเรื่อง Prevention is Better than Cure! The Relationship between Wellness and Medical Approaches to Health ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.9 ความหมายของ Wellness

ที่มา: สุจิตรา สุนทรทรัพย์ และคณะ (2560; อ้างอิงจาก Smith, M. 2013))

จากภาพที่ 2.9 ได้ให้ความหมายของ Wellness ไว้ว่า Wellness เป็นการดูแลสุขภาพที่มากกว่าการไปสปา แต่รวมถึงวิถีการดำเนินชีวิต การดูแลเรื่องของจิตวิญญาณ การใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การใช้ต้นทุนของท้องถิ่น โดยให้บริการบนพื้นฐานของการบริการส่งเสริมสุขภาพ

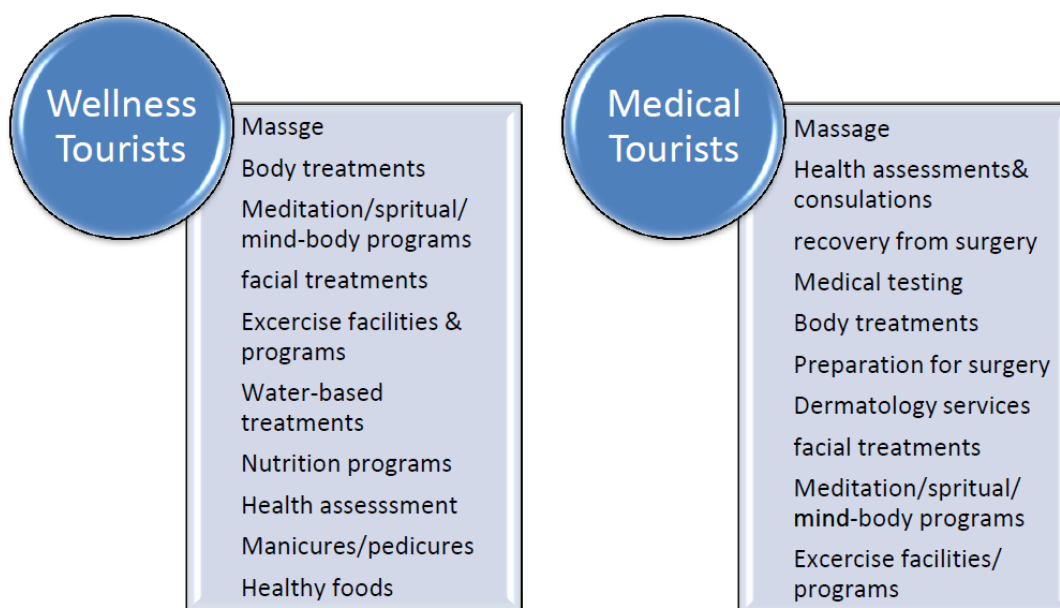

ภาพที่ 2.10 ความหมายของ Medical

ที่มา: สุจิตรา สุคนธ์ทรัพย์ และคณะ (2560; อ้างอิงจาก Smith, M. (2013))

สำหรับความหมายของ Medical นั้น Smith, M. (สุจิตรา สุคนธ์ทรัพย์และคณะ, 2560; อ้างอิงจาก Smith, M, 2013) ได้กล่าวไว้ว่า เป็นการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสุขภาพ โดยมีพื้นฐานทางการแพทย์ มีการใช้วิธีการ เครื่องมือ และแพทย์ในการรักษาเพื่อจุดประสงค์ทางด้านสุขภาพ อาจมีการใช้แพทย์ทางเลือกเพื่อประโยชน์ในการบำบัดรักษาและการยืนยาวของชีวิต ซึ่งอาจทำในประเทศหรือในต่างประเทศ

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวแบบ Wellness Tourism เป็นการท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมสุขภาพโดยการใช้ชีวิตตามแบบคนในท้องถิ่นที่เราไปเที่ยว ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่เป็นธรรมชาติผ่านระบบการจัดการที่สอดคล้องกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมในการส่งเสริมสุขภาพ ขณะที่การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์มีวัตถุประสงค์เพื่อการบำบัดรักษาโดยใช้วิธีการต่าง ๆ เครื่องมือและบุคลากรทางการแพทย์ในการรักษา ฟื้นฟูสุขภาพให้ดีและมีชีวิตที่ยืนยาว

ภาพที่ 2.11 ความแตกต่างของ Wellness Tourists กับ Medical Tourists

ที่มา: สุจิตรา สุคนธ์ทรัพย์ และคณะ (2560; อ้างอิงจาก Smith, M. (2013))

เมื่อกล่าวถึงนักท่องเที่ยว Smith, M. (สุจิตรา สุคนธ์ทรัพย์และคณะ, 2560; อ้างอิงจาก Smith, M, 2013) ได้สรุปไว้ว่า ความแตกต่างของนักท่องเที่ยว Wellness Tourism กับนักท่องเที่ยวของ Medical Tourism คือกลุ่มนักท่องเที่ยวแบบ Wellness Tourism เป็นนักท่องเที่ยวที่ต้องการกิจกรรมด้านส่งเสริมสุขภาพกายและจิต เช่น การรับประทานอาหารสุขภาพ การนวดตัว การนวดหน้า การนึ่งสมาธิ การออกกำลังกาย การดูแลโภชนาการ และการประเมินสุขภาพ เป็นต้น สำหรับกลุ่ม Medical Tourism เป็นนักท่องเที่ยวที่ต้องการกิจกรรมด้านการบำบัดรักษา เช่น การประเมินสุขภาพ และการให้คำแนะนำทางสุขภาพ การทำศัลยกรรม การพักฟื้นจากการผ่าตัด การทดสอบทางการแพทย์ การรักษาทางผิวหนัง เป็นต้น

จากนิยามความหมายของนักวิชาการที่ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) ข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีแรงจูงใจหรือจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมสุขภาพ และ/หรือบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ หรือ เป็นการท่องเที่ยวที่ผสมผสานการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจควบคู่กัน โดยมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

2.2.2 ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทยได้รวมเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพหรือการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ไว้กับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ดังที่หน่วยงานภาครัฐบาล 2 หน่วยงานได้แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไว้ ดังนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2552: เว็บไซต์) สรุปประเภทการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยจำแนกตามจุดมุ่งหมายและรูปแบบกิจกรรมได้เป็น 2 ประเภทหลัก คือ

(1) การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism) เป็นการท่องเที่ยวหรือพักผ่อนที่มีจุดหมายปลายทางทางการแพทย์ ด้านการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่มีคุณภาพมาตรฐานอย่างแท้จริง โดยมีรูปแบบกิจกรรมเกี่ยวกับการบำบัดและฟื้นฟูสุขภาพ เช่น การตรวจร่างกาย การรักษาโรคต่าง ๆ การทำฟัน การผ่าตัดเสริมความงาม การผ่าตัดแปลงเพศ และอื่น ๆ เป็นต้น การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์จึงเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งประโยชน์ต่อการบำบัดรักษาสุขภาพนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

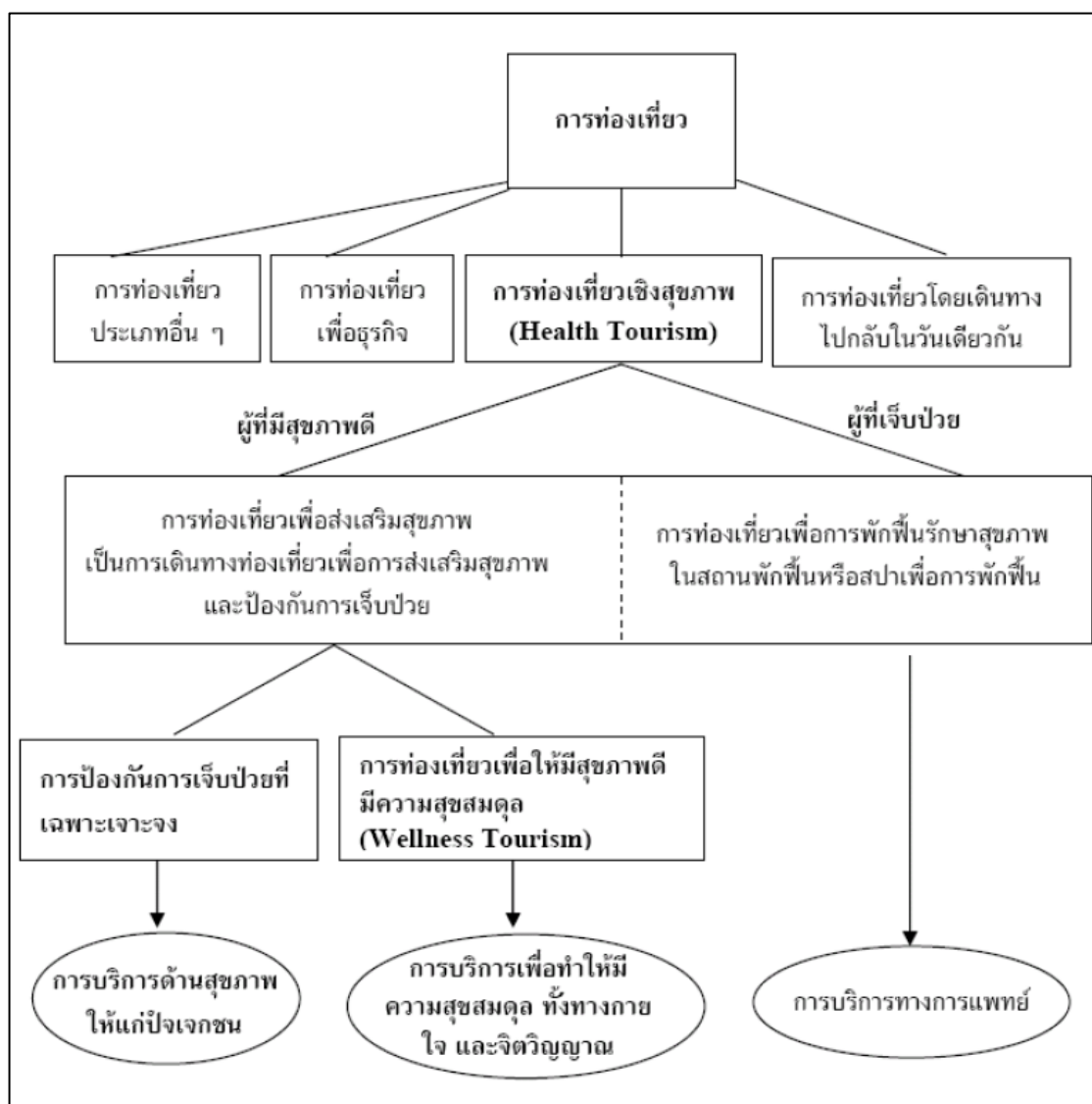
(2) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบองค์รวม (Holistic Health/Wellness Tourism) เป็นการท่องเที่ยวหรือพักผ่อนที่มีจุดหมายในการดูแลสุขภาพสมดุลของสุขภาพ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ที่ส่งผลให้รู้สึกดีมีความสุข โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งมาทำกิจกรรมในที่พักผ่อนหรือนอกที่พักแรมอย่างถูกวิธีตามหลักวิชาการและมีคุณภาพมาตรฐานอย่างแท้จริง โดยมีรูปแบบกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ เช่น การนวด/อบ/ประคบสมุนไพร สุนทรบำบัด (Aroma Therapy) วารีบำบัด (Hydrotherapy) การอาบน้ำแร่หรือน้ำพุร้อน การฝึกกายบริหาร โยคะ การฝึกปฏิบัติสมาธิ การบริการอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ การสวนล้างลำไส้ การแพทย์ทางเลือก และอื่น ๆ เป็นต้น

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2555) แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็น 2 ประเภท คือ

(1) การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ (Health Healing Tourism) เป็นการประกอบกิจกรรมใน การรักษาฟื้นฟูสุขภาพนอกเหนือจากการท่องเที่ยว โดยมุ่งรักษาและฟื้นฟูสุขภาพของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ เช่น การผ่าตัดเสริมความงาม การดูแลสุขภาพผิว และการตรวจร่างกาย เป็นต้น

(2) การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion Tourism) เป็นการท่องเที่ยวไปในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และพักค้างในโรงแรมหรือรีสอร์ท หรือศูนย์สุขภาพ ร่วมทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่สถานทีนั้น ๆ จัดขึ้น เช่น การนวดแผนไทย การอบ/ประคบสมุนไพร เป็นต้น

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยที่หน่วยงานภาครัฐบาลได้แบ่งไว้ข้างต้นพอสรุปได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวสำหรับผู้เจ็บป่วยและผู้ที่มีสุขภาพดี ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.12 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ที่มา: Mueller and Kaufmann (2001)

2.2.3 รูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย คือ (นันทพรณ พูลอ่ำ, 2556)

(1) การนวดแผนไทย เริ่มต้นมาจากความพยายามในการบรรเทาอาการปวดเมื่อยฟกช้ำ ด้วยการสัมผัสจับต้อง หรือกดนวดบริเวณที่เจ็บ

(2) การนวดเท้า การนวดเท้ามีหลักการพื้นฐาน คือ อวัยวะทั้งหมดของร่างกายจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบริเวณเท้า การนวดเท้าแบบไทย เป็นการนวดกดจุดบนเท้า ซึ่งจะไม่มีผลยังอวัยวะอื่น

(3) การประคบ การอบสมุนไพร กระบวนการและวิธีการในการส่งเสริมสุขภาพและการบำบัดรักษาร่างกาย จิตใจและอารมณ์ ด้วยกรรมวิธี อบไอน้ำผสมกลิ่นหอมจากพืชสมุนไพร หรือกรรมวิธีประคบร้อนจากพืชสมุนไพร

(4) การบริการสวนคนบำบัด กระบวนการในการส่งเสริมสุขภาพและการบำบัดรักษาร่างกาย จิตใจและอารมณ์ด้วยกลิ่นหอม ซึ่งได้จากน้ำมันหอมระเหย ที่สกัดได้จากส่วนต่าง ๆ ของพืชสมุนไพร เช่น ดอก ใบ ราก ผล เปลือกไม้ ด้วยการสูดดมโดยตรง การผสมน้ำ การทำน้ำมันหอมระเหย แล้วนวดบนร่างกาย

(5) การบริการวารีบำบัด กิจกรรมสร้างเสริมและบำบัดรักษาสุขภาพ โดยวิธีการสร้างความสมบูรณ์และเพิ่มสมรรถภาพ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่อาศัยน้ำเป็นปัจจัยสำคัญประกอบด้วยการทำกิจกรรมแอโรบิกในน้ำ (ไฮโดรเทอราพี) การออกกำลังกายในน้ำสามารถช่วยสร้างเสริมและบำบัดรักษาสุขภาพได้ เพราะมีแรงพยุงตัวที่ช่วยลดในส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้ดีและช่วยเสริมสร้างกล้ามเนื้อได้เร็วขึ้น

(6) การบริการอาบน้ำแร่หรือน้ำพุร้อน แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ได้รับความนิยมแพร่หลาย คือ แหล่งน้ำแร่

(7) การฝึกการบริหารท่าฤๅษีตัดตน การตัดตนยังอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างท่าทางการเคลื่อนไหวกับการหายใจเป็นหลักสำคัญ จึงต้องมีการนั่งสมาธิร่วมด้วยจะช่วยให้จิตใจสบายคลายเครียด

(8) การฝึกปฏิบัติสมาธิแนวพระพุทธศาสนา เป็นการสร้างความสงบเยือกเย็นของจิตใจท่ามกลางสภาพธรรมชาติที่ร่มรื่นงดงาม หรือนั่งบำเพ็ญภาวนาขึ้นสูงในสถานที่ที่จัดเตรียมไว้ในวัดป่าธรรมชาติ

(9) การบริการอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ การนำสมุนไพรมาปรุงเป็นอาหาร เครื่องดื่มที่ให้ประโยชน์แก่ร่างกายและจิตใจในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เนื่องจากพืชสมุนไพร มีสารอาหารที่จำเป็นและมีประโยชน์ต่อการเจริญเติบโตของร่างกายอยู่ครบถ้วน ในทัศนะของแพทย์แผนไทย การกินอาหารตามธาตุเป็นประโยชน์ต่อร่างกายมนุษย์ที่ประกอบด้วยธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ต้องมีความสมดุล ซึ่งจะทำให้สุขภาพปกติไม่เจ็บป่วย

(10) การบริการผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพและความงาม การนำสารสกัดจากสารธรรมชาติและสมุนไพรมาใช้ในการผลิตเครื่องสำอาง เพื่อลดอันตรายและการแพ้สารสังเคราะห์ เช่น แชมพู สบู่ น้ำมันนวด ครีมทาผิว ลูกประคบ

2.2.4 รูปแบบการจัดโปรแกรมการนำเที่ยวที่มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ

การจัดโปรแกรมการนำเที่ยวที่มีกิจกรรมเชิงสุขภาพ สามารถจัดได้ 2 ลักษณะ คือ

(1) การจัดนำเที่ยวระยะสั้น เป็นการจัดนำเที่ยวตั้งแต่ครึ่งวัน (Haft-day) จนถึง 1 วัน (One day) โดยอาจจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยวได้ไม่มากนัก เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีเวลาท่องเที่ยวสั้น เช่น การนวด การเรียนทำอาหารเพื่อสุขภาพ การขี่จักรยาน การเยี่ยมชมแปลงเกษตรอินทรีย์ การเข้ารับบริการสปา เป็นต้น

(2) การจัดนำเที่ยวระยะยาว เป็นการจัดนำเที่ยวมากกว่า 1 วัน อาจใช้เวลาเป็นเดือน มีการพักค้างแรมในแหล่งท่องเที่ยว โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวจะมีความแตกต่างและหลากหลาย

มากกว่าประเภทแรก มีการใช้เวลาในแหล่งท่องเที่ยวยาวนานเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจอย่างแท้จริง เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนเป็นเวลานาน เช่น การเข้าพักโฮมสเตย์เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตและภูมิปัญญาชุมชนในการดูแลสุขภาพ การฝึกสมาธิและบำเพ็ญภาวนาในศูนย์ปฏิบัติธรรมหรือแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ การเข้าพักในรีสอร์ทที่ให้บริการสปาและสุขภาพ เป็นต้น

ในประเทศไทย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีรูปแบบการจัดโปรแกรมการนำเที่ยวที่มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่แตกต่างหลากหลาย (ราณี อิลชัยกุล, 2557) เช่น

(1) โปรแกรมนำเที่ยวแพทย์แผนไทย เช่น เยี่ยมชมวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามที่มีประวัติความเป็นมาที่มีชื่อเสียงเก่าแก่และได้รับการยกย่องว่าเป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรกของประเทศไทย รับฟังการบรรยายสรุปและชมการสาธิตการนวดแผนไทยแผนโบราณเพื่อการรักษาโรคและการส่งเสริมสุขภาพ ตลอดจนเรียนรู้และฝึกปฏิบัติการนวดแผนไทยแผนโบราณจากผู้ที่มีความสามารถเปรียบเทียบวิธีการนวดแผนโบราณของประเทศไทยกับการนวดของประเทศอื่น ๆ ของโลก

(2) โปรแกรมนำเที่ยวอาหารสมุนไพร เช่น เยี่ยมชมศูนย์เกษตรสมุนไพรสวนพฤกษศาสตร์สมุนไพร และศึกษาเรียนรู้ความมหัศจรรย์แห่งภูมิปัญญาไทยที่สร้างสรรค์โรงวัฒนธรรมทางด้านอาหารสมุนไพรไร้พิษที่มีแคลอรีต่ำ และเครื่องดื่มสมุนไพรที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ ร่วมกิจกรรมการนวดแผนไทยและอบสมุนไพรเพื่อบำรุงรักษาสุขภาพ จากนั้น ฝึกปฏิบัติสมาธิแนวพุทธศาสน์ ฝึกโยคะและฝึกกายบริหารท่าฤๅษีดัดตน และชมการสาธิตพร้อมเรียนการทำอาหารและเครื่องดื่มสมุนไพร พร้อมซื้อพืชผักสมุนไพร

(3) โปรแกรมนำเที่ยวสมุนไพรชนบท เช่น เยี่ยมชมทัศนศึกษาสวนสมุนไพรในชนบท พร้อมเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และหมอยพื้นบ้าน และรับฟังการบรรยายสรรพคุณรวมทั้งการสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับหมอยพื้นบ้านและชาวบ้านเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพและสมุนไพรในชุมชน เข้าพักโฮมสเตย์เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน

(4) โปรแกรมนำเที่ยวเกษตรธรรมชาติ เช่น เยี่ยมชมแหล่งการทำเกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ และเรียนรู้ปลูกผักพื้นบ้านปลอดสารพิษด้วยการฝึกฝนวิธีการปลูกผักพื้นบ้านสำหรับบริโภคได้เอง การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทยในการทำเกษตรยั่งยืน แผนใหม่ ไร่ปุ๋ยเคมี ไร่ยาฆ่าแมลง โดยมีการทัศนศึกษาและพบปะสนทนากับนักวิชาการพื้นบ้าน เกษตรกรไทย เข้าพักโฮมสเตย์เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน

(5) โปรแกรมนำเที่ยวน้ำพุร้อนและอาบน้ำแร่ เช่น เยี่ยมชมทัศนศึกษาแหล่งน้ำพุร้อนและบ่อน้ำแร่ ที่มีอยู่หลายจังหวัดทั้ง 4 ภูมิภาคของไทย และพักในโรงแรมและรีสอร์ทที่ตั้งอยู่ในหรือใกล้สถานที่ให้บริการอาบน้ำแร่เพื่อบำบัดสุขภาพ และทำกิจกรรมสุขภาพในโรงแรม เช่น การนวด การทำสปา เป็นต้น โดยมีการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจไปในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่สวยงามในจังหวัดอันเป็นที่ตั้งของบ่อน้ำพุร้อนและบ่อน้ำแร่นั้น

(6) โปรแกรมนำเที่ยวฝึกสมาธิและบำเพ็ญภาวนา เช่น เยี่ยมชมวัดป่าหรือศูนย์ปฏิบัติธรรมกลางธรรมชาติอันสวยงามและสงบสุข ทำการฝึกปฏิบัติแนวสมาธิพุทธศาสตร์เพื่อสร้างความสงบเยือกเย็นของจิตใจท่ามกลางสภาพธรรมชาติที่ร่มรื่นงดงาม โดยมีการให้คำปรึกษาและแนะนำวิธี

ปฏิบัติสมาธิอย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อการคลายเครียดในชีวิตประจำวันรวมทั้งศึกษาเรียนรู้ปรัชญาชีวิตและจิตวิญญาณตะวันออก และอาจเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและใกล้เคียงและรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ

(7) โปรแกรมนำเที่ยวแหล่งธรรมชาติ เช่น เยี่ยมชมแหล่งธรรมชาติ และเรียนรู้ความหลากหลายทางชีวภาพที่สวยงาม โดยการเดินป่าสมุนไพรร หรือขี่จักรยานเสือภูเขาชมธรรมชาติ รวมทั้งกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอย่างหลากหลายในสถานที่พักผ่อนประเภทโรงแรมและรีสอร์ทที่มีสถานบริการส่งเสริมสุขภาพแบบสปาให้เลือกใช้บริการได้

2.2.5 ข้อกำหนดมาตรฐานการจัดการบริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

กรมการท่องเที่ยว (2558) ได้กำหนดมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเป็นมาตรฐานขั้นต้นของแหล่งท่องเที่ยว มีเกณฑ์ตัวชี้วัดที่ใช้เป็นแนวทางในการตรวจประเมินมาตรฐานประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 44 ตัวชี้วัด ดังนี้

- องค์ประกอบที่ 1 การวางแผนของผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว
- องค์ประกอบที่ 2 ด้านการบริหารจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว
- องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- องค์ประกอบที่ 4 การบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
- องค์ประกอบที่ 5 การบริหารจัดการให้เกิดคุณภาพบริการในแหล่งท่องเที่ยว
- องค์ประกอบที่ 6 การจัดการกิจกรรมทางการท่องเที่ยว
- องค์ประกอบที่ 7 การบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ

องค์ประกอบที่ 1 การวางแผนของผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด ดังนี้

- (1) มีการจัดตั้งคณะทำงานของผู้รับผิดชอบเพื่อการบริหารงานของแหล่งท่องเที่ยว
- (2) มีการนำวิสัยทัศน์และทิศทางการบริหารแหล่งท่องเที่ยวไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินงาน

- (3) มีการวางแผนการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว
- (4) มีการวางกำลังคนที่เพียงพอกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- (5) มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้อย่างต่อเนื่อง
- (6) มีการประเมินผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นประจำ

องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 8 ตัวชี้วัด ดังนี้

- (1) มีการจัดสรรพื้นที่ความรับผิดชอบของแหล่งท่องเที่ยวระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน

ชุมชน

- (2) มีการจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้สามารถดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว
- (3) มีการให้ชุมชน สมาคม และชมรม มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้

เหมาะสม

- (4) มีการจัดภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่
- (5) มีการพัฒนาหรือปรับปรุงบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

(6) มีข้อบังคับของแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

(7) มีการบันทึกภาพของแหล่งท่องเที่ยวไว้เป็นข้อมูลเพื่อความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวประจำปี

(8) กำหนดจุดคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน เช่น ด้านประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรม ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต อาหาร และกิจกรรมต่าง ๆ

องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ดังนี้

(1) มีการจัดเตรียมเส้นทางที่เหมาะสมสำหรับการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างปลอดภัย

(2) มีการจัดเก็บข้อมูลหรือแสดงภาพรวมทั้งกำหนดบริเวณที่นักท่องเที่ยวสามารถชมแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน

(3) มีการกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ที่เหมาะสม ตามช่วงเวลาของวันหรือฤดูกาล

(4) มีการจัดให้มีพาหนะไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก

(5) มีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก

องค์ประกอบที่ 4 การบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ประกอบด้วย 9 ตัวชี้วัด ดังนี้

(1) จัดให้มีการบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มที่สะอาดและถูกสุขลักษณะในแหล่งท่องเที่ยว

(2) จัดให้มีห้องน้ำ/สุขาที่สะอาดถูกสุขลักษณะสำหรับนักท่องเที่ยว

(3) จัดให้มีระบบเตือนภัยหรือระบบรักษาความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

(4) มีการจัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ

(5) มีการจัดสถานที่จำหน่ายของที่ระลึกให้แก่นักท่องเที่ยว

(6) มีการจัดการด้านที่พักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น ม้านั่ง ศาลาพักผ่อน

(7) มีระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สาธารณะที่เพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยว

(8) มีการจัดการด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

(9) มีการจัดการขยะและการบำบัดของเสีย

องค์ประกอบที่ 5 การบริหารจัดการให้เกิดคุณภาพการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว
ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด ดังนี้

(1) มีการพัฒนาบุคลากรด้านการให้บริการทางการท่องเที่ยว

(2) มีการจัดให้มีการอบรมด้านภาษาต่างประเทศให้กับเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องในแหล่งท่องเที่ยว

(3) มีการจัดให้มีพนักงานบริการข้อมูล ประชาสัมพันธ์ที่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว

(4) มีการพัฒนาช่องทางการประชาสัมพันธ์กิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

- (5) มีข้อบังคับด้านการแต่งกายและบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ให้บริการอย่างชัดเจน
- (6) มีการดูแลการให้บริการให้เป็นไปตามมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวที่กำหนดไว้
- (7) มีการประเมินคุณภาพการให้บริการ

องค์ประกอบที่ 6 การจัดการกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ดังนี้

- (1) จัดให้มีการประชุมระหว่างผู้รับผิดชอบกับภาคีการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว
- (2) จัดให้มีการควบคุมดูแลให้กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อท้องถิ่น
- (3) มีการส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้กับชุมชนในท้องถิ่น
- (4) มีการจัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชนในท้องถิ่น
- (5) มีคำชี้แจงขอบเขตและข้อจำกัดการจัดกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่ 7 การบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ดังนี้

- (1) จัดให้มีการให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ
- (2) จัดให้มีกิจกรรมรณรงค์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติภายในแหล่งท่องเที่ยว
- (3) จัดให้มีกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดภายในแหล่งท่องเที่ยว
- (4) จัดให้มีการประเมินผลทางด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีแรงจูงใจหรือจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมสุขภาพ และ/หรือบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ หรือ เป็นการท่องเที่ยวที่ผสมผสานการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจควบคู่กัน โดยมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งประเภทของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ (Health Healing Tourism) และ การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion Tourism) โดยรูปแบบกิจกรรมของโปรแกรมการนำเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีในประเทศไทยประกอบด้วย โปรแกรมนำเที่ยวแพทย์แผนไทย โปรแกรมนำเที่ยวอาหารสมุนไพร โปรแกรมนำเที่ยวสมุนไพรชนบท โปรแกรมนำเที่ยวเกษตรธรรมชาติ โปรแกรมนำเที่ยวน้ำพุร้อนและอาบน้ำแร่ โปรแกรมนำเที่ยวผิวกายและบำบัดผิวหนัง โปรแกรมนำเที่ยวแหล่งธรรมชาติ จากรูปแบบโปรแกรมนำเที่ยวผู้วิจัยได้ใช้ประโยชน์ข้อมูลในการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชนบ้านสำโรงที่สามารถนำไปใช้เป็นปัจจัยนำเข้าในการสร้างรายการนำเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชน และนอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้นำมาตรฐานการจัดการบริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมาประยุกต์ใช้เป็นประเด็นในการศึกษาศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านสำโรง จังหวัดสุรินทร์ 7 ประเด็น ประกอบด้วย การวางแผนของผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การบริหาร

จัดการให้เกิดคุณภาพบริการในแหล่งท่องเที่ยว การจัดการกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ

2.3 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีจุดประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้องให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินชีวิตของชุมชนโดยการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างกลมกลืนและสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตชุมชนในเชิงการเรียนรู้ การทดลอง เพื่อให้ได้มาซึ่งประสบการณ์จากสิ่งที่มีอยู่และเป็นจริงในชุมชนนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับนิยามของ UNESCO (2006) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้ในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม เอกลักษณ์ท้องถิ่นหรือสถานที่โดยผ่านประสบการณ์ตรงในการมีส่วนร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรมนั้น ๆ การเติบโตของการท่องเที่ยวขยายตัวขึ้นในทุก ๆ ปี นักท่องเที่ยวเดินทางเพื่อความบันเทิง ผักผ่อนหย่อนใจ โดยบริโภคทรัพยากรต่าง ๆ จากแหล่งท่องเที่ยวทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี ฯลฯ มีจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ยังจะได้รับผลกระทบมากเป็นพิเศษ ด้วยจำนวนนักท่องเที่ยวที่หลั่งไหลเข้ามา หากไม่ได้วางแผนการจัดการในแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวอย่างเป็นระบบ อาจจะทำให้คุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวนั้นตกต่ำลงส่งผลกระทบต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาเยือน ให้เกิดผลทางด้านลบ และสุดท้ายทำให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นหมดคุณค่าในที่สุด (Russo, 2002) เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเปรียบเสมือนทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีตัวตนจับต้องได้ (Tangible product) จึงมีโอกาสที่จะสูญสลาย และหมดไป หากมีการใช้ทรัพยากรไปอย่างต่อเนื่อง (Prentice & Andersen, 2003) แนวคิดของการขายประสบการณ์การท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวเป็นดังสินค้าเป็นแนวคิดหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ เนื่องด้วยประสบการณ์การท่องเที่ยวนั้นสามารถสร้างใหม่ขึ้นได้เรื่อย ๆ เสมือนทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ไม่มีวันหมด

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เป็นแนวคิดที่ถูกนำเสนอโดย Raymond และ Richards G. (2000) โดยให้คำนิยามไว้ว่า การท่องเที่ยวซึ่งมอบโอกาสให้กับผู้เดินทางในการพัฒนาศักยภาพ การสร้างสรรค์ของตน ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริงที่เป็นไปตามลักษณะเฉพาะของพื้นที่เป้าหมายที่ได้ท่องเที่ยว ซึ่งจากคำนิยามนั้น ผู้ท่องเที่ยวจะต้องมีความผูกพันกับรูปแบบของวัฒนธรรมในจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว ในรูปแบบของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การร่วมในการทำงานฝีมือ ทำอาหาร งานศิลปะของท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นต้น (Richards G. & Raymond, 2000) โดยการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้จะมาเติมเต็มประสบการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า Creative Tourism ก็คือรูปแบบของ Experience Tourism (Smith, L.W., 2006) จากที่กล่าวมาข้างต้น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการใช้ประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรท่องเที่ยวที่เป็นกระบวนการที่มีคุณค่าในท้องถิ่น เช่น การเต้นรำ การร้องเพลง งานฝีมือ การทำอาหาร ศิลปะ งานเทศกาล เป็นต้น ดังนั้นเมื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นลักษณะเชิงกระบวนการจึงกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะสามารถเพิ่มคุณค่าในตัวเอง สามารถสร้างโอกาสให้แหล่งท่องเที่ยวปลายทางนั้นๆ สร้างนวัตกรรมหรือสินค้าที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นใหม่ ๆ ได้ (Romana, 2013) โดยจะไม่ขาดแคลนหรือหมดไปดังการท่องเที่ยวใน

รูปแบบอื่นที่เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะจับต้องได้ ซึ่งหากถูกใช้ไปอย่างต่อเนื่องก็จะหมด สูญสลาย เสื่อมคุณค่าไปดังนั้นในการศึกษาที่จะพัฒนาสร้างคุณค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยว สร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยือน และสามารถสร้างความยั่งยืนในการท่องเที่ยวได้นั้น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นหนึ่งในแนวคิดที่จะต้องตระหนักถึง

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นหนึ่งในแนวคิด ที่จะต้องตระหนักถึงลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถแสดงองค์ประกอบของ คุณลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 6 ประการ (Richards G, 2011) ได้แก่ เมื่อช่วงปีสองปีที่ผ่านมา คำว่า “Creative Tourism” หรือ “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” นั้นได้ เริ่มเข้ามามีบทบาทและเป็นที่รู้จักของกลุ่มคนไทยรุ่นใหม่มากขึ้น ซึ่งแนวคิด Creative Tourism นี้ก็คือทิศทางใหม่ของการท่องเที่ยวที่เติบโตมาจาก Cultural Tourism และ Sustainable Tourism ในยุคก่อนหน้าสำหรับประเทศไทย องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (DASTA) ได้ให้คำจำกัดความของ Creative Tourism ว่าหมายถึง “การท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชน และเอกลักษณ์สถานที่ โดยนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้เพื่อสร้างประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรมหรือเจ้าของสถานที่ และมีโอกาสใช้ชีวิต ร่วมกันกับเจ้าของสถานที่ ถือเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชน และเอกลักษณ์ในสถานที่นั้น ไม่ใช่กิจกรรมที่เน้นแค่รายได้ แต่เน้นการสร้างคุณค่าของชุมชนนั้น ๆ”

ภาพที่ 2.13 คุณลักษณะเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ที่มา: ปิรันธ ชินโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก (2559; อ้างอิงจาก Richards G (2011))

(1) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งการพัฒนาทักษะของนักท่องเที่ยวสามารถเกิดขึ้นได้จากการที่นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ในกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการทำศิลปะโคมไฟล้านนาจังหวัดเชียงใหม่โดยสามารถสร้างทักษะด้านการประดิษฐ์โคมไฟที่เป็นศิลปะพื้นบ้านให้กับนักท่องเที่ยว หรือในกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านการปรุงอาหารพื้นบ้าน เป็นต้น นักท่องเที่ยวจะได้ทักษะเพิ่มเติมจากการมีส่วนร่วมในการร่วมลงมือทำในกิจกรรมดังกล่าว

(2) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีสินค้าหลักคือ “ทักษะและประสบการณ์ด้านวัฒนธรรมที่เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว” ประสบการณ์จะกลายเป็นสินค้า โดยที่ไม่เปื่อยยุ่ย ทรุดโทรมจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อมาเป็นสินค้าให้แก่นักท่องเที่ยวต่อไป

(3) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนจากการขายทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องได้สู่ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้แต่คงไว้ซึ่งประสบการณ์และทักษะ สิ่งเหล่านี้จะกลายเป็นสินค้าทดแทนที่ทรงคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว

(4) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนจากสินค้าที่เป็นวัฒนธรรมระดับสูงไปสู่สินค้าที่เป็นวัฒนธรรมประจำวัน โดยที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้ง่าย ชุมชนสามารถใช้วิถีชุมชนที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันนำเสนอเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวได้ ส่งผลให้วัฒนธรรมชุมชนมีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

(5) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนท้องถิ่นโดยที่นักท่องเที่ยวจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมซึ่งเป็นวิถีประจำวันหรือวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งสามารถแบ่งปันและสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้แก่ทั้งชุมชน และตัวนักท่องเที่ยวเอง

(6) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ต้องมีความโดดเด่นแตกต่างกันด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ย่อมมีความแตกต่าง แต่ละชุมชนมีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่สามารถดึงมาเป็นเอกลักษณ์ และพัฒนาเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว และนำเสนอให้นักท่องเที่ยว และเกิดประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งของวัฒนธรรมในชุมชน และชุมชนจะรักษาไว้สืบต่อไป

จากการนิยามความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การท่องเที่ยว ที่สร้างสินค้าหรือรูปแบบกิจกรรม ลักษณะเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น เพื่อสร้างคุณค่าให้แก่สถานที่ ท่องเที่ยวนั้น ๆ ซึ่งคุณลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วย 6 ประการ คือ เป็นการท่องเที่ยวที่เพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยว สินค้าหลักคือทักษะและประสบการณ์ เน้นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ เน้นวัฒนธรรมประจำวัน นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และเน้นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นนั้น

2.3.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

จากการศึกษาของ Richards (2011) พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีทั้งสิ้น 11 ปัจจัย

(1) บริบท หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น สำหรับประเทศไทยนับว่ามีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาคประเทศไทยถือว่าเป็นเมืองประวัติศาสตร์มีความเป็นมาที่ยาวนานกว่า 700 ปี มีปราสาทพระราชวังวัฒนธรรม ประเพณีวิถีชีวิต และความเชื่อกระจายตัวอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ เช่น ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ได้แก่ ปราสาทหินพิมายจังหวัดนครราชสีมา ปราสาทเขาพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ปราสาทศีขรภูมิจังหวัดสุรินทร์และปราสาทเขาพระวิหารจังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้น

(2) การมีส่วนร่วมจากท้องถิ่น หมายถึง การเปิดโอกาสให้องค์กรท้องถิ่นและประชาชนเข้ามามีส่วนในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชน ประเทศไทยมีการปกครองแบบลำดับขั้นและกระจายอำนาจสู่การปกครองในระดับล่าง อาทิ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน บางพื้นที่อาจมีหัวหน้าชุมชนซึ่งบุคคลทั้ง 3 กลุ่มมาจากบุคคลในท้องถิ่น ทำให้มีความรู้เรื่องท้องถิ่นเป็นอย่างดีและสามารถขอความร่วมมือจากประชาชนให้เข้ามาส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่ และสามารถดำเนินการในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(3) การมีพันธมิตร หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน อาทิ เจ้าของธุรกิจที่พัก ร้านอาหาร หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมศิลปากร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้จะกระจายตัวอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ของชุมชน หากมีการสร้างความร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจะทำให้ชุมชนมีศักยภาพในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(4) การวางแผนระยะยาว ได้แก่การวางแผนล่วงหน้าในการจัดการท่องเที่ยวและการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง โดยการวางแผนระยะยาวอาจอิงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งมีวาระ 5 ปี การวางแผนให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะช่วยให้การบริหารจัดการมีทิศทางที่แน่นอน พร้อมทั้งสามารถสามารถขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐได้ด้วยเช่นกัน ขณะเดียวกันต้องวางแผนการบริหารทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพเดิมพร้อมสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งถือว่ามีความสำคัญมาก

(5) การมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยชุมชนต้องระบุให้ชัดเจนว่าวัตถุประสงค์ของการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ ต้องการนำเสนอในแง่ใด อาทิ การนำเสนอวัฒนธรรมด้านวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เนื่องจากชุมชนดังกล่าวเป็นชุมชนที่อาศัยแม่น้ำในการค้าขายสินค้าและบริการ เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนตลาดน้ำอัมพวา

(6) การมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่ดี หมายถึง การมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่ไม่ซ้ำแบบใครเป็นจากแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทำให้ทราบถึงความหมายและรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งวิจัยฉบับนี้ต้องการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จึงนำแนวคิดนี้มาปรับใช้โดยเป็นแนวทางในการพัฒนาให้ตรงกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวที่พัฒนาขึ้นอยู่ในแนวคิดของหลักเกณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างแท้จริง

การสร้างจุดแข็งให้กับชุมชน ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย แม้จะอยู่ในภูมิภาคเดียวกันแต่ก็มีความแตกต่างกัน อาทิ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างมีภาษาที่ค่อนข้างหลากหลาย เช่น ภาษาโคราช ภาษาไทยอีสาน ภาษาเขมร ภาษาส่วย ภาษาเยอ เป็นต้น ซึ่งภาษาเหล่านี้ถือว่าเป็นจุดแข็งของแต่ละพื้นที่ที่สามารถนำมาจัดในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้ภาษาท้องถิ่น

(7) การมีอิสรภาพในการบริหารจัดการ ได้แก่ การที่ชุมชนมีอิสรภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ผู้ที่เกี่ยวข้องควรได้รับผลประโยชน์ร่วมกันทั้งสถานประกอบการและชุมชน ไม่ควรได้รับผลประโยชน์เพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โครงสร้างการบริหารจัดการควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และมีอิสระในการดำเนินงาน อาทิ การเปิดโอกาสให้ชุมชนสามารถกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามความเหมาะสมของทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในท้องถิ่น

(8) การสื่อสารและการตลาดที่ดี หมายถึง การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ปัจจุบันการสื่อสารของไทยถือว่ามีประสิทธิภาพมากขึ้นสามารถเข้าถึงเกือบทุกพื้นที่ของประเทศ ขณะเดียวกันเทคโนโลยีการสื่อสารยังช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเปิดรับข้อมูลด้านการท่องเที่ยวด้วยตนเอง สื่อประชาสัมพันธ์ของไทยมีทั้ง สื่อเก่า เช่น หนังสือพิมพ์โทรทัศน์วิทยุใบปลิว และสื่อใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ต ซึ่งต่างช่วยให้ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถประชาสัมพันธ์โปรแกรมการท่องเที่ยว ขณะที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้มากขึ้น สะดวกและรวดเร็วขึ้น

(9) การมีแหล่งเงินทุนที่เพียงพอ ได้แก่ การมีแหล่งเงินทุนที่เพียงพอสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ซึ่งอาจไม่จำเป็นต้องใช้เงินลงทุนในปริมาณมาก ปัจจุบันหลายองค์กรให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อาทิ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) สำนักบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) ให้การสนับสนุนงบประมาณการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แต่ก็มีหลายชุมชนที่ต้องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตนเองให้อยู่ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ส่งผลให้เกิดการแข่งขันค่อนข้างสูงในขณะที่ยังมีงบประมาณที่ให้การสนับสนุนมีจำนวนจำกัด การมองหาแหล่งเงินทุนในท้องถิ่นจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถช่วยแก้ปัญหาด้านเงินทุนได้

(10) การมีผู้นำที่เข้มแข็งและทีมงานที่มั่นคง หมายถึง การมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และทักษะในการพัฒนาคน เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการดำเนินงานโดยชุมชนเป็นหลักผู้นำชุมชนจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถด้านการท่องเที่ยว เพื่อช่วยในการกำหนดทิศทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แต่ในปัจจุบันผู้นำชุมชนท้องถิ่นของไทยยังขาดความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ชัดเจน เพราะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับสังคมไทย การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้นำชุมชนจึงมีความสำคัญมาก

(11) การเมือง หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่นำมาใช้เพื่อจัดระเบียบความสัมพันธ์ภายในรัฐระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง การเมืองของไทยยังถือว่าไม่เสถียรภาพน้อย เกิดการแตกแยกทางวิชาการเมืองอย่างเห็นได้ชัด ทั้งการก่อการร้ายในบางพื้นที่ ซึ่งแท้จริงแล้วการเมืองมี

ความสำคัญมากเพราะการเมืองมีส่วนสำคัญในการผลักดันและสนับสนุนให้มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ขึ้นในเมืองไทย พร้อมทั้งสร้างความไว้วางใจให้กับนักท่องเที่ยว

จากการวิเคราะห์ศักยภาพของประเทศไทยตามปัจจัยสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้ประสบความสำเร็จ ชี้ให้เห็นว่า ประเทศไทยมีศักยภาพที่จะสามารถจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์สามารถจัดให้อยู่ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างหลากหลาย อาทิ แต่ละภูมิภาคของไทยต่างมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย การรับประทานอาหาร และภาษาในการสื่อสาร แม้จะอยู่ภูมิภาคเดียวกันในระดับจังหวัดก็มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน หากประกอบกับการได้รับความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่น อาทิ เจ้าของธุรกิจที่พัก ร้านอาหาร หน่วยงานภาครัฐ อาทิ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมศิลปากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีการวางแผนการท่องเที่ยวระยะยาวให้มีความชัดเจน โดยอิงจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อให้มีทิศทางการบริหารจัดการที่แน่นอน ประเทศไทยจะสามารถดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เติมเต็มประสบการณ์การท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว ที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้พัฒนาศักยภาพในตัวเอง โดยนักท่องเที่ยวจะต้องมีความผูกพันกับรูปแบบของวัฒนธรรมผ่านการทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริงที่เป็นไปตามบริบทของพื้นที่ ซึ่งคุณลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 6 ประการ คือ เป็นการท่องเที่ยวที่เพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยว สินค้าหลักคือทักษะและประสบการณ์ เน้นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ เน้นวัฒนธรรมประจำวัน นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และเน้นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นนั้น โดยผู้วิจัยได้ทำการสรุปลักษณะดังกล่าวเพื่อนำไปศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ และนำไปใช้ในการสังเคราะห์เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมะนัง จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว เพิ่มทักษะให้แก่นักท่องเที่ยว การเน้นทรัพยากร การท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ และสินค้าหลักคือทักษะและประสบการณ์

2.4 แนวคิดความต้องการ

2.4.1 ความหมายของความต้องการ

ความต้องการของมนุษย์เป็นเครื่องกระตุ้นและแรงผลักดันให้มนุษย์แสดงพฤติกรรม อย่างใดอย่างหนึ่งออกมาในอันที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จบนพื้นฐานความเชื่อหรือสมมุติฐานว่า มนุษย์มีความต้องการ และพฤติกรรมของมนุษย์จากความต้องการทางจิตวิทยาที่ทางการศึกษา เกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปก็คือ

French and Bell (สริญญา แพทย์พิทักษ์, 2553; อ้างอิงจาก French and Bell, 1961) กล่าวว่า มนุษย์ มีความต้องการและมีความหวังในการใช้เหตุผลของตนเองและใช้ความพยายามปฏิบัติงานใน องค์การให้ดีที่สุด จึงต้องมีทัศนที่กว้างไกลในการวางแผนพัฒนา คือ มนุษย์สามารถพัฒนาได้ ในด้านส่วนตัวและสมรรถภาพในการปฏิบัติงาน ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงมีบทบาทในการที่

จะทำให้คนทำงานร่วมกัน (Collaboration) ตั้งเป้าหมาย (Goal setting) วินิจฉัยและแก้ปัญหา (Diagnosing and solving problems) และนำไปปฏิบัติ (Implementing plan)

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญกิตติ และธนวรรธ ตั้งสินทรัพย์ศิริ (2550) ได้ให้ความหมายของความต้องการ หมายถึง สภาวะที่บุคคลขาดความสมดุล ขาดบางสิ่งบางอย่าง และต้องการได้รับสิ่งนั้น เช่น ขาดอาหารทำให้รู้สึกหิว ก็ต้องการอาหารรับประทาน เกิดความรู้สึกเหนื่อย เพลีย เนื่องจากพักผ่อนไม่เพียงพอ ก็ต้องการพักผ่อน ไม่มีเงิน ก็ต้องการเงินสำหรับการใช้จ่าย ไม่ได้รับการยอมรับ ไม่ได้รับการยกย่อง ไม่มีชื่อเสียง ไม่มีเกียรติยศ ก็ต้องการการยอมรับ การยกย่อง ต้องการมีชื่อเสียง ต้องการเกียรติยศ เป็นต้น ซึ่งความต้องการเหล่านี้อาจสรุปได้ว่าเป็น ความต้องการทั้งทางร่างกายและความต้องการทางด้านจิตใจ

ศรีชล ฉายาพงษ์ (2553) ได้ให้ความหมายของความต้องการ หมายถึง ความต้องการของคนที่แสดงออกในรูปของพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา เป็นสิ่งที่เกิดขึ้น ตลอดเวลา ซึ่งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ และเมื่อมนุษย์มีความต้องการที่จะได้รับการยกย่องนับถือ ทำให้ผู้อื่นเห็นความสำคัญของตน ต้องการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน มีความเจริญก้าวหน้า มนุษย์ย่อมต้องปรารถนาที่จะพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะความสามารถ ทำให้ตนเองมีศักยภาพสามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มณฑิรา สุวรรณมณีรัตน์ (2553) ได้ให้ความหมายของความต้องการ หมายถึง ความต้องการอยากได้ หรือประสงค์จะได้ และแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการนั้น ๆ

วิจิตร อวกุล (เทียมรัตน์ คงทนต์, 2554; อ้างอิงจาก วิจิตร อวกุล, 2540) ได้กล่าวว่า ความต้องการ (Need) เป็นความต้องการของมนุษย์ หมายถึง สภาวะที่บุคคลยังไม่มีสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และมีความต้องการที่จะมี หรือให้ได้มาซึ่งสิ่งเหล่านั้น ซึ่งมีความต้องการจำเป็นที่เป็นพื้นฐานแล้วมนุษย์ก็จะมีความต้องการทางด้านสังคม การที่บุคคลชวนชวนให้ได้มาซึ่งตนยังขาดอยู่จะเป็น แรงผลักดันให้บุคคลมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายในตนเองอย่างไม่หยุดยั้งด้วยการ เรียนรู้ ศึกษาจากวิชาการประสบการณ์ จนกว่าจะได้รับสิ่งที่ตนปรารถนาตามความต้องการ

วราภรณ์ ตระกูลสฤษฎ์ (รัชนิ รัตนะ, 2550; อ้างอิงจาก วราภรณ์ ตระกูลสฤษฎ์, 2547) ได้ให้ความเห็นว่าความต้องการจำเป็น (Need) เป็นสิ่งที่ชีวิตจะขาดเสียมิได้ และผลจากการศึกษาหลาย ชิ้นชี้ให้เห็นว่าทุกกิจกรรม ทำทาง หรืออาการที่มนุษย์แสดงออกมาในรูปพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นมาจาก แรงผลักดันของความต้องการเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ความต้องการอาจเกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นมา ภายหลัง และจากสิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยไม่ต้องเรียนรู้ที่เป็นความต้องการทางชีววิทยาทั้งที่เป็นสิ่งที่แสดงออกมาให้เห็นได้และสิ่งที่ซ่อนอยู่ใน

สรุปได้ว่าความต้องการ หมายถึง การที่มนุษย์มีความปรารถนาอยากได้อะไรอยากเป็นในบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งบุคคลจะมีความต้องการในระดับที่แตกต่างกัน แม้จะมีสถานะหรือปัจจัย ส่วนบุคคลที่เหมือนกันก็ตาม การให้หรือการสนองความต้องการจึงควรให้ในสิ่งที่ผู้รับต้องการ จริง ๆ ซึ่งถ้าได้รับการตอบสนองแล้วบุคคลก็จะเกิดความสุขความพึงพอใจ

2.4.2 ลักษณะของความต้องการของบุคคล

นักวิชาการหลายคนได้ทำการศึกษามาเป็นเวลานานถึงเรื่องของความต้องการของบุคคล โดย พยายามที่จะทำความเข้าใจว่าทำไมคนจึงประพฤติปฏิบัติเช่นนี้ แนวคิดที่อธิบายถึงความต้องการ

ของบุคคล ได้แก่ พวก Hedonism ซึ่งมีความเห็นว่า มนุษย์หลีกเลี่ยงความเจ็บปวดและแสวงหาความสุขสบาย (Avoid pain and seek pleasure) จากการสังเกตจากสิ่งที่คนนั้นเลือกการกระทำ หรือ หลีกเลี่ยงการกระทำ ซึ่งแต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน ความเจ็บปวดสำหรับคนหนึ่งอาจเป็นความสุขสบายของอีกคนหนึ่งก็ได้ เช่น นักมวยพอใจการชกต่อยซึ่งเรามองว่านั่นเป็นความเจ็บปวด ความต้องการของมนุษย์ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ (ปัญญาภรณ์ เอี่ยมละออ, 2551; อ้างอิงจาก ปรียาพร วงศ์ บุตรโรจน์, 2535) คือ

(1) ความต้องการทางกายภาพ (Physical needs) เป็นแรงผลักดันที่เกิดขึ้นพร้อมกับความต้องการมีชีวิต การดำรงชีวิต วุฒิภาวะไม่จำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์การเรียนรู้แต่อย่างไร เกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการทางด้านร่างกายของเราเป็นสำคัญ เป็นแรงขับเบื้องต้นที่ร่างกาย ถูกกระตุ้นทำให้เกิดความรู้สึก กระฉับกระเฉงมีชีวิตชีวาที่จะต้องสนองต่อสิ่งเร้า เกิดขึ้นจากสภาวะ ทางอารมณ์ สิ่งกระตุ้นทั้งจากภายในและภายนอก ได้แก่

(1.1) ความต้องการอาหาร ความหิวทำให้คนเราต้องกินอาหาร เพื่อหล่อเลี้ยงชีวิต อาหารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต

(1.2) ความต้องการน้ำ เมื่อร่างกายของคนเราขาดน้ำ ทำให้เรารู้สึกว่า ลำคอแห้งและปากแห้ง ปากเกิดความต้องการที่จะได้น้ำมาดื่ม เพื่อรักษาความสมดุลของร่างกาย ร่างกายของเรามักจะมีน้ำเสียเนื่องจากอากาศร้อน การออกกำลังกาย การทำงานหนัก ทำให้เหงื่อออกจากร่างกาย

(1.3) ความต้องการทางเพศ ความต้องการด้านนี้เริ่มขึ้นเมื่อคนเราเข้าสู่วัยรุ่นและเป็นผู้ใหญ่ การแสดงถึงความต้องการทางเพศขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความพึงพอใจ ทัศนคติ ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นต้น

(1.4) ความต้องการอุณหภูมิที่เหมาะสม คนเราจะดำรงชีวิตอยู่ได้ต้องอาศัยความสมดุล ทางร่างกาย อุณหภูมิที่ไม่ต่ำเกินไปและสูงเกินไปพอร่างกายจะทนได้

(1.5) ความต้องการหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด เพื่อให้ร่างกายเกิดความปลอดภัย ความเจ็บ ไข้ได้ป่วยของร่างกาย ทำให้ร่างกายพยายามสร้างภูมิคุ้มกันขึ้น เมื่อมีคนมาทำร้ายคนเราจะหลีกเลี่ยง หรือต่อสู้ป้องกันตัว

(1.6) ความต้องการในการพักผ่อนนอนหลับ เมื่อร่างกายเกิดความเหน็ดเหนื่อยเนื่องจากใช้พลังงานออกแรงในการทำงาน เกิดความเหนื่อยล้าจากความอ่อนเพลียของร่างกายเรา จึง ต้องการนอนหลับและพักผ่อน เพื่อจะผ่อนคลายให้ร่างกายได้มีโอกาสสะสมพลังงานใหม่และซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอ

(1.7) ความต้องการอากาศบริสุทธิ์ที่มีก๊าซออกซิเจนสำหรับการหายใจ เราอาจจะอดข้าว อดน้ำได้หลายชั่วโมง แต่กลับล้มหายใจได้ไม่นาน

(1.8) ความต้องการขับถ่าย เป็นการขับของเสียออกจากร่างกายซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น เช่นเดียวกับอาหารและน้ำ เพราะของเสียเหล่านี้เป็นพิษต่อร่างกายทำให้เราอึดอัดไม่สบาย บางครั้งอาจทำให้เสียชีวิตได้

(2) ความต้องการทางด้านจิตใจและสังคม (Psychological and social needs) ตาม ความ ต้องการทางด้านนี้ค่อนข้างจะสลับซับซ้อนและเกิดขึ้นจากของสภาพสังคม วัฒนธรรม

การเรียนรู้ ประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับและเป็นสมาชิกอยู่ ความต้องการทางจิตใจและสังคมนี้ยังแตกต่างกันออกไปด้วย ลักษณะสำคัญของความต้องการทางจิตใจและสังคม คือ

(2.1) ความต้องการทางจิตใจและสังคมที่เป็นมรดกตกทอดทางวัฒนธรรม และกลายเป็นลักษณะนิสัยประจำตัวของแต่ละคน สิ่งเหล่านี้แตกต่างกันไปในแต่ละสังคม

(2.2) ความต้องการทางสังคมที่เกิดจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ เราต้องมีประสบการณ์และการเรียนรู้มาก่อน จึงจะเข้าใจและเลือกกระทำได้ บางที่เราต้องการศึกษาว่า จะเริ่มต้นอย่างไรและควรจะทำอย่างไรต่อไป

(2.3) ความต้องการนี้เปลี่ยนแปลงได้ แม้ในตัวคนเดียว

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า ความต้องการ คือ ความปรารถนาของบุคคลที่จะได้รับการตอบสนองความต้องการนั้น ความต้องการแบ่งออกเป็นความต้องการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ความต้องการของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุด ความต้องการในแต่ละคนจะไม่เหมือนกันแต่จะถูกจำกัดด้วยทรัพยากรที่มีอยู่และปัจจัยที่นำมาใช้ โดยผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดความต้องการในการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านสำโรง จังหวัดสุรินทร์ โดยวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์เพื่อไปออกแบบรูปแบบกิจกรรมของชุมชนบ้านสำโรงที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อไป

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กัณตถณ แก้วสง่า และคณะ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์เนื้อหาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคมและ (2) ศึกษาการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจต่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคมของนักท่องเที่ยว การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการ เก็บข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาจากแฟนเพจ จำนวน 3 เพจได้แก่ แฟนเพจ DASTA Thailand แฟนเพจ Tourism Council of Thailand และแฟนเพจ การท่องเที่ยวโดยชุมชน CBT Thailand โดยใช้การสัมภาษณ์ เชิงลึก สัมภาษณ์ที่มออกแบบและพัฒนาเฟ้นของแฟนเพจทั้ง 3 เพจ จำนวน 6 คน และนักท่องเที่ยว จำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนก แยกแยะและจัดหมวดหมู่ข้อค้นพบตามแนวคิดและทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า (1) ทั้ง 3 แฟนเพจนำเสนอเนื้อหาที่มีความทันสมัยโดยมีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา ที่ได้รับความนิยม ได้แก่ รูปภาพ กิจกรรมการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและการให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (2) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นอย่างดี โดยเห็นว่าประโยชน์ของเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ช่วยผ่อนคลายความเครียดได้ และมีความพึงพอใจต่อแฟนเพจที่เข้าไปใช้เพราะมีความน่าสนใจ น่าเชื่อถือและมีความต่อเนื่องในการนำเสนอ

นุชนาฏ หมื่นจันทร์ และคณะ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้วยความเป็นเลิศทางภูมิปัญญาของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่แสดงความเป็นเลิศของภูมิปัญญาไทยในบริบทของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (2) เพื่อศึกษากระบวนการ

จัดการความรู้ของภูมิปัญญาไทยของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และ (3) เพื่อสร้างแบบจำลองการจัดการภูมิปัญญาไทยของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจำนวน 851 ฉบับ ซึ่งมีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และได้รับแบบสอบถามตอบกลับจำนวน 429 ฉบับ การสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 30 คน และการสนทนากลุ่ม จำนวน 30 คน กับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และตัวแทนจากชุมชนท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (1) องค์ประกอบที่แสดงความเป็นเลิศของภูมิปัญญาไทย ได้แก่ (1.1) ความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัว (1.2) การใช้พลังจากธรรมชาติในการส่งเสริมสุขภาพร่างกายและจิตใจ (1.3) การมีสุนทรียภาพในการให้บริการ (1.4) การให้บริการบำบัดรักษาสุขภาพด้วยวิธีการดั้งเดิม (1.5) การให้ความสำคัญในเรื่องความสุขสงบและสมดุลของคนในชุมชนและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (1.6) การสืบสานอนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านสุขภาพ และ (1.7) การนำเสนอคุณค่าประโยชน์และคุณภาพที่ถูกต้องแท้จริง (2) กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาที่มีประสิทธิภาพและสามารถยกระดับภูมิปัญญาไทยให้โดดเด่น คือ การระบุมุมมองภูมิปัญญา การสร้างความรู้ภูมิปัญญา การจัดระบบความรู้ภูมิปัญญา และการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญา และ (3) แบบจำลองการจัดการภูมิปัญญาไทยของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ (3.1) การค้นหาความเป็นเอกลักษณ์ของภูมิปัญญา (3.2) การผสมผสานองค์ความรู้ใหม่ (3.3) การสร้างผลิตภัณฑ์และการบริการที่เป็นอัตลักษณ์ และ (3.4) การจัดกิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้

นันทา สองหลวง (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพจังหวัดขอนแก่น บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพจังหวัดขอนแก่น โดยการศึกษาข้อมูลจากแนวคิดและทฤษฎีการท่องเที่ยวชุมชน แนวคิดและทฤษฎีการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันและวิเคราะห์ศักยภาพของการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดขอนแก่น จากการศึกษาพบว่า จังหวัดขอนแก่นมีความพร้อมและมีศักยภาพของการเป็นเมืองท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ เมืองประกอบทางการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) (2) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) (3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว (Amenities) (4) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และ (5) ด้านที่พักในแหล่งท่องเที่ยว (Accommodation) โดยมีแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 ด้าน คือ (1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ควรจัดทำแผนเพื่อการศึกษาทรัพยากรธรรมชาติที่โดดเด่นของชุมชนที่สามารถนำมาปรับใช้เป็นวัตถุดิบด้านการผลิตสมุนไพรที่ใช้ในการดูแลสุขภาพ และแนวทางการใช้ทรัพยากรนั้นอย่างยั่งยืน (2) ด้านองค์กรชุมชน คือ ควรจัดทำแผนเพื่อการจัดเก็บองค์ความรู้เกี่ยวกับด้านภูมิปัญญาการรักษาโดยใช้สมุนไพรท้องถิ่น และจัดตั้งองค์กรเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและรู้สึกภาคภูมิใจเป็นเจ้าของร่วมกัน (3) ด้านการจัดการ คือ จัดตั้งองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว เพื่อสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชน

โดยรวมได้ โดยยึดหลักการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม และมีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน (4) ด้านการเรียนรู้ คือ มีแผนเพื่อออกแบบและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ ที่สามารถสร้างการรับรู้และความเข้าใจในเรื่องของการดูแลสุขภาพ การบำบัดรักษา และการส่งเสริมสุขภาพ รวมไปถึงทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจ เข้าถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างของชุมชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว

ปวราณา อัจฉริยบุตร และคณะ (2561) ทำการศึกษาเรื่อง การยกระดับมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบการเชื่อมโยงบริการสปาและบริการเชิงสุขภาพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในจังหวัดภูเก็ต เพื่อสร้างตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพการบริการสปาและมาตรฐานความเชื่อมโยงการบริการสปากับการบริการเชิงสุขภาพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในจังหวัดภูเก็ต เพื่อเสนอกลยุทธ์การยกระดับคุณภาพมาตรฐานการบริการสปาเพื่อเชื่อมโยงกับการบริการเชิงสุขภาพอื่น ๆ ในจังหวัดภูเก็ต การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน ประกอบไปด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนผู้ประกอบการธุรกิจสปา ผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน และตัวแทนการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ และนักท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่า ด้านปัจจัยนำเข้าการผลิต ด้านการดำเนินการ ด้านการตลาดและการขาย และด้านการบริการลูกค้า มีความเชื่อมโยงที่สามารถยกระดับมาตรฐานได้ อย่างไรก็ตามด้านการส่งออกสินค้าและบริการ พบว่า ไม่มีการเชื่อมโยงการส่งออกในทุกรูปแบบ ในส่วนนักท่องเที่ยว มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความพึงพอใจ จำนวน 17 ประเด็น มีความพึงพอใจค่อนข้างต่ำ จำนวน 16 ประเด็น และไม่พึงพอใจใน จำนวน 3 ประเด็น ทั้งนี้ สามารถกำหนดมาตรฐานได้ 2 มาตรฐานคือ มาตรฐานคุณภาพการบริการสปาจังหวัดภูเก็ต จำนวน 6 มาตรฐาน ประกอบด้วย ตัวชี้วัด จำนวน 13 ตัวชี้วัดและมาตรฐานการเชื่อมโยงการบริการสปากับการบริการเชิงสุขภาพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 3 มาตรฐาน ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 11 ตัวชี้วัด นอกจากนี้สามารถกำหนดกลยุทธ์การยกระดับคุณภาพมาตรฐานการบริการสปาเพื่อเชื่อมโยงกับการบริการเชิงสุขภาพอื่น ๆ ในจังหวัดภูเก็ต ด้วยแผนปฏิบัติการจำนวน 4 แผน ดังนี้ (1) แผนปฏิบัติการ จัดตั้งศูนย์การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรสปาเพื่อสุขภาพ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้ให้บริการมืออาชีพ โดยจัดตั้ง Phuket Wellness Academy เพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมบุคลากรที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน (2) แผนปฏิบัติการ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากชุมชน หรือการนำเข้าผลิตภัณฑ์มาใช้ในการบริการสปาจากภาคชุมชนท้องถิ่นที่ผ่านกระบวนการผลิตที่ได้การรับรองคุณภาพมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด โดยมีกลไกนำไปสู่ความสำเร็จคือ จัดตั้ง “Phuket Wellness Hub” ซึ่งเป็นที่รวมของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับ Health and Wellness โดยเฉพาะธุรกิจสปาที่มีความพร้อมที่จะเชื่อมโยงการบริการกับธุรกิจบริการทางการแพทย์ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในเชิงนโยบาย โดยศูนย์นี้จะเป็นที่รวมของข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจร่วมกันในระยะยาว (3) แผนปฏิบัติการ สนับสนุนการสร้างความร่วมมือกับสถานพยาบาล/ผู้ให้บริการเชิงการแพทย์ในการให้บริการนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมีกลไกที่จะดำเนินงานคือ จัดตั้งศูนย์ข้อมูลสารสนเทศด้านการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จังหวัดภูเก็ต เป็นแหล่งให้การให้ความรู้ด้านการตลาดสมัยใหม่กับผู้ประกอบการ ชุมชน ตลอดจนการทำตลาดเชิงรุกแทนการรับ โดยใช้นวัตกรรมทางการตลาดผสมผสานเทคโนโลยีสารสนเทศกับพันธมิตร

และ (4) แผนปฏิบัติการ สนับสนุนให้สถานประกอบการสปาที่มีการเชื่อมโยงการบริการกับสถานประกอบการที่ให้บริการเชิงการแพทย์ มีระบบการติดตาม ระบบการรับฟังความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ และมีการประเมินผลความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ รวมถึงสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับสถานประกอบการเชิงการแพทย์ที่มีการส่งต่อการบริการระหว่างกันโดยมีกลไกคือ จัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบการส่งต่อการให้บริการในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนที่เป็นรูปธรรม ในส่วนของข้อเสนอแนะการวิจัย การยกระดับมาตรฐานธุรกิจ สปาเป็นศูนย์กลางการเชื่อมกับการบริการเชิงสุขภาพอื่น ๆ ได้ ควรเร่งจัดทำฐานข้อมูลความต้องการและพฤติกรรมความต้องการของลูกค้า พัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากร และพัฒนากิจกรรมการบริการสปาในบริบทอัตลักษณ์เฉพาะสะท้อนความเป็นท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ตเพื่อสร้างความโดดเด่น และจัดตั้งศูนย์พัฒนาศักยภาพธุรกิจสปาให้มีมาตรฐานรองรับการบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

วุฒิชิต สุนทรสมัย และปิยะพร ธรรมชาติ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรีเพื่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์ศักยภาพของธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพในการพัฒนาเครือข่ายชุมชนของจังหวัดปราจีนบุรี และศึกษาระดับการสนับสนุนของภาครัฐและภาคเอกชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเครือข่ายชุมชน ด้านการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรี รวมทั้งศึกษาและเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรี ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวชุมชนใช้การวิจัยแบบปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานภาครัฐด้านการท่องเที่ยว ตัวแทนกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน ตัวแทนชุมชนจำนวน 11 คน และนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวและร่วมทำกิจกรรมเชิงสุขภาพกับชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 22 คน ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า กลุ่มชุมชนและตัวแทนชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ กลุ่มปลูกและแปรรูปสมุนไพรไทย มีความสนใจ และเข้าใจในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นอย่างดี มีความรู้ด้านสมุนไพรและการบำบัดเพื่อสุขภาพ รวมถึงชุมชนเองก็มีศักยภาพเพียงพอต่อการรวมกลุ่มในการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวดังกล่าว จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและเอกชนโดยทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนเริ่มตั้งแต่ต้นนำไปจนถึงปลายน้ำ ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้มแข็งด้านเครือข่ายและทำให้เกิดศักยภาพด้านการท่องเที่ยวชุมชนรวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายของธุรกิจชุมชน อันนำมาซึ่งการพัฒนาเครือข่ายชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

ปิรินทร์ ชินโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้งอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล เป็นแนวสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐผู้ประกอบการในพื้นที่และนักวิชาการ ในอำเภอสวนผึ้ง จำนวน 10 คน ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง เป็นการสร้างหรือการเพิ่มมูลค่าให้แก่ทรัพยากรที่มีอยู่ให้สูงที่สุด ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติหรือวัฒนธรรม นำมาสร้างนวัตกรรมการสร้างสรรค ออกมาเป็นรูปแบบ

กิจกรรมการท่องเที่ยว สินค้าหรือบริการการท่องเที่ยวใหม่ ๆ โดยความร่วมมือจากทั้งผู้ประกอบการ และชุมชน โดยสามารถสร้างการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ และเพิ่มทักษะให้แก่นักท่องเที่ยวได้ การศึกษาดังกล่าวจึงสามารถสรุปได้ว่า การจะพัฒนาสวนผึ้งให้ก้าวสู่การเป็นเมืองที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้นั้น ต้องสามารถนำจุดเด่นของสวนผึ้งมาพัฒนาร่วมกับองค์ประกอบของบริบทต่าง ๆ ให้ประสานสอดคล้องกัน ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอองค์ประกอบของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้งใน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนเชิงสร้างสรรค์กิจกรรม หรือสินค้าเชิงสร้างสรรค์ การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์

เชียง เกาซิด และพรรณราย เทียมทัน (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ 2) เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ 3) เพื่อสร้างรูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ และ 4) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสมรรถภาพทางกายและรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 1,443 คน และกลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจเข้าร่วมการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 47 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การทดสอบสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ และแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจแบบไม่มีโครงสร้างการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (1) สมรรถภาพทางกายทั้ง 6 ด้าน ของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากอยู่ในเกณฑ์เหมาะสม 4 ด้าน คือ การลุก-ยืน-นั่ง 30 วินาที ($X=14.96$ ครั้ง) การยกน้ำหนักขึ้นลง ($X=16.49$ ครั้ง/30วินาที) การนั่งเก้าอี้และปลายเท้า ($X= 0.5$ เซนติเมตร) และการเอามือไขว้หลังแตะกัน ($X= -3.48$ เซนติเมตร) แต่พบว่าสมรรถภาพทางกาย 2 ด้าน ที่อยู่ในเกณฑ์เสี่ยง คือ การย่ำเท้ายกเข่าสูง 2 นาที ($X= 60.96$ ครั้ง) และการลุก-เดิน-นั่ง ไป-กลับ 16 ฟุต ($X= 24.96$ วินาที) (2) ผลการศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุทำกิจกรรมการดำเนินชีวิตมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ดูรายการโทรทัศน์ วีดีโอ ($X= 4.09$, $SD = 1.81$) รองลงมาคือตรวจสุขภาพกับแพทย์อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ($X= 4.02$, $SD = 1.37$) และการรับประทานอาหารปลอดภัย ($X= 3.80$, $SD = 1.02$) (3) รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วยกิจกรรม 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การทดสอบสมรรถภาพทางกาย การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค การรับรู้ความสามารถตนเอง และการปฏิบัติตัวในการออกกำลังกาย ขั้นตอนที่ 2 การเสนอตัวแบบ ขั้นตอนที่ 3 การสาธิตการออกกำลังกายและการฝึกปฏิบัติในการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ ขั้นตอนที่ 4 การอภิปรายกลุ่มและสรุปผลการออกกำลังกาย และขั้นตอนที่ 5 การให้สิ่งชักนำการกระทำโดยการกระตุ้นเตือนด้วยคำพูด การให้กำลังใจ หรือให้รางวัลกับผู้ที่มีการออกกำลังกายสม่ำเสมอ (4) ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า สมรรถภาพทางกายทั้ง 6 ด้าน ของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากอยู่ในเกณฑ์เหมาะสม ส่วนความพึงพอใจที่มีต่อการทำกิจกรรมตามรูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมและมีความรู้สึกว่าสุขภาพดีขึ้น มีอารมณ์สดชื่น แจ่มใสขึ้น

เอี่ยมทิพย์ ศรีทอง (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง น้ำพุร้อน (Onsen) นวัตกรรมจัดการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ และบำบัดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน บทความวิจัยนี้มีความวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการบำบัดของแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน และเพื่อวิเคราะห์แนวโน้มศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการบำบัดใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานแบบสอบถามกับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาใช้บริการแหล่งน้ำพุร้อน 5 จังหวัด คือ เชียงราย เชียงใหม่ กำแพงเพชร ราชบุรีและระนอง จำนวน 385 คน ใช้การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม สัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมกลุ่มย่อย ผลการวิจัยพบว่า มีน้ำพุร้อน 2 ประเภท คือ ที่มีศักยภาพและไม่มีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้ความสำคัญกับแหล่งน้ำพุร้อนมีบรรยากาศดี ร่มรื่นเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ ความสะอาดบริสุทธิ์ ความสะดวก เช่น มีสปาและนวดแผนไทยไว้บริการ ส่วนศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน ประกอบด้วย 5 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มที่มีการรวบรวมไว้แล้วเบื้องต้น แต่บ่อหายร้อนแล้ว (2) กลุ่มที่มีการรวบรวมเป็นบ่อน้ำพุร้อนแล้วเบื้องต้น แต่ไม่มีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยว (3) กลุ่มที่มีการรวบรวมน้ำพุร้อนแล้ว มีการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาบ้างแต่ประสบปัญหาในการพัฒนาและการบริหารจัดการ (4) กลุ่มที่มีการเตรียมการบริหารจัดการเพื่อพัฒนามีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และ (5) กลุ่มที่มีคุณภาพในเชิงสุขภาพ

ณรงค์ พลธิราช และคณะ (2559) ทำการศึกษาเรื่อง โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและสำรวจข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยบันทึกค่าพิกัดของแหล่งท่องเที่ยวด้วยระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (Global Positioning System: GPS) จากนั้นจัดทำแผนที่ตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวด้วยเทคนิคระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) และวิเคราะห์กลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ปราจีนบุรี และสระแก้ว จากการรวบรวมและสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์พบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 39 แห่ง ตั้งอยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา 6 แห่ง ชลบุรี 5 แห่ง ระยอง 7 แห่ง จันทบุรี 5 แห่ง ตราด 7 แห่ง ปราจีนบุรี 4 แห่ง และสระแก้ว 5 แห่ง ส่วนการประเมินความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมีคะแนนรวมเท่ากับ 53 คะแนน หากมีคะแนนมากกว่า 27 คะแนน (มากกว่าร้อยละ 50) แสดงว่ามีความเป็นไปได้สูงในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จากการประเมินแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 39 แห่ง พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดมีคะแนนมากกว่า 27 คะแนน โดยแหล่งท่องเที่ยวที่มีคะแนนเต็ม ได้แก่ ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว รองลงมาได้แก่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 50 คะแนน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาเอื้อง โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร และโรงเรียนกาสกรสิทธิ์ ได้คะแนนเท่ากัน คือ 48 คะแนน ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวที่ได้คะแนนน้อยที่สุด ได้แก่ ชุมชนบ้านท่าระแนะ 34 คะแนน เนื่องจากกิจกรรมยังไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยว และขาดการบริหารจัดการที่ดี กลยุทธ์การตลาดสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ศึกษาประกอบด้วย (1) รูปแบบของกิจกรรมที่จัดขึ้นต้องก่อให้เกิดการเรียนรู้หรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเจ้าของวัฒนธรรมกับนักท่องเที่ยว (2) การส่งเสริมการตลาด เช่น การลดราคาหรือการจัด

แพ็คเกจท่องเที่ยว ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย Facebook, Instagram และ Twitter Z3) ข้อมูลข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยวควรเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์หรือสื่อโซเชียลมีเดีย (4) กิจกรรมที่จัดขึ้นต้องมีความน่าสนใจ สามารถปรับและเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ และเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวหลายช่วงอายุ (5) สร้างจุดเด่นหรือความเป็นเอกลักษณ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาให้เกิดกิจกรรมที่มีความแปลกใหม่และน่าสนใจ และ (6) สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่จำเป็น โดยเฉพาะควรคำนึงถึงความปลอดภัยในการเดินทางและการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น จากผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ใน 2 ประเด็นหลัก คือ (1) การปรับปรุงกิจกรรมเดิมที่มีอยู่แล้ว และสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ขึ้น โดยกิจกรรมต้องก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นไปตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และ (2) การวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อดึงดูดและกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว

สุรีย์ ธรรมิกบวร และชฎาศิริ อภินันท์เดชา (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ตามวิถีวัฒนธรรมสุขภาพลุ่มแม่น้ำโขง (หมู่บ้านชะจอม) จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมสุขภาพตามวิถีวัฒนธรรมสุขภาพลุ่มแม่น้ำโขงสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า ด้านบริบทชุมชนบ้านชะจอม ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี สภาพภูมิศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยว และชุมชนมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความสุขและความพึงพอใจจากการเข้าร่วมโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในระดับมาก และมากที่สุด ร้อยละ 93.8 และ 93.8 องค์ประกอบโมเดล รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมสุขภาพตามวิถีวัฒนธรรมสุขภาพลุ่มแม่น้ำโขง (ชะจอมโมเดล) ประกอบด้วยองค์ประกอบที่ 1 กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุแบบองค์รวม องค์ประกอบที่ 2 ทูทางสังคม องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง องค์ประกอบที่ 4 การส่งเสริมสุขภาพเหมาะสมกับวัย และจากผลการศึกษาดังกล่าว มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือ หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว หน่วยงานด้านการปกครอง สถาบันการศึกษาร่วมกับชุมชนที่มีความพร้อมมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จัดการท่องเที่ยวเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ โดยรูปแบบการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อผู้สูงอายุ ควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพเป็นองค์รวม ลักษณะกิจกรรมสอดคล้องกับวัย และใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ โดยมีระบบการจัดการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

อริศรา ห้องทรัพย์ และกุลพิชญ์ โภโคยอุดม (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแหล่งน้ำพุร้อนในภูมิภาคทางตอนเหนือของประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ปัญหาการจัดการ ความต้องการการพัฒนาและพัฒนาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแหล่งน้ำพุร้อนในภูมิภาคทางตอนเหนือของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นไปได้ที่จะนำ แนวทางไปพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแหล่งน้ำพุร้อนในภูมิภาคทางตอนเหนือของประเทศไทย โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด สรุปผลการวิจัย ปัญหาการจัดการแหล่งท่องเที่ยว 9 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การปรับปรุงภูมิทัศน์ รถโดยสารรับส่ง สภาพสิ่งอำนวยความสะดวกสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้

พิกัดอัตราค่าบริการที่เหมาะสม ป้ายนิทรรศการแนะนำกิจกรรมในเทศกาลพิเศษ และความปลอดภัย พื้นฐานความต้องการการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแหล่งน้ำพุร้อน พบว่ามีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับ มาก ทุกด้านการเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแหล่งน้ำ พุร้อน จากกลุ่มบุคคลผู้เกี่ยวข้องในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแหล่งน้ำ พุร้อนมีความต้องการพัฒนาไม่แตกต่างกันความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แหล่งน้ำ พุร้อนอยู่ในระดับ มากที่สุดมีทั้งหมด 5 ด้าน 12 ประเด็นสำคัญ

รัชนิกร ปัญญา (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3 มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ 2) สังเคราะห์รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เหมาะสมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ และ 3) สังเคราะห์แนวทางการยกระดับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่อย่างยั่งยืน โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและสนับสนุนด้วยการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยข้อมูลปฐมภูมิได้จากกลุ่มท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 7 ชุมชน อาศัยกระบวนการ SWOT แบบสำรวจความคิดเห็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เหมาะสมของชุมชนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ แบบประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัย ชุมชน และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืน จากนั้นนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติอย่างง่ายคือ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เหมาะสมที่สุดของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่คือ การท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมธรรมชาติและใช้เวลาส่วนหนึ่งในการศึกษาเรียนรู้ การดูแลรักษาสุขภาพการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ ในส่วนของศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ศักยภาพของผู้นำและการบริหารจัดการองค์กรโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางจนถึงระดับมาก ศักยภาพการบริหารจัดการด้านการเงินและบัญชีอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ศักยภาพการบริหารจัดการด้านการตลาดอยู่ในระดับปานกลางในทุกด้าน ศักยภาพการบริหารจัดการด้านการผลิต และการให้บริการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

ดังนั้น แนวทางการยกระดับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประกอบไปด้วย (1) แนวทางการเตรียมความพร้อมของทุนมนุษย์ต่ออุปทานการท่องเที่ยว ได้แก่ ชุมชนควรมีการจัดระบบการบริหารจัดการภายในกลุ่มให้มีความชัดเจน โดยมีการจัดแบ่งหน้าที่ของคณะกรรมการให้ชัดเจน ปลูกฝังการมี service mind ให้กับบุคลากรของชุมชน นอกจากนี้ ชุมชนท่องเที่ยวเชิงสุขภาพควรให้ความสำคัญกับการบันทึกบัญชีให้เป็นนิสัย โดยการจัดทำบัญชีให้เป็นระบบเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะสามารถนำข้อมูลที่เป็นตัวเลขจากการบันทึกบัญชีมาประกอบในการวางแผนการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวให้ถูกทิศทางและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันควรจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพให้มีความหลากหลาย โดยเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นของชุมชน เพื่อให้เกิดความหลากหลายและน่าสนใจมากขึ้น และ (2) แนวทางการรักษาศักยภาพและฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน ได้แก่ ชุมชนจะต้องหาการสำรวจศักยภาพและฐานทรัพยากร มีการจัดทำทะเบียนประวัติทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีการสร้างความรู้

และความเข้าใจ ตลอดจนมีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาคีอื่นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือกัน

Dimitrovski & Todorović (2015) ได้ทำการศึกษาเพื่อจำแนกกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของธุรกิจสปาในเมือง Vrnjacka Banja ซึ่งเป็นเมืองที่ได้รับความนิยมและมีชื่อเสียงในธุรกิจสปาของประเทศเซอร์เบีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประเภทความต้องการและแรงจูงใจที่แตกต่างกันไปของนักท่องเที่ยว ซึ่งการศึกษาดำเนินการในช่วงต้นเดือนมกราคม 2013 จนถึงสิ้นเดือนมกราคม 2014 โดยการสำรวจข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่มีมุ่งเน้นเชิงสุขภาพจำนวน 165 คน จากการสอบถามนักท่องเที่ยวทั้งหมดประมาณ 500 คน ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงกลุ่ม (cluster analysis) ซึ่งหลักการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและแนวทางการวิเคราะห์ดำเนินการตามวิธีการของ Formann (Anton K. Formann, 1984) (Qiu & Joe, 2009) โดยผลการศึกษา factor analysis พบว่า แรงจูงใจในหมู่นักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพมี 6 มิติคือ การสร้างความรู้สึกระปรี้กระเปร่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางสังคมและการสร้างความสัมพันธ์ที่แปลกใหม่ การแสวงหาความสำราญ ความหลงใหลด้านสุขภาพและความงาม การพักผ่อนและปลื้มใจ ซึ่งการสร้างความรู้สึกระปรี้กระเปร่าเป็นมิติที่สำคัญซึ่งเป็นปัจจัยกระตุ้นสำหรับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามหากพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าแรงจูงใจหลักของนักท่องเที่ยวสุขภาพจะเป็นมิติด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางสังคมและการผ่อนคลายร่างกายจิตใจ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าตลาดสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มตามลักษณะแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวคือกลุ่มนักท่องเที่ยวเน้นกิจกรรมทางสังคมกับกลุ่มที่เน้นกิจกรรมแบบปัจเจก และเมื่อพิจารณาจากการวิเคราะห์เชิงกลุ่มพบว่านักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่แต่งงานแล้วส่วนใหญ่จะเน้นกิจกรรมทางสังคมในระหว่างการใช้บริการสปาในขณะที่นักท่องเที่ยวที่สถานะโสดจะสนใจในกิจกรรมแบบปัจเจกมากกว่า และโดยผู้ตอบแบบสอบถามที่มีทัศนคติทางบวกส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าจะกลับมาใช้บริการสปาอีกและยินดีที่จะแนะนำให้กับเพื่อนและครอบครัวของพวกเขามาใช้บริการด้วยต่อไป

ตารางที่ 2.1 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชื่อเรื่อง/ผู้แต่ง	วัตถุประสงค์	ประเด็น
การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคม - กันตภณ แก้วสง่า และคณะ (2563)	(1) วิเคราะห์เนื้อหาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคม (2) ศึกษาการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจต่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคมของนักท่องเที่ยว	(1) การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (2) เนื้อหาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ตารางที่ 2.1 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ชื่อเรื่อง/ผู้แต่ง	วัตถุประสงค์	ประเด็น
การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยความเป็นเลิศทางภูมิปัญญาของประเทศไทย - นุชนาฏ หมิ่นจันทร์และคณะ (2561)	(1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่แสดงความเป็นเลิศของภูมิปัญญาไทยในบริบทของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (2) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความรู้ของภูมิปัญญาไทยของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (3) เพื่อสร้างแบบจำลองการจัดการภูมิปัญญาไทยของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	(1) องค์ประกอบที่แสดงความเป็นเลิศของภูมิปัญญาไทย (2) กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญา (3) แบบจำลองการจัดการภูมิปัญญาไทยของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
แนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพจังหวัดขอนแก่น - นัทธา สองหลวง (2561)	เพื่อนำเสนอแนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพจังหวัดขอนแก่น	(1) ความพร้อมและมีศักยภาพของการเป็นเมืองท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ (2) การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
การยกระดับมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต - ปวธรรณ อัจฉริยบุตร และคณะ (2561)	(1) เพื่อศึกษารูปแบบการเชื่อมโยงบริการ สปากับบริการเชิงสุขภาพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในจังหวัดภูเก็ต (2) เพื่อสร้างตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพการบริการสปาและมาตรฐานความเชื่อมโยงการบริการสปากับการบริการเชิงสุขภาพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในจังหวัดภูเก็ต (3) เพื่อเสนอกลยุทธ์การยกระดับคุณภาพมาตรฐานการบริการสปาเพื่อเชื่อมโยงกับการบริการเชิงสุขภาพอื่น ๆ ในจังหวัดภูเก็ต	(1) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (2) มาตรฐานคุณภาพการบริการสปาจังหวัดภูเก็ต (3) มาตรฐานการเชื่อมโยงการบริการสปากับการบริการเชิงสุขภาพอื่น ๆ (4) กลยุทธ์การยกระดับคุณภาพมาตรฐานการบริการสปา

ตารางที่ 2.1 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ชื่อเรื่อง/ผู้แต่ง	วัตถุประสงค์	ประเด็น
รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน - วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และปิยะพร ธรรมชาติ (2559)	(1) วิเคราะห์ศักยภาพของธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพในการพัฒนาเครือข่ายชุมชนของจังหวัดปราจีนบุรี (2) ศึกษาระดับการสนับสนุนของภาครัฐและภาคเอกชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเครือข่ายชุมชน	(1) กลุ่มชุมชนและตัวแทนชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (2) ศักยภาพของธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ
รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้งอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี - ปิรันธ ชินโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก (2559)	ศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	(1) รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง (2) องค์ประกอบของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนเชิงสร้างสรรค์กิจกรรม หรือสินค้าเชิงสร้างสรรค์ การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์
การพัฒนาแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ - เชิญ เกาชิต และพรรณราย เทียมทัน (2559)	(1) เพื่อศึกษาสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ (2) เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ (3) เพื่อสร้างรูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ (4) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์	(1) รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ (2) รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

ตารางที่ 2.1 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ชื่อเรื่อง/ผู้แต่ง	วัตถุประสงค์	ประเด็น
น้ำพุร้อน (Onsen): นวัตกรรม การจัดการท่องเที่ยวเพื่อ สุขภาพ และบำบัดโดยการมี ส่วนร่วมของชุมชน - เอื้อมทิพย์ ศรีทอง (2559)	(1) เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยว ประเภทน้ำพุร้อนเพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพใน ประเทศไทย (2) เพื่อศึกษารูปแบบการ จัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการบำบัดของแหล่ง ท่องเที่ยวพุร้อนโดยการมี ส่วนร่วมของประชาชน (3) เพื่อวิเคราะห์แนวโน้ม ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพและการบำบัด	(1) ศักยภาพเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (2) รูปแบบการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
การพัฒนารูปแบบการ ท่องเที่ยวเพื่อการส่งเสริม สุขภาพผู้สูงอายุ ตามวิถี วัฒนธรรมสุขภาพลุ่มแม่น้ำโขง (หมู่บ้านชะจอม) จังหวัด อุบลราชธานี - สุรีย์ ธรรมิกบวร และชฎาศิริ อภินันท์เดชา (2558)	เพื่อพัฒนารูปแบบการ ท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมสุขภาพ ตามวิถีวัฒนธรรมสุขภาพลุ่ม แม่น้ำโขงสำหรับนักท่องเที่ยว ผู้สูงอายุ	รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อ ส่งเสริมสุขภาพตามวิถี วัฒนธรรมสุขภาพลุ่มแม่น้ำโขง (ชะจอมโมเดล)
แนวทางพัฒนาการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแหล่งน้ำพุ ร้อนในภูมิภาคทางตอนเหนือ ของประเทศไทย - อริศรา ห้องทรัพย์ และกุล พิชญ์ โภไคยอุดม (2558)	เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ปัญหา การจัดการ ความต้องการการ พัฒนาและพัฒนาแนวทาง พัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิง สุขภาพแหล่งน้ำพุร้อนใน ภูมิภาคทางตอนเหนือของ ประเทศไทย	(1) แนวทางไปพัฒนาการ จัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แหล่งน้ำพุร้อน (2) ปัญหาการจัดการแหล่ง ท่องเที่ยว (3) ความต้องการการ พัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิง สุขภาพแหล่งน้ำพุร้อน

ตารางที่ 2.1 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ชื่อเรื่อง/ผู้แต่ง	วัตถุประสงค์	ประเด็น
การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3 - รัชนิกร ปัญญา (2556)	(1) ศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ (2) สังเคราะห์รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เหมาะสมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ (3) สังเคราะห์แนวทางการยกระดับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ อย่างยั่งยืน	(1) ศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่น (2) ทางยกระดับการพัฒนา ศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
การจำแนกกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของธุรกิจสปาในเมือง Vrnjacka Banja - Dimitrovski & Todorović (2015)	วิเคราะห์ประเภทความต้องการและแรงจูงใจที่แตกต่างกันไปของนักท่องเที่ยว	(1) แรงจูงใจในหมู่นักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพมี 6 มิติคือ การสร้างความรู้สึกรับรู้การแปรปรวน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางสังคมและการสร้างความสัมพันธ์ที่แปลกใหม่ การแสวงหาความสำราญ ความหลงใหลด้านสุขภาพและความงาม การพักผ่อนและปลื้มใจ (2) ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยประกอบด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

3.1 วิธีวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

3.2 วิธีวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

3.3 วิธีวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

3.4 วิธีวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

3.1 วิธีวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

การสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการวิจัย ดังนี้

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1.1 ประชากร ประชากรในการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ

1) กลุ่มประชาชนในชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และปราชญ์ชาวบ้านของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

2) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน ที่อยู่ในกลุ่มการเรียนรู้ ประกอบด้วย ตัวแทนผู้ให้ความรู้ประจำฐานการเรียนรู้ ฐานลด ละ เลิกเหล้า และฐานครัวเรือนน่าอยู่

3.1.1.2 การสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาโดยวิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างดังกล่าวนี้ได้ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งกำหนดไว้ 2 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มประชาชนในชุมชนจำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน และ (2) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน จำนวน 5 คน

ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลประจำฐานเกษตรการเรียนรู้ จำนวน 1 คน ฐานลด ละ เลิกเหล้า จำนวน 1 คน ฐานครัวเรือนน้อย จำนวน 3 คน

3.1.2 เครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือ

3.1.2.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ใช้สำหรับสัมภาษณ์ (1) กลุ่มประชาชนในชุมชน (2) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภายในชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์

3.1.2.2 การทดสอบเครื่องมือ นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของ อาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มาเพื่อทำการวิเคราะห์ดัชนีความ สอดคล้องระหว่างรายการข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยใช้สูตรของ IOC ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทนดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence)

Σ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

R แทน คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อคำถามแต่ละข้อ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

+1 หมายถึง คำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือนิยามศัพท์

-1 หมายถึง คำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือนิยาม

ศัพท์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือ

นิยามศัพท์

เกณฑ์การแปลความหมาย มีดังนี้

ค่า $IOC \geq .50$ หมายความว่า คำถามนั้นตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ค่า $IOC < .50$ หมายความว่า คำถามนั้นไม่ตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ปรากฏว่าข้อคำถามในแบบ สัมภาษณ์ทั้ง 10 ข้อ ผ่านเกณฑ์โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป

3.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชนและกลุ่มเป้าหมายในชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ ทำการนัดหมายกำหนดการวันเวลาในการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกและดำเนินการทำ หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์

สัมภาษณ์ข้อมูล โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ใช้การบันทึกเสียงควบคู่ไปกับการจดบันทึกข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาทำการสรุปประเด็นสำคัญเพื่อใช้ในการประมวลผล

3.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์นำมาตรวจสอบความถูกต้อง และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ในประเด็นทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมะนัง จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้แนวทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยนำรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นตัวกำหนดทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชน ประกอบด้วย รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ (Health Healing Tourism) และรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion Tourism)

3.2 วิธีวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมะนัง จังหวัดสุรินทร์

การประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมะนัง จังหวัดสุรินทร์เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการวิจัยดังนี้

3.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1.1 ประชากร ผู้วิจัยศึกษาการประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมะนัง จังหวัดสุรินทร์ ประชากร คือ

1) กลุ่มประชาชนในชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และปราชญ์ชาวบ้านของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมะนัง จังหวัดสุรินทร์

2) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน ที่อยู่ในกลุ่มการเรียนรู้ ประกอบด้วย ตัวแทนผู้ให้ความรู้ประจำฐาน กลุ่มฐานข้อมูลสมุนไพร และกลุ่มการปลูกผักปลอดสารพิษ

3) หน่วยงานภาครัฐบาล ดังนี้

3.1) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสว่าง อำเภอมะนัง จังหวัดสุรินทร์

3.2) สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุรินทร์

3.3) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสว่าง

3.4) อาจารย์ประจำสาขาวิชาการท่องเที่ยวและโรงแรม คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

3.2.1.2 การสุ่มตัวอย่าง การประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมะนัง จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาโดยวิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างดังกล่าวนี้ได้ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งกำหนดไว้ 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มประชาชนในชุมชน จำนวน 3 คน ประกอบด้วย กลุ่มประชาชนในชุมชน จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน (2) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลประจำฐานเกษตรการเรียนรู้ จำนวน 1 คน ฐานลด ละ เลิกเหล้า จำนวน 1 คน ฐานครัวเรือนน่าอยู่ จำนวน 3 คน และ (3) ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย ตัวแทนเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล

ท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 1 คน สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 1 คน อาจารย์ประจำหลักสูตรการท่องเที่ยวและโรงแรม เทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ จำนวน 2 คน

3.2.2 เครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือ

3.2.2.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ใช้สำหรับสัมภาษณ์ (1) กลุ่มประชาชนในชุมชน (2) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน และ (3) ตัวแทนเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐบาล เพื่อสัมภาษณ์ประเด็นเกี่ยวกับศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการอนุรักษ์และสิ่งแวดล้อมในชุมชน ด้านการรองรับนักท่องเที่ยว ด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ด้านธรรมชาติและด้านเกษตรของชุมชน ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน ด้านการจัดการการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ เป็นต้น

3.2.2.2 การทดสอบเครื่องมือ นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มาเพื่อทำการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยใช้สูตรของ IOC ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทนดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence)

Σ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

R แทน คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อคำถามแต่ละข้อ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

+1 หมายถึง คำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือนิยามศัพท์

-1 หมายถึง คำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือนิยามศัพท์

ศัพท์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือนิยามศัพท์

นิยามศัพท์

เกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

ค่า $IOC \geq .50$ หมายความว่า คำถามนั้นตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ค่า $IOC < .50$ หมายความว่า คำถามนั้นไม่ตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ปรากฏว่าข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ทั้ง 10 ข้อ ผ่านเกณฑ์โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชนและกลุ่มเป้าหมายในชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ และหน่วยงานภาครัฐบาลที่ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสว่าง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุรินทร์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสว่าง และหลักสูตรการท่องเที่ยวและโรงแรม คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ ทำการนัดหมายกำหนดการวันเวลาในการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก และดำเนินการทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ข้อมูล โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ใช้การบันทึกเสียงควบคู่ไปกับการจดบันทึกข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาทำการสรุปประเด็นสำคัญเพื่อใช้ในการประมวลผล

3.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์นำมาตรวจสอบความถูกต้อง และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ในประเด็นประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้แนวคิดทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาเป็นรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ของชุมชนบ้านสำโรง ตำบลท่าสว่าง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

3.3 วิธีวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

การศึกษาค้นคว้าความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการวิจัยดังนี้

3.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.3.1.1 ประชากร ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากร คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

3.3.1.2 การสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เนื่องจากชุมชนบ้านสำโรงไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไว้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงใช้สูตรของ W.G. Cochran (W.G.cochran, 1963; สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดอุดรธานี, 2562) ดังนี้

$$N = \frac{P(1 - P) Z^2}{d^2}$$

เมื่อ N คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

P คือ สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการสุ่ม (โดยทั่วไปนิยมใช้สัดส่วน 30% หรือ 0.30)

Z คือ ระดับความมั่นใจที่กำหนด หรือระดับนัยสำคัญทางสถิติ (ความเชื่อมั่น 95%) เท่ากับ 1.96

d คือ สัดส่วนความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ เท่ากับ 0.05

$$N = 0.3 (1 - 0.3) (1.96)^2 / 0.05^2$$

$$N = 322.69 \approx 330$$

ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมะนัง จังหวัดสุรินทร์จำนวน 330 ตัวอย่าง

3.3.2 เครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือ

3.3.2.1 แบบสอบถาม (Questionnaires) ใช้สำหรับสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมะนัง จังหวัดสุรินทร์ ในปัจจุบัน โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วนประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป เช่น เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended Form) โดยตรวจสอบรายการ (Check list) ตามความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภายใต้ประเด็น (1) นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว (2) เพิ่มทักษะให้แก่นักท่องเที่ยว (3) การเน้นทรัพยากร การท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ และ (4) สินค้าหลักคือทักษะและประสบการณ์ ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended Form) โดยตรวจสอบรายการ (Check list) ตามความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม

โดยระดับการแปลผลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมะนัง จังหวัดสุรินทร์จะใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบ Likert ซึ่งจะแบ่งมาตราส่วนออกเป็น 5 ลำดับ (Likert, Rensis A., 1961; อ้างอิงจาก เต็มศักดิ์ สุขวิบูลย์, 2552)

ความหมาย	คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

ในการวิเคราะห์ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านสำโรง จะใช้เกณฑ์คะแนน คือ

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความต้องการ
4.21 – 5.00	ต้องการมากที่สุด

3.41– 4.20	ต้องการมาก
2.61– 3.40	ต้องการปานกลาง
1.81 – 2.60	ต้องการน้อย
1.00 – 1.80	ต้องการน้อยที่สุด

3.3.2.2 การทดสอบเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ได้มีการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ดังนี้

1) ความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาไปให้นักวิชาการพิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปสอบถามในการเก็บข้อมูลจริง

2) นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มาเพื่อทำการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยใช้สูตรของ IOC ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทนดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence)

Σ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

R แทน คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อคำถามแต่ละข้อ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

+1 หมายถึง คำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือนิยามศัพท์

-1 หมายถึง คำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือนิยามศัพท์

ศัพท์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือนิยามศัพท์

นิยามศัพท์

เกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

ค่า $IOC \geq .50$ หมายความว่า คำถามนั้นตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ค่า $IOC < .50$ หมายความว่า คำถามนั้นไม่ตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ปรากฏว่าข้อคำถามในแบบสอบถามทั้ง 22 ข้อ ผ่านเกณฑ์โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

3) ความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ นำไปทำการทดสอบ (Pre-Test) จำนวน 30 ชุดกับกลุ่มประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบว่าคำถามสามารถสื่อความหมายตรงตามความต้องการตลอดจนมีความเหมาะสมหรือไม่ มีความยากง่ายเพียงใด จากนั้นจึงนำมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ในการหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha โดยใช้เกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามที่ Nunnally (1978) ได้เสนอแนะเป็นเกณฑ์การยอมรับไว้ว่าค่า Alpha Coefficient มากกว่าและเท่ากับ 0.70 สำหรับงานวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Research)

ทั้งนี้จากการทดสอบเครื่องมือแบบสอบถามได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.97 จึงสามารถสรุปได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือสูง

3.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการประสานชุมชนเพื่อขออนุญาตเก็บแบบสอบถามและนัดหมายกับผู้นำชุมชนตามช่วงเวลาที่มินิกท่องเที่ยวเดือนทางมาท่องเที่ยวในช่วงเดือน มกราคม ถึง มีนาคม พ.ศ.2564 โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการลงพื้นที่แจกแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ตามจำนวนกลุ่มประชากรที่ศึกษา

3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแล้ว จะนำข้อมูลทั้งหมดมาคัดเลือก จัดระบบ จัดกลุ่มข้อมูล แล้วนำมาประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เพื่ออธิบายข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติค่าร้อยละ (Percentage) อธิบายลักษณะส่วนบุคคล ส่วนค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อประเมินความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างสร้างสรรค์

3.4 วิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

การวิเคราะห์เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการวิจัยดังนี้

3.4.1 ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

3.4.1.1 ประชากร การวิเคราะห์เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ มีประชากร คือ

1) กลุ่มประชาชนในชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และปราชญ์ชาวบ้านของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

2) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน ที่อยู่ในกลุ่มการเรียนรู้ ประกอบด้วย ตัวแทนผู้ให้ความรู้ประจำฐาน กลุ่มฐานข้อมูลสมุนไพร และกลุ่มการปลูกผักปลอดสารพิษ

3) หน่วยงานภาครัฐบาล ดังนี้

3.1) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

3.2) สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุรินทร์

3.3) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสว่าง

3.4) อาจารย์ประจำสาขาวิชาการท่องเที่ยวและโรงแรม คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

4) นักท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมายังชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

3.4.1.2 การสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาโดย (1) วิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างดังกล่าวนี้ได้ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการศึกษา (1.1) กลุ่มประชาชนในชุมชน จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน (1.2) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลพื้นฐานเกษตร การเรียนรู้ จำนวน 1 คน ฐานลด ละ เลิกเหล้า จำนวน 1 คน ฐานครัวเรือนน่าอยู่ จำนวน 3 คน และ (1.3) ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย ตัวแทนเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 1 คน สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจำนวน 1 คน อาจารย์ประจำหลักสูตรการท่องเที่ยวและโรงแรม เทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ 2 คน และ (2) วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ โดยใช้สูตรของ W.G. Cochran คือ นักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมายังชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 330 คน

3.4.2 เครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือ

3.4.2.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ใช้สำหรับสัมภาษณ์ (1) กลุ่มประชาชนในชุมชน (2) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน และ (3) ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ในประเด็น รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

3.4.2.2 แบบสอบถาม แบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire) เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

3.4.2.3 การทดสอบเครื่องมือ ความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแนวคำถามและประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกที่สร้างขึ้นมาให้ให้นักวิชาการพิจารณาและตรวจสอบ ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปสอบถามในการเก็บข้อมูลจริง

จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มาเพื่อทำการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยใช้สูตรของ IOC ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทนดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence)

Σ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

R แทน คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อคำถามแต่ละข้อ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง คำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือนิยามศัพท์

-1 หมายถึง คำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือนิยาม

ศัพท์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือนิยามศัพท์

นิยามศัพท์

เกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

ค่า $IOC \geq .50$ หมายความว่า คำถามนั้นตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ค่า $IOC < .50$ หมายความว่า คำถามนั้นไม่ตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ปรากฏว่าข้อคำถามในแบบสอบถามทั้ง 7 ข้อ ผ่านเกณฑ์โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป จำนวน 6 ข้อ และสำหรับข้อคำถามที่ดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.60 ผู้วิจัยได้ทำการคัดออกจำนวน 1 ข้อ

3.4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ติดต่อประสานงานกับกลุ่มประชาชนในชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านสำโรง ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูล ประธานฐานเกษตรการเรียนรู้ ฐานลด ละ เลิกเหล้า ฐานครัวเรือนน่าอยู่ และหน่วยงานภาครัฐบาลที่ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุรินทร์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสว่าง และหลักสูตรการท่องเที่ยวและโรงแรม คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ ทำการนัด

หมายกำหนดการวันเวลาในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล และดำเนินการทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจาก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ข้อมูลเก็บแบบสอบถาม

3.4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.4.1 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลการศึกษาแบบพรรณนา (Descriptive Analysis) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

3.4.4.2 แบบสอบถาม ประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความต้องการรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ ในประเด็น กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชนในปัจจุบัน ความต้องการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ชุมชนควรปรับปรุง ความต้องการเข้าไปมีส่วนในการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน ศักยภาพของทรัพยากรในชุมชนที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นต้น

จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง มาสรุปเนื้อหาโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากนั้นจึงประมวลผลข้อมูลและเรียบเรียงเนื้อหาเพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

ตารางที่ 3.1 สรุปความเชื่อมโยงระหว่างวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	การรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์		
1. กลุ่มประชาชนในชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และปราชญ์ชาวบ้าน ของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยวิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างดังกล่าวนี้ได้ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 3 คน	ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ภายในชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ เครื่องมือที่ใช้: แบบสัมภาษณ์	สรุปทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยนำผลการสัมภาษณ์ทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ตารางที่ 3.1 สรุปความเชื่อมโยงระหว่างวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินการวิจัย (ต่อ)

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	การรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์		
2. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน ที่อยู่ในกลุ่มการเรียนรู้ ประกอบด้วย ตัวแทนผู้ให้ความรู้ประจำฐาน กลุ่มฐานข้อมูลสมุนไพร และกลุ่มการปลูกผักปลอดสารพิษ โดยวิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างดังกล่าวนี้ได้ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 5 คน	ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ภายในชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ เครื่องมือที่ใช้: แบบสัมภาษณ์	สรุปทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยนำผลการสัมภาษณ์ทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์		
1. กลุ่มประชาชนในชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และปราชญ์ชาวบ้านของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยวิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างดังกล่าวนี้ได้ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 3 คน	ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เครื่องมือที่ใช้: แบบสัมภาษณ์	ผู้วิจัยนำผลการสัมภาษณ์ทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

ตารางที่ 3.1 สรุปความเชื่อมโยงระหว่างวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินการวิจัย (ต่อ)

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	การรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์		
2. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน ที่อยู่ในกลุ่มการเรียนรู้ ประกอบด้วย ตัวแทนผู้ให้ความรู้ประจำฐาน กลุ่มฐานข้อมูลสมุนไพร และกลุ่มการปลูกผักปลอดสารพิษ โดยวิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างดังกล่าวนี้ได้ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 5 คน	ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เครื่องมือที่ใช้: แบบสัมภาษณ์	ผู้วิจัยนำผลการสัมภาษณ์ทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์
3. ตัวแทนเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย ประกอบด้วย (1) ตัวแทนเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสว่าง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ (2) สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุรินทร์ (3) เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และ (4) อาจารย์ประจำหลักสูตรการท่องเที่ยวและโรงแรม เทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ โดยวิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างดังกล่าวนี้ได้ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 5 คน	ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เครื่องมือที่ใช้: แบบสัมภาษณ์	ผู้วิจัยนำผลการสัมภาษณ์ทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

ตารางที่ 3.1 สรุปความเชื่อมโยงระหว่างวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินการวิจัย (ต่อ)

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	การรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์		
นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ โดยใช้สูตรของ W.G. Cochran และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 330 คน	การสอบถามความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เครื่องมือที่ใช้: แบบสอบถาม	ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ โดยใช้สถิติร้อยละ (Percentage) อธิบายลักษณะส่วนบุคคล และความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
วัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์		
1. กลุ่มประชาชนในชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และปราชญ์ชาวบ้านของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยวิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างดังกล่าวนี้ได้ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 3 คน	ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อหาแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ เครื่องมือที่ใช้: แบบสัมภาษณ์	ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จากนั้นนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ตารางที่ 3.1 สรุปความเชื่อมโยงระหว่างวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินการวิจัย (ต่อ)

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	การรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านลำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์		
2. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน ที่อยู่ในกลุ่มการเรียนรู้ ประกอบด้วย ตัวแทนผู้ให้ความรู้ประจำฐาน กลุ่มฐานข้อมูลสมุนไพร และกลุ่มการปลูกผักปลอดสารพิษ โดยวิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างดังกล่าวนี้ได้ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 5 คน	ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อหาแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านลำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ เครื่องมือที่ใช้: แบบสัมภาษณ์	ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จากนั้นนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)
3. ตัวแทนเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย ประกอบด้วย (1) ตัวแทนเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสว่าง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ (2) สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุรินทร์ (3) เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และ (4) อาจารย์ประจำหลักสูตรการท่องเที่ยวและโรงแรม เทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ โดยวิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างดังกล่าวนี้ได้ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 5 คน	ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อหาแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านลำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ เครื่องมือที่ใช้: แบบสัมภาษณ์	ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จากนั้นนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ตารางที่ 3.1 สรุปความเชื่อมโยงระหว่างวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินการวิจัย (ต่อ)

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	การรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์		
4. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ โดยใช้สูตรของ W.G. Cochran และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 330 คน	แบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire) เกี่ยวข้องข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ เครื่องมือที่ใช้: แบบสอบถาม	ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จากนั้นนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์” ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีผลการศึกษา 4 ส่วนที่สำคัญคือ

- 4.1 สำนวนทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
- 4.2 ประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
- 4.3 ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
- 4.4 เสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

4.1 สำนวนทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

จากการลงพื้นที่สำนวนทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชนบ้านสำโรงเป็นทรัพยากรที่เป็นลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion Tourism) ที่แต่ฐานกิจกรรมมีเป้าหมายที่จะสร้างเสริมและส่งเสริมสุขภาพและสุขภาวะ ทั้งสำหรับคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 ฐานปลูกผักผสมผสานปลอดสารเคมี

เป็นฐานเรียนรู้การปลูกผักปลอดภัยที่ปลอดสารเคมีในทุกกระบวนการเพาะปลูก ชุมชนบ้านสำโรงเป็นชุมชนที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำเกษตรกรที่ปลูกผักเพื่อส่งขายในตลาดสด อำเภอเมืองจังหวัดสุรินทร์ โดยในอดีตชาวบ้านได้ใช้สารเคมีในการเพาะปลูกจึงทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของชาวบ้านจนมีคนเสียชีวิตเพราะสามารถเคมีและทำให้ต้นทุนการเพาะปลูกสูงขึ้น กระทั่งในปี พ.ศ.2555 ชาวบ้านตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจึงได้ดำเนินการเพื่อหาวิธีการแก้ไขปัญหาชีวิตความเป็นอยู่และสุขภาพของชาวบ้านในชุมชน ซึ่งประเด็นแรกคือการลดใช้สารเคมีในการเพาะปลูก จึงควรหันมาทำการปลูกผักปลอดจากสารพิษ 100 % โดยนำเอาวิธีการป้องกันและกำจัดศัตรูหลายวิธีมาประยุกต์ใช้ร่วมกันเป็นการทดแทน การทำปุ๋ยหมักจากเศษผักและวัชพืช จากการดำเนินการของชาวบ้านสามารถช่วยลดต้นทุนในการเพาะปลูกที่ไม่ต้องซื้อสารเคมีที่มีราคาแพงมาใช้ ทำให้สุขภาพของชาวบ้านดีขึ้นได้บริโภคอาหารที่ปลอดภัย และยังส่งผลต่อความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศในพื้นที่เพาะปลูกได้อีกด้วย โดยคนในชุมชนได้ออกกฏกติกาข้อปฏิบัติร่วมกันในการปลูกผักปลอดสารเคมีและการบริโภคผักผลไม้ 400 กรัมต่อวัน ประกอบด้วย (1) คราวเรือนต้องมีการ

ปลูกผัก 10 ชนิดขึ้นไปเพื่อบริโภคเองทุกฤดูกาล (2) ไม่ใช่สารเคมีทุกประเภทในแปลงผัก และเขตชุมชน (3) ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการปลูกผัก (4) ร้านค้าในหมู่บ้านไม่นำผักที่ใช้สารเคมีมาขาย (5) สมาชิกมีการแลกเปลี่ยน พืช ผัก ผลไม้ของแต่ละครัวเรือน (6) สมาชิกทุกคนต้องเป็นแบบอย่างให้กับสมาชิก (7) ต้องกินผักผลไม้ที่ปลูก 400 กรัม/คน/วัน (8) สมาชิกสภาต้องมีแปลงผักอย่างน้อย 1 แปลง และ (9) สมาชิกต้องทำปุ๋ยหมักใช้เอง ซึ่งวัตถุประสงค์การจัดตั้งฐานปลูกผักผสมผสานปลอดสารเคมีก็เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีสุขภาพที่ดีจากการบริโภคพืชผักสวนครัวที่ปลอดสารพิษสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบริษัทกับชุมชน รวมถึงส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจชุมชน และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

ภาพที่ 4.1 แปลงปลูกผักสระแหน่ปลอดสารเคมี ชุมชนบ้านลำโรง

ภาพที่ 4.2 แปลงปลูกผักกระเพราปลอดสารเคมี ชุมชนบ้านลำโรง

4.1.2 ฐาน ลด ละ เลิกเหล้า

ปัญหาการดื่มเหล้าเป็นหนึ่งในปัญหาหลักที่เกิดขึ้นภายในชุมชน เพราะเหล้าเป็นสิ่งมีนเมาที่ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท ปัญหาครอบครัว และปัญหาอื่น ๆ ตามมา สภาผู้นำชุมชนจึงได้ทำการแก้ไขเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวจากการทำประชาิิตของชาวบ้านเพื่อสร้างความสุขร่วมกัน ในการลด ละ เลิกเหล้า เพื่อให้ลดปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดื่มเหล้า โดยออกกติกาข้อยอมรับปฏิบัติร่วมกันของคนในชุมชน ประกอบด้วย (1) งานศพ งานบุญ (งานกฐิน งานบวช ฯลฯ) ปลอดเหล้า (2) ไม่ดื่มเหล้าเข้าที่ประชุม (3) จดเหล้าเข้าพรรษา (4) กำหนดเวลาขายเหล้า เวลา 11.00 – 14.00 น. และเวลา 17.00 – 22.00 น. เท่านั้น (5) ร้านค้างดขายเหล้าในวันพระ และวันสำคัญทางศาสนา (6) ไม่ดื่มเหล้าในวันพระ และวันสำคัญทางศาสนา (7) ให้คนในชุมชนยกย่องผู้ที่ไม่ดื่ม ละ เลิก เหล้า (8) ห้ามดื่มเหล้าในที่สาธารณะ สถานที่ราชการ และบริเวณวัด (9) การทะเลาะวิวาทจากการดื่มเหล้า ต้องจ่ายค่าปรับ ทั้ง 2 ฝ่าย ฝ่ายละ 500 บาท และ (10) ไม่ขายเหล้าให้เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี ซึ่งชุมชนมีการวางแผนเป้าหมายที่จะลดจำนวนของผู้ที่ดื่มเหล้าในชุมชนให้ลดน้อยลง โดยการชักชวนให้เข้ากลุ่มในการสร้างอาชีพ ให้ความรู้ในการ คำนวณ จัดทำรายรับ รายจ่าย บัญชีครัวเรือน เพื่อให้เห็นถึงค่าใช้จ่าย และรายจ่ายที่ไม่จำเป็นจากซื้อสิ่งมีนเมาและสิ่งเสพติดอื่น ๆ กระทั่งชุมชนได้มีรูปแบบกลไกการขับเคลื่อน เทคนิคการเคลื่อนงานศพปลอดเหล้า ปลอดการพนัน ฐานการลด ละ เลิกเหล้า เป็นฐานการเรียนรู้ที่กระตุ้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักดื่มให้เห็นความสำคัญว่า หากปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจะส่งผลดีต่อสุขภาพ การเงินในครัวเรือน และปัญหาในครัวเรือน

4.1.3 ฐานครัวเรือนน่าอยู่

เป็นฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับกลไกการจัดการชุมชนให้น่าอยู่ โดยการได้ทำประชาิิตร่วมกันของคนในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชนเช่น ปัญหาที่เกิดการดื่มเหล้า ปัญหาการใช้สารเคมีในการเพาะปลูกพืชผัก ปัญหาขยะครัวเรือและชุมชน ที่ดำเนินการขับเคลื่อนด้วยสภาผู้นำชุมชน ภายใต้กติกาข้อปฏิบัติของคนในชุมชนหรือที่เรียกว่า “สัญญาใจครัวเรือนน่าอยู่” ที่ประกอบด้วย (1) ทำความสะอาดบ้านตัวเองทุกวันตอนเช้า (2) ทำความสะอาดที่สาธารณะเดือนละ 1 ครั้ง (3) ทุกครัวเรือนต้องปลูกผักสวนครัวอย่างน้อย 5 ชนิด (4) ครัวเรือนปลอดลูกน้ำยุงลาย (5) ครัวเรือนต้องทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง (6) เยาวชนไม่จับกลุ่มมั่วสุม และขับรลเสียงดัง (7) ห้ามนำขยะไปทิ้งในป่าชุมชน ที่สาธารณะ ถ้าฝ่าฝืนมีโทษปรับ 2,000 บาท ที่ทุกคนในชุมชนถือปฏิบัติร่วมกัน กระทั่งชุมชนบ้านสำโรงได้รับการคัดเลือกให้เป็นต้นแบบชุมชนน่าอยู่ของจังหวัดสุรินทร์ โดยภายในฐานการเรียนรู้จะเป็นการให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ การคัดแยกขยะ และกระบวนการดำเนินงานของสภาผู้นำชุมชน

ภาพที่ 4.3 การคัดแยกขยะครัวเรือนในชุมชน

ภาพที่ 4.5 การตรวจสอบลูกน้ำยุงลายในชุมชน ของแกนนำสภาผู้นำชุมชน

ภาพที่ 4.6 ฐานครัวเรือนน้อย

4.1.4 ฐานเรียนรู้สมุนไพร

เป็นฐานเรียนรู้เกี่ยวกับสมุนไพรพื้นถิ่นที่ชุมชนได้ร่วมกันอนุรักษ์ไว้มากกว่า 30 ชนิด เช่น เหงือกปลาหมอ เป็นยาอายุวัฒนะ ใช้รักษาน้ำเหลืองไม่ดี ย่านาง เป็นส่วนหนึ่งในยารักษาเมเร็งเลือด ดองดึง ใช้เป็นส่วนหนึ่งในยารักษาโรคมะเร็ง เถาวัลย์เปรียง หมอบ้านใช้รักษาคนแขนหัก กระตุกหัก รางจืด ใช้ล้างพิษในร่างกาย ปลาไหลเผือก ใช้เป็นยาถอนพิษอาการติดยาเสพติดและเสริมสมรรถภาพทางเพศในชาย และรากสามสิบ แก้วริดสีดวง ขับลม พิลังการสา แก้วท้องเสีย แก้วพยาธิ แก้วลมพิษ เจตมูลเพลิงสีขาว บำรุงร่างกาย บำรุงโลหิต ดีปลาช่อน แก้วปวดเมื่อยตามร่างกาย เป็นต้น

ภาพที่ 4.7 สมุนไพรในฐานเรียนรู้

4.1.5 ฐานการเรียนรู้ไก่อินทรีย์

เป็นฐานการเรียนรู้กระบวนการเลี้ยงไก่และไข่เปิดอินทรีย์ ที่ประหยัดต้นทุน ตั้งแต่การสร้างโรงเล้าไก่ และอาหาร หากเลี้ยงในสวนเพียงทำคอนหรือเล้ากันแดดกันฝนสำหรับไก่ให้นอนพักผ่อนในตอนกลางคืน รอบ ๆ สถานที่เลี้ยงจะมีเพิงรั้ว หากเราเลี้ยงไก่ในสวนหลังบ้าน โดยปลูกพืชผักสวนครัวหรือหน่อไม้ ให้อายุเขี่ยหากินเอง ทั้งนี้มูลไก่จะมีประโยชน์กับพืชที่ปลูกในสวน เป็นปุ๋ยชั้นดี

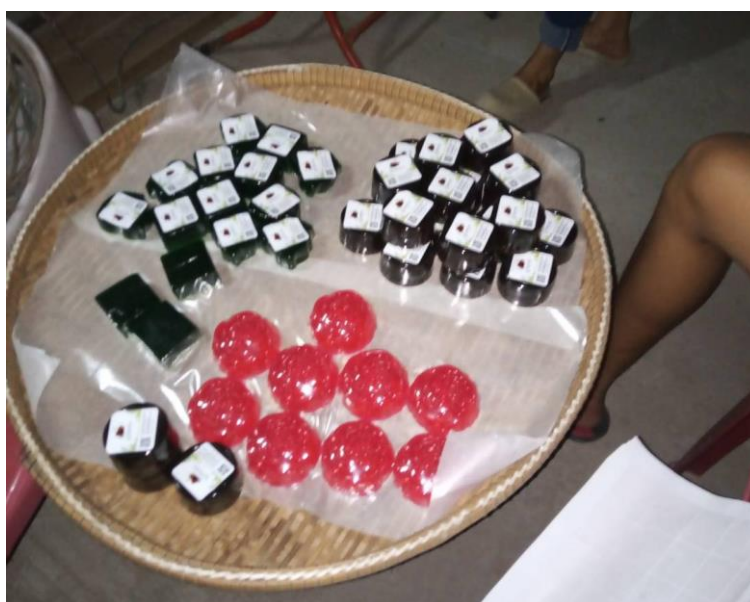
ภาพที่ 4.8 คอกเลี้ยงไก่อินทรีย์

4.1.6 ฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

เป็นฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับสุขภาพ เช่น ลูกประคบสมุนไพร สเปรย์ตะไคร้หอม สบู่ว่านหางจระเข้ ยาสระผมจากอัญชัญและมะกรูด เป็นต้น ที่มีการต่อยอดนำไปใช้ในครัวเรือนและชุมชน

ภาพที่ 4.10 ลูกประคบสมุนไพรชุมชนบ้านสำโรง

ภาพที่ 4.11 ผลิตภัณฑ์สมุนไพรชุมชนบ้านสำโรง

4.2 ประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้มาตรฐานการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประกอบด้วย การวางแผนของผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการด้านการความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

การบริหารจัดการให้เกิดคุณภาพบริการในแหล่งท่องเที่ยว การจัดการกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ พบว่า

4.2.1 การวางแผนของผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว

การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ ได้ดำเนินภายใต้สภาผู้นำชุมชน ที่สมาชิกในชุมชนต่างเป็นสมาชิก ในกลุ่มเรียนรู้และกิจกรรมที่สมาชิกแต่ละคนได้ทำอยู่ โดยมีการจัดโครงสร้างการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยการนำของนายพีรวัศ คีตกล้า ผู้ใหญ่บ้านและประธานสภาผู้นำชุมชน แรกเริ่มการท่องเที่ยวไม่ได้เป็นการดำเนินการเป้าหมายหลักของชุมชนแต่เป็นผลที่ตามมาจากการขับเคลื่อนเพื่อแก้ปัญหาภายในชุมชนและสร้างความสุขให้คนในชุมชนจากแนวคิดชุมชนเข้มแข็ง การขับเคลื่อนของชุมชนบ้านสำโรงได้ดำเนินการภายใต้กลไกหลัก 3 ขา คือ (1) สภาผู้นำชุมชน (2) สัญญาใจครัวเรือนน่ายอยู่ และ (3) ข้อตกลงคุ้ม/กลุ่ม ดังรายละเอียดในภาพที่ 4.13

ภาพที่ 4.13 3 กลไกหลักในการขับเคลื่อนชุมชนบ้านสำโรง

ที่มา: พีรวัศ คีตกล้า (2563: เว็บไซต์)

โดยที่ชุมชนมีการกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนชุมชนเป็นระดับขั้นบันไดที่ชัดเจน เริ่มจาก ขั้นที่ 1 การเรียนรู้และพัฒนาทักษะการทำงานใหม่ ขั้นที่ 2 การก่อตัวของสภาผู้นำชุมชนและแกนนำเคลื่อนไหวงานประเด็นปัญหา ขั้นที่ 3 กำหนดเป้าหมายการพัฒนาบ้านสำโรงน่ายอยู่ ขั้นที่ 4 กำหนดกติกา กลไกความร่วมมือการมีส่วนร่วมของสภาผู้นำ ชาวบ้านและภาคีเครือข่าย ขั้นที่ 5 การปฏิบัติจริงติดตามประเมินผล ปรับปรุง พัฒนางานอย่างต่อเนื่องทุกประเด็น และขั้นที่ 5 เปลี่ยนเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม สุขภาพของชุมชน จึงทำให้ชุมชนสามารถดำเนินตามแนวทางกิจกรรมการพัฒนาจนถึงปัจจุบันเพื่อการเป็นชุมชนน่ายอยู่ และชุมชนที่สามารถพึ่งพาตัวอย่างยั่งยืน ดังรายละเอียดในภาพที่ 4.14

ภาพที่ 4.14 กลไกการพัฒนาเปลี่ยนแปลงสู่บ้านสำโรงน่าอยู่ ปี 2556 - ปัจจุบัน
ที่มา: พีรวัศ คิดกล้า (2563: เว็บไซต์)

การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากความสำเร็จของการบริหารจัดการชุมชนน่าอยู่ จากการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ สุขภาวะของคนในชุมชนและการพัฒนาการเกษตรปลอดสารพิษของชุมชน จนเกิดกลไกการขับเคลื่อนชุมชนที่ชัดเจนและประสบผลสำเร็จในเชิงประจักษ์ ทำให้ชุมชนบ้านสำโรงจึงเป็นชุมชนต้นแบบชุมชนน่าอยู่ ที่มีกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้ศึกษาดูงาน นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง การท่องเที่ยวจึงเป็นกิจกรรมเสริมที่เกิดขึ้นภายในชุมชน โดยที่จัดการและบริหารของสภาผู้นำชน และเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนได้มีข้อตกลงขอให้ ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชนต้องมาร่วมด้วยหรือต้องมีสมาชิกสภาผู้นำชุมชนมาร่วมไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ที่มีความว่า

“การทำกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านสำโรงของเรา มีการดำเนินการจัดกิจกรรมภายใต้สภาผู้นำชุมชน ที่ทุกคนในชุมชนเป็นสมาชิกร่วมกันอยู่แล้ว...จึงทำให้การท่องเที่ยวจะเป็นอีกหนึ่งเป้าหมายที่ชุมชนเริ่มให้ความสำคัญ เพราะมันก่อให้เกิดการพัฒนาในชุมชนหลาย ๆ ด้านเช่นกัน สภาภิบาลสมาชิกเองก็ได้มีการวางแผนเพื่อมาสนับสนุนในส่วนนี้ และทุกครั้งที่มีการทัวร์มาลงเราก็มีการเรียกคุยเพื่อวางแผนกันแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ และพบจบงานก็คุยกันอีกที่...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1, 2563: สัมภาษณ์)

4.2.2 ด้านการบริหารจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

ชุมชนบ้านสำโรงเป็นชุมชนที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ที่สามารถเข้ามาเรียนรู้และทำกิจกรรมได้ตามกลุ่มของนักท่องเที่ยวที่มีศึกษาดูงานเกี่ยวกับการทำเกษตร การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีศึกษาดูงานเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการชุมชนน่าอยู่ กลไกการขับเคลื่อนชุมชน การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน รวมถึงนักท่องเที่ยวที่มีเรียนรู้เชิงสุขภาพ โดยฐานกิจกรรมจะกระจายอยู่ในชุมชนและไม่ได้มีการเพียงพื้นที่เดียว เนื่องจากชาวบ้านแต่ละครัวเรือนจะทำกิจกรรมที่ตนเองทำอยู่เป็นประจำ โดยฐานเรียนรู้แต่ละฐานจะได้รับการรับรอง

จากสภาพผู้นำชุมชน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าแปลงผัก สวนเกษตรที่นักท่องเที่ยวเข้าชม อาหารที่นักท่องเที่ยวได้รับประทานที่มาจากวัตถุดิบที่ปลอดสารพิษ และมาชุมชนบ้านสำโรงจะมีสุขภาพที่ดีกลับไป

ภาพที่ 4.15 ป้ายฐานผักปลอดสารพิษที่ได้รับรองโดยสภาผู้นำชุมชนบ้านสำโรง

นอกจากนี้จากการบริการจัดการชุมชนเข้มแข็งจากสัญญาใจครัวเรือนทำให้ชุมชนมีการจัดการชุมชนอย่างเป็นระเบียบ การจัดการขยะในครัวเรือและชุมชน การมีส่วนร่วมกันของคนในชุมชน ในการทำความสะอาดในชุมชนร่วมกัน ที่ส่งผลให้ภูมิทัศน์ในชุมชนบ้านสำโรงสะอาดและเป็นระเบียบ

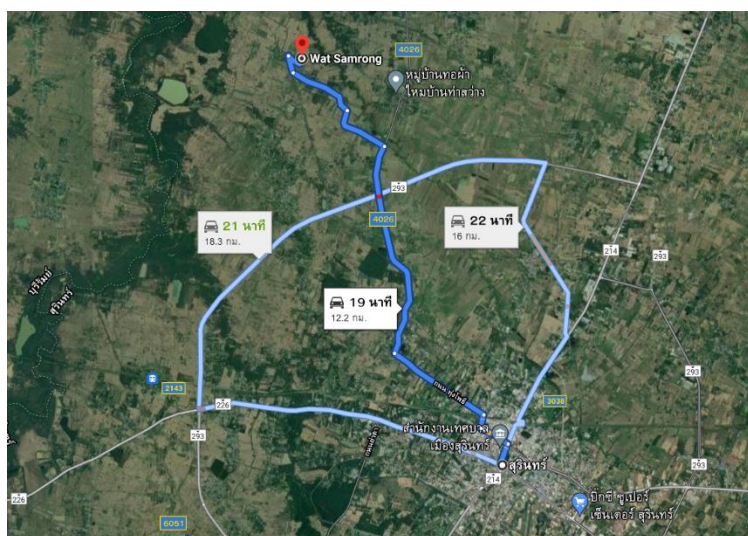
ภาพที่ 4.16 ทักษณียภาพในชุมชนบ้านสำโรง

4.2.3 การบริหารจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ในประเด็นการบริหารจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้แบ่งรูปแบบการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็น 2 รูปแบบคือ

4.2.3.1 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

ชุมชนบ้านสำโรง หมู่ที่ 3 ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ อยู่ห่างจากตัวเมืองสุรินทร์ 12 กิโลเมตร โดยเส้นทางการเข้าถึงที่สะดวกคือการเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว

ภาพที่ 4.17 แผนที่เส้นทางจากตัวเมืองสุรินทร์ ไปยังชุมชนบ้านสำโรง
ที่มา: Google map (2564: เว็บไซต์)

การทำกิจกรรมตามรายการนำเที่ยวของชุมชนไม่มียานพาหนะในการให้บริการกับนักท่องเที่ยว เนื่องจากชุมชนบ้านสำโรงเป็นชุมชนขนาดเล็กและฐานเรียนรู้แต่ละฐานตั้งอยู่ใกล้กัน การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจึงเป็นรูปแบบการเดินชมและสำรวจชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสบรรยากาศภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ที่มีความว่า “เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาถึงชุมชนก็จะต้อนรับนักท่องเที่ยวที่ศูนย์ต้อนรับนักท่องเที่ยว จากนั้นจะพานักท่องเที่ยวเดินชมฐานเรียนรู้ต่าง ๆ เราไม่มีรถให้บริการ เพราะบ้านเราเป็นชุมชนเล็ก ๆ ที่เดินทางกันได้สะดวก และอีกอย่างฐานแต่ละฐานก็อยู่ไม่ไกลกัน เดินจึงสะดวกที่สุด นักท่องเที่ยวที่มาจะได้เห็นชุมชนด้วย จะได้เห็นว่าคุณชุมชนเราเป็นยังไง ทำไมถึงได้เป็นชุมชนน่าอยู่...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2, 2563: สัมภาษณ์)

ภาพที่ 4.19 การเดินชุมชนฐานเรียนรู้ในชุมชนบ้านสำโรง
ที่มา: Facebook: Nattinee Thongdee (2561: เว็บไซต์)

ภาพที่ 4.20 ป้ายบอกทางไปยังฐานการเรียนรู้ในชุมชน

4.2.3.2 การเข้าถึงข้อมูลของชุมชน

การเข้าถึงข้อมูลของชุมชนส่วนใหญ่เป็นข้อมูลของเว็บไซต์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่เป็นข้อมูลจากเว็บข่าวกิจกรรม ในขณะที่ช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ของชุมชนบ้านสำโรงผ่านช่องทางออนไลน์อื่น ๆ ยังไม่ปรากฏ ซึ่งหากนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนจะต้องติดต่อผ่านผู้นำชุมชนผ่านทางโทรศัพท์มือถือและไลน์ (Line application) ที่ถือเป็นข้อจำกัดของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ที่มีความว่า

“ข้อด้อยหรือที่เป็นข้อจำกัดของเราคือ การใช้สื่อออนไลน์ เพราะคนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร เลยไม่มีเวลาและไม่เข้าใจว่าเราจะต้องประชาสัมพันธ์ข้อมูลของเราอย่างไร เพราะส่วนใหญ่ข้อมูลที่เห็นเช่นเฟสบุ๊กของชุมชนที่ทำก็เป็นของน้อง ๆ นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ที่เขามาไว้ให้ แต่ก็ไม่มีใครเข้าไปอัปเดตข้อมูลเพิ่มเติม...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3, 2563: สัมภาษณ์)

4.2.4 การบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ชุมชนบ้านสำโรงเป็นชุมชนที่มีความพร้อมในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวได้ ไม่ว่าจะเป็นห้องน้ำ น้ำ อาหารและเครื่องดื่ม และศูนย์ต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยขีดความสามารถที่ชุมชนสามารถรับได้อยู่ที่ 50-60 คนต่อกลุ่ม/ครั้ง นอกจากนี้ภายในชุมชนยังเปิดบ้านเป็นโฮมสเตย์สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักค้างคืน สามารถพักได้ 4-5 คนต่อหลัง ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ที่มีความว่า

“บ้านพักของเรารับได้ไม่เยอะหรอก เพราะบ้านเราไม่มีพื้นที่เหมือนโรงแรม เขาเลยให้เข้าพักบ้านละไม่เกิน 4 คน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4, 2563: สัมภาษณ์)

ภาพที่ 4.21 บ้านพักโฮมสเตย์ชุมชนบ้านสำโรง

4.2.5 การบริหารจัดการให้เกิดคุณภาพบริการในแหล่งท่องเที่ยว

ในระหว่างที่ผ่านมาชุมชนบ้านสำโรงได้รับการสนับสนุนจากหน่วยภาครัฐ และภาคการศึกษาเข้าส่งเสริมและอบรมในด้านการให้ความรู้ทั้งในด้านการทำเกษตร การส่งเสริมอาชีพและการบริการด้านการท่องเที่ยว สำหรับการท่องเที่ยวชุมชนบ้านสำโรงได้มีโอกาสได้ต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และได้มีการนำปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้งมาปรับแก้ในการให้บริการ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการบริการในครั้งต่อไป จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้บริการพบว่า แต่ละครั้งในการให้บริการมีปัญหาเกิดขึ้นทั้งที่ควบคุมได้และควบคุมไม่ได้ แต่ก็มีมีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าตามประสบการณ์ที่เคยผ่านมา จากการดำเนินการที่ผ่านมาประเด็นที่พบของผู้ให้บริการคือ ความสนใจของนักท่องเที่ยวในข้อมูล

ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลของชุมชนเป็นข้อมูลวิชาการ การนำชมภายในชุมชน การบริการนักท่องเที่ยวในกรณี ที่นักท่องเที่ยวพักค้างคืน เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางแบบเช้าเย็นกลับ (One day trip)

4.2.6 การจัดการกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสำโรงในปัจจุบันได้แบ่งรูปแบบกิจกรรม ออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รายการท่องเที่ยวแบบวันเดียว และรายการท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน

4.2.6.1 รายการท่องเที่ยวแบบวันเดียว

เป็นรายการท่องเที่ยวแบบเช้าเย็นกลับที่กลุ่มนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว ในชุมชนเพื่อเรียนรู้กระบวนการจัดการชุมชน โดยเข้าเรียนรู้ในฐานกิจกรรมหลักของชุมชน คือ ฐานปลูกผักผสมผสานปลอดสารเคมี ฐานละ เล เลิกเหล้า และฐานครัวเรือนน่าอยู่ เมื่อทำกิจกรรม เสร็จจะมีการสรุปบทเรียนที่นักท่องเที่ยวที่เดินมาได้รับ

4.2.6.2 รายการท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน

โดยรายการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน ชุมชนได้จัดเป็นหลักสูตรการศึกษาดูงาน สำหรับบุคคลทั่วไปและหมู่คณะ

วันแรก นักท่องเที่ยวจะได้เข้าเรียนรู้ฐานเรียนรู้ของชุมชน 3 ฐาน ได้แก่ (1) ฐานปลูกผักผสมผสานปลอดสารเคมี รูปแบบกลไกการขับเคลื่อน ความรู้เทคนิคการจัดการที่สำคัญ ที่ทำให้เปลี่ยนวิถีชีวิตเกษตรกรจากสารเคมีเป็นปลอดสารเคมี (2) ฐาน ละ เลิกเหล้า รูปแบบกลไก การขับเคลื่อน เทคนิคการเคลื่อนไหวงานศพปลอดเหล้า ปลอดการพนัน การเชิญชวนกระตุ้นเปลี่ยน พฤติกรรมนักดื่มและการเกิดสภาพแวดล้อมในการไม่ดื่ม และ (3) ฐานครัวเรือนน่าอยู่ ซึ่งเป็นฐาน บังคับที่ทุกคนต้องมาเรียนรู้ในตอนท้าย ซึ่งเป็นรูปแบบกลไกการขับเคลื่อนให้ครัวเรือนจัดการตนเอง โดยใช้กติกา “สัญญาใจครัวเรือนน่าอยู่”

ก่อนเข้าฐานการเรียนรู้จะมีการมอบโจทย์การเรียนรู้ 4 ข้อ ไว้เป็นการบ้านให้ คณะศึกษาดูงาน ประกอบด้วย

- (1) ศึกษาที่มาของการก่อตัว โครงสร้างของการบริหารจัดการชุมชนของบ้าน สำโรง
- (2) เงื่อนไขสำคัญการขับเคลื่อนงานที่นี่มีอะไรบ้าง
- (3) ผลลัพธ์ที่ได้เห็นจากการคุยกับปราชญ์ จากการพูดคุยเห็นอะไรบ้าง และ
- (4) โอกาสที่จะนำกลับไปใช้ในชุมชนตัวเอง หรือนำไปปรับปรุงอะไรที่ชุมชนของ ตัวเองได้บ้าง

ซึ่งแต่ละฐานจะปล่อยให้มีการแลกเปลี่ยนกันอย่างเต็มที่ พอถึงช่วงเย็นแต่ละ กลุ่มจะต้องมาร่วมกันสรุปโจทย์ที่ให้ไป เป็นการกระตุ้นให้ผู้ศึกษาดูงานได้เขียนได้นำเสนอและ วิเคราะห์ตามโจทย์ที่ได้ให้ไว้

วันที่สอง คณะผู้มาศึกษาดูงานจะต้องนำเสนอสิ่งที่ได้จากโจทย์ที่ให้ไป สรุปบทเรียนที่ได้จากบ้านสำโรง ทบทวนอะไรที่ชุมชนตัวเองไม่มีแล้วอะไรที่บ้านสำโรงมี สามารถ นำไปเป็นแนวทางที่ชุมชนตัวเองได้ หรือที่มีอยู่แต่ยังไม่ดีก็คิดว่าอะไรเข้าไปเพิ่มเติม หลังจากนั้น ทางสภาผู้นำชุมชนจะเข้ามาพูดคุยและอธิบายถึงกลไกการบริหารจัดการชุมชน ขณะเดียวกันหากมีข้อ สงสัย มีคำถาม จากที่ผ่านมาก็จะเปิดโอกาสให้ซักถาม พร้อมกับคลี่คลายภาพรวมของการจัดการ

ชุมชน เช่น วิธีเก็บข้อมูล การคืนข้อมูลหรือรูปแบบการประชุมที่น่าสนใจ เพราะที่บ้านสำโรง มีการประชุมถึง 3 ระดับ คือการประชุมระดับผู้นำ และการประชุมระดับหมู่บ้าน การประชุมระดับคุ้ม ซึ่งทุกคนต้องรู้ และต้องคืนข้อมูลให้ทุกคนรับทราบ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลิตภัณฑ์ชุมชน

ผลิตภัณฑ์ชุมชน

ผลิตภัณฑ์ชุมชน

ผลิตภัณฑ์ชุมชน

ผลิตภัณฑ์ชุมชน

หลักสูตร 2 วัน 1 คืน

ในหลักสูตรการศึกษาดูงานบ้านสำโรงแบ่งออกเป็น 3 ส่วน แล้วยังได้ความรู้จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น

ความรู้ที่ได้จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ

ความรู้ที่ได้จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ

ความรู้ที่ได้จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ

ท่องเที่ยวที่บ้านสำโรง

บ้านโฮมสเตย์ + หลักสูตร 2 วัน 1 คืน

ช่องทางติดต่อ / สอบถาม

เฟซบุ๊ก: บ้านสำโรง หมู่ 3

โทรศัพท์: 081-0747037

ผู้ประสานงาน: คุณอริสรา คีรีรัตน์

บ้านสำโรง หมู่ 3 ตำบลท่าเสา
อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ภาพที่ 4.22 หลักสูตร 2 วัน 1 คืน ชุมชนบ้านสำโรง

ที่มา: เพจเฟซบุ๊ก ท่องเที่ยว บ้านสำโรง - Travel
BanSamrong (2560, เว็บไซต์)

จากกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสำโรงพบว่า รายการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นกิจกรรมที่เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการชุมชนเพียงอย่างเดียว ที่ทำให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาได้มีส่วนร่วมในการกิจกรรมและฐานกิจกรรมของชุมชน รวมถึงการนำทรัพยากรท่องเที่ยวมาใช้ได้ไม่เต็มรูปแบบ แม้ว่าชุมชนจะมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

4.2.7 การบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ

การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสำโรง เป็นการดำเนินกิจกรรมภายใต้แนวคิดหลักการเป็นชุมชนนำอยู่และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน การอนุรักษ์และสิ่งแวดล้อมในชุมชนจึงเป็นเป้าหมายที่ชุมชนให้ความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมพันธที่มีคำว่า

“ชุมชนของเรามีเป้าหมายคือการแก้ไขปัญหาในชุมชน ซึ่งปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมก็เป็นหนึ่งในปัญหาเหมือนกัน เราแก้ปัญหาโดยการลดใช้สารเคมีนอกจากจะส่งผลดีต่อสุขภาพของคนในชุมชนแล้วยังส่งผลดีความอุดมสมบูรณ์ของดิน และระบบนิเวศโดยรอบแปลงผัก การจัดการขยะใน

ชุมชนที่เปลี่ยนจากการเฝ้ามาเป็นการคัดแยกขยะแทน ถ้ากิจกรรมการท่องเที่ยวที่เราทำอยู่นั้นไม่ไปในทิศทางเดียวกันกับเป้าหมายของชุมชน เราก็คงต้องมาคุยกันว่าจัดการอย่างไร...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1, 2563: สัมภาษณ์)

4.3 ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

4.3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และภูมิลำเนาจังหวัด ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ลักษณะประชากรศาสตร์

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	99	30.00
1.2 หญิง	231	70.00
รวม	330	100.00
2. อายุ		
2.1 อายุต่ำกว่าหรือเทียบเท่า 20 ปี	17	5.15
2.2 อายุ 21-30 ปี	171	51.82
2.3 อายุ 31-40 ปี	43	13.03
2.4 อายุ 41-50 ปี	58	17.58
2.5 อายุ 51 ปีขึ้นไป	41	12.42
รวม	330	100.00
3. สถานภาพ		
3.1 โสด	159	51.52
3.2 สมรส	170	48.18
3.3 หม้าย/หย่าร้าง	1	0.30
รวม	330	100.00
4. การศึกษา		
4.1 ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น	15	4.55
4.2 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า/ปวช.	56	16.96
4.3 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า/ปวส.	71	21.52
4.4 ปริญญาตรี	178	53.94
4.5 สูงกว่าปริญญาตรี	10	3.03
รวม	330	100.00

ตารางที่ 4.1 ลักษณะประชากรศาสตร์ (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
5. อาชีพ		
5.1 รับราชการ	46	13.94
5.2 พนักงานเอกชน	40	12.12
5.3 รับจ้าง	35	10.61
5.4 นักเรียน/นักศึกษา	55	16.67
5.5 เกษตรกร	84	25.45
5.6 พนักงานรัฐวิสาหกิจ	19	5.76
5.7 ค้าขาย	41	12.42
5.8 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	10	3.03
รวม	330	100.00
6. รายได้ต่อเดือน		
6.1 ต่ำกว่าหรือเทียบเท่า 10,000 บาท	138	41.82
6.2 10,001-20,000 บาท	141	42.73
6.3 20,001-30,000 บาท	49	14.85
6.4 30,001-40,000 บาท	1	0.30
6.5 40,001 บาทขึ้นไป	1	0.30
รวม	330	100.00
7. ภูมิลำเนาจังหวัด		
7.1 สุรินทร์	171	51.82
7.2 บุรีรัมย์	49	14.85
7.3 อุบลราชธานี	31	9.39
7.4 ศรีสะเกษ	26	7.88
7.5 นครราชสีมา	15	4.55
7.6 ร้อยเอ็ด	14	4.24
7.7 ยโสธร	4	1.21
7.8 อำนาจเจริญ	4	1.21
7.9 นครพนม	2	0.61
7.10 สมุทรปราการ	2	0.61
7.11 ขอนแก่น	3	0.91
7.12 กรุงเทพฯ	2	0.61
7.13 มุกดาหาร	1	0.30
7.14 ชลบุรี	1	0.30
7.15 ฉะเชิงเทรา	1	0.30
7.16 มหาสารคาม	2	0.61

ตารางที่ 4.1 ลักษณะประชากรศาสตร์ (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
7.17 เชียงใหม่	1	0.30
7.18 นนทบุรี	1	0.30
รวม	330	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งหมด 330 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 231 คน ร้อยละ 70 และเพศชายจำนวน 99 คน ร้อยละ 30

ในด้านอายุ พบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามมีอายุ 21-30 ปี จำนวน 171 คน ร้อยละ 51.82 รองลงมาคือ อายุ 41-50 ปี จำนวน 58 คน ร้อยละ 17.58 อายุ 31-40 ปี จำนวน 43 คน ร้อยละ 13.03 อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 41 คน ร้อยละ 12.42 และอายุต่ำกว่าหรือเทียบเท่า 20 ปี จำนวน 17 คน ร้อยละ 5.15 ตามลำดับ

มีสถานภาพเป็นโสด จำนวน 170 คน ร้อยละ 51.52 รองลงมาคือสมรส จำนวน 159 คน ร้อยละ 48.18 และหม้าย/หย่าร้าง จำนวน 1 คน ร้อยละ 0.30 ตามลำดับ

มีการศึกษาระดับอยู่ในปริญญาตรี จำนวน 178 คน ร้อยละ 53.94 รองลงมาคือ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า/ปวส. จำนวน 71 คน ร้อยละ 21.52 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า/ปวช. จำนวน 56 คน ร้อยละ 16.96 ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 15 คน ร้อยละ 4.55 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 10 คน ร้อยละ 3.03 ตามลำดับ

ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 84 คน ร้อยละ 25.45 รองลงมาคือนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 55 คน ร้อยละ 16.67 รับราชการ จำนวน 46 คน ร้อยละ 13.94 ค้าขาย จำนวน 41 คน ร้อยละ 12.42 พนักงานเอกชน จำนวน 40 คน ร้อยละ 12.12 รับจ้าง จำนวน 35 คน ร้อยละ 10.61 พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 19 คน ร้อยละ 5.76 และอื่น ๆ จำนวน 10 คน ร้อยละ 3.03 ตามลำดับ

มีรายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท จำนวน 141 คน ร้อยละ 42.73 รองลงมาคือต่ำกว่าหรือเทียบเท่า 10,000 บาท จำนวน 138 คน ร้อยละ 41.82 รายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท จำนวน 49 คน ร้อยละ 14.85 รายได้ต่อเดือน 30,001-40,000 บาท จำนวน 1 คน ร้อยละ 0.30 และรายได้ต่อเดือน 40,001 บาทขึ้นไป จำนวน 1 คน ร้อยละ 0.30 ตามลำดับ

ภูมิลำเนาพบว่าส่วนใหญ่มาจาก จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 171 คน ร้อยละ 51.82 รองลงมาคือจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 49 คน ร้อยละ 14.85 จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 31 คน ร้อยละ 9.39 จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 26 คน ร้อยละ 7.88 จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 15 คน ร้อยละ 4.55 จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 14 คน ร้อยละ 4.24 จังหวัดยโสธร จำนวน 4 คน ร้อยละ 1.21 จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 4 คน ร้อยละ 1.21 จังหวัดขอนแก่น จำนวน 3 คน ร้อยละ 0.91 จังหวัดนครพนม จำนวน 2 คน ร้อยละ 0.61 จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 2 คน ร้อยละ 0.61 กรุงเทพฯ จำนวน 2 คน ร้อยละ 0.61 จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 2 คน ร้อยละ 0.61 จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 1 คน ร้อยละ 0.30 จังหวัดชลบุรี จำนวน 2 คน ร้อยละ 0.30 จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 1 คน ร้อยละ 0.30 จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1 คน ร้อยละ 0.30 จังหวัดนนทบุรี จำนวน 1 คน ร้อยละ 0.30 ตามลำดับ

4.3.2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

ในการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้จำแนก ประเด็นออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม (2) ด้านการเพิ่มทักษะหรือความสามารถให้แก่นักท่องเที่ยว (3) ด้านการเน้นทรัพยากร การท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ และ (4) ด้านสินค้าหลักคือทักษะและประสบการณ์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความต้องการ
1. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อการเรียนรู้/การถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว	4.21	0.81	มาก
2. กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ	4.18	0.71	มาก
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อความบันเทิง	4.20	0.76	มาก
4. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสในการทำกิจกรรมกับชุมชนโดยตรง	4.33	0.80	มากที่สุด
5. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชน	4.17	0.75	มาก
6. กิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมภายในชุมชน	4.23	0.82	มากที่สุด
รวม	4.22	0.77	มากที่สุด

ผลการศึกษาจากตารางที่ 4.2 สามารถสรุประดับความต้องการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.22) ส่วนใหญ่ระดับความต้องการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสในการทำกิจกรรมกับชุมชนโดยตรง สัมผัสวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.33) รองลงมาคือ กิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมภายในชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.23) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อการเรียนรู้/การถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.21) กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.18) และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.17) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่าง
สร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ด้านการเพิ่มทักษะหรือ
ความสามารถให้นักท่องเที่ยว

ด้านการเพิ่มทักษะหรือความสามารถ ให้นักท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความ ต้องการ
1. ผู้บรรยายที่มีความสามารถในการบอกเล่า เรื่องราว และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และความ น่าเชื่อถือ	4.27	0.64	มากที่สุด
2. มีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์หรือข้อมูล ทั่วไปประกอบการบรรยาย	4.13	0.70	มาก
3. สื่อกิจกรรมในการสาธิตวิธีการ สาธิตผล และ ลงมือปฏิบัติ	4.20	0.78	มากที่สุด
รวม	4.20	0.70	มากที่สุด

ผลการศึกษาจากตารางที่ 4.3 สามารถสรุประดับความต้องการด้านการเพิ่มทักษะหรือ
ความสามารถให้นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.20) ส่วนใหญ่ระดับความต้องการ
ผู้บรรยายที่มีความสามารถในการบอกเล่าเรื่องราว และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และความน่าเชื่อถือ อยู่
ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.27) รองลงมาคือสื่อกิจกรรมในการสาธิตวิธีการ สาธิตผล และลงมือ
ปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.20) และมีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์หรือข้อมูลทั่วไป
ประกอบการบรรยาย อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.13) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่าง
สร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ด้านการเน้นทรัพยากร
การท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้

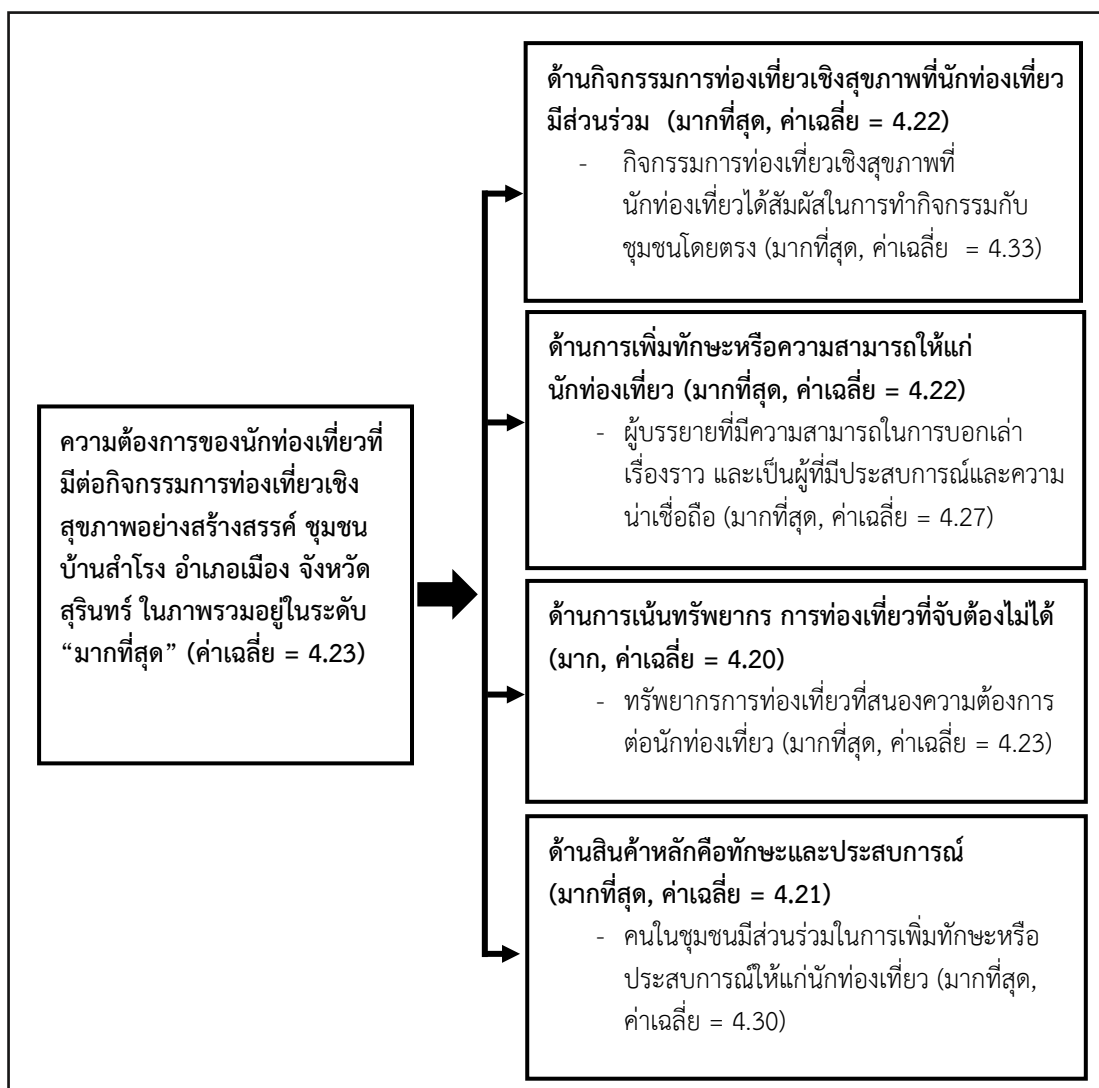
ด้านการเน้นทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่จับต้องไม่ได้	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความ ต้องการ
1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนที่มีจุดเด่น น่าสนใจ	4.17	0.70	มาก
2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนที่มีความ หลากหลาย	4.20	0.76	มาก
3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สนองความต้องการ ต่อนักท่องเที่ยว	4.23	0.82	มากที่สุด
รวม	4.20	0.76	มาก

ผลการศึกษาจากตารางที่ 4.4 สามารถสรุประดับความต้องการด้านการเน้นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 4.20) ส่วนใหญ่ระดับความต้องการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สนองความต้องการต่อนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.23) รองลงมาคือทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนที่มีความหลากหลาย อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 4.20) และทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนที่มีจุดเด่นน่าสนใจ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 4.17) ตามลำดับ

**ตารางที่ 4.5 ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่าง
สร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ ด้านสินค้าหลักคือทักษะ
และประสบการณ์**

ด้านสินค้าหลักคือทักษะและประสบการณ์	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความต้องการ
1. สินค้าหลักคือทักษะและประสบการณ์	4.23	0.67	มากที่สุด
2. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการเพิ่มทักษะหรือประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว	4.30	0.75	มากที่สุด
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ส่งเสริมให้เกิดความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	4.23	0.77	มากที่สุด
รวม	4.26	0.73	มากที่สุด

ผลการศึกษาจากตารางที่ 4.5 สามารถสรุประดับความต้องการด้านสินค้าหลักคือทักษะและประสบการณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.26) ส่วนใหญ่ระดับความต้องการคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการเพิ่มทักษะหรือประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.30) รองลงมาคือสินค้าหลักคือทักษะและประสบการณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.23) และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ส่งเสริมให้เกิดความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.23) ตามลำดับ

ภาพที่ 4.12 สรุปความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

4.3.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง ตำบลท่าสว่าง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

จากการเก็บแบบสอบถามจำนวน 330 ชุด ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับชุมชนบ้านสำโรง ดังนี้

4.3.3.1 ด้านแหล่งท่องเที่ยว

1) ควรมีการจัดการเรื่องความสะอาดภายในชุมชน เพื่อเป็นการเพิ่มความสวยงามให้กับทัศนียภาพในชุมชน การจัดการที่ตั้งของถังขยะ

2) ควรมีช่องทางในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ

ให้มากขึ้น

4.3.3.2 ด้านที่พัก

- 1) ควรมีการบริหารจัดการบ้านพักโฮมสเตย์อย่างเป็นระบบ
- 2) สิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

4.3.3.3 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

- 1) ควรมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย
- 2) กิจกรรมยังไม่มีเกี่ยวข้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน
- 3) ควรฝึกผู้นำการทำกิจกรรมให้เพิ่มความสุขสนุกสนานลงไปกิจกรรม ลดความ

ตึงเครียดลง

4.4 เสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

จากผลการศึกษาใน (1) สำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ (2) ประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ และ (3) ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ นำมาสู่การนำเสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ ได้ 2 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 การจัดการการนำเที่ยวภายในชุมชน

(1) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง

ในการพัฒนามากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านสำโรง ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า (1) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม นักท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสในการทำกิจกรรมกับชุมชนโดยตรง และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมภายในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด (2) ด้านการเพิ่มทักษะหรือความสามารถให้แก่นักท่องเที่ยว ผู้บรรยายที่มีความสามารถในการบอกเล่าเรื่องราว และเป็นผู้ที่มีการประสบการณ์และความน่าเชื่อถือ และสื่อกิจกรรมในการสาธิตวิธีการ สาธิตผล และลงมือปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด (3) ด้านการเน้นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สนองความต้องการต่อนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด และ (4) ด้านสินค้าหลักคือทักษะและประสบการณ์ สินค้าหลักคือทักษะและประสบการณ์ คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการเพิ่มทักษะหรือประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ส่งเสริมให้เกิดความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้จากทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีอยู่ในชุมชนที่ประกอบด้วย ฐานปลูกผักผสมผสานปลอดสารเคมี ฐาน อดละ เลิกเหล้า ฐานครัวเรือนน่าอยู่ ฐานเรียนรู้สมุนไพร ฐานการเลี้ยงไก่ไข่อินทรีย์ และฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการออกแบบรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ จากความต้องการของนักท่องเที่ยวจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยดึงศักยภาพของทรัพยากรที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมาต่อยอดให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

ในฐานะกิจกรรมให้มากยิ่งขึ้นและให้นักท่องเที่ยวได้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองภายใต้แนวความคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยที่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะเป็นตัวจุดประกายความคิดสร้างสรรค์ในตัว of นักท่องเที่ยวผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริงที่เป็นไปตามลักษณะเฉพาะของพื้นที่เป้าหมายที่ได้ท่องเที่ยว และยังทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการพัฒนาศักยภาพในตัวเอง (Richards & Raymond, 2000) ดังนั้นจึงสามารถกำหนดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านสำโรงไว้ 2 รูปแบบ คือ

(1) รายการนำเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง (One day trip)

ช่วงเวลา	รายละเอียด
ช่วงเช้า	- เดินทางถึงชุมชนบ้านสำโรง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ชาวบ้านทำการต้อนรับด้วย สมุนไพรอัญชันมะนาว - กลุ่มสภาชุมชนกล่าวการต้อนรับนักท่องเที่ยว - นำนักท่องเที่ยวเข้า ฐานปลูกผักผสมผสานปลอดสารเคมี เรียนรู้การปลูกผักปลอดสาร และให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองการคัดแยกเมล็ดพันธุ์พืช และนำไปปลูก
ช่วงเที่ยง	รับประทานอาหารกลางวัน
ช่วงบ่าย	- นำนักท่องเที่ยวไปยัง ฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมกิจกรรมทำสบู่ว่านหางจระเข้ ทำลูกประคบสมุนไพร เพื่อนำเป็นของฝากสำหรับนักท่องเที่ยว - สรุปกิจกรรมและส่งนักท่องเที่ยวกลับโดยสวัสดิภาพ

(2) รายการนำเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง (2 วัน 1 คน)

ช่วงเวลา	รายละเอียด
ช่วงเช้า	- เดินทางถึงชุมชนบ้านสำโรง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ชาวบ้านทำการต้อนรับด้วย น้ำสมุนไพรอัญชันมะนาว - กลุ่มสภาชุมชนกล่าวการต้อนรับนักท่องเที่ยว - นำนักท่องเที่ยวเข้า ฐานละ ลด เลิกเหล้า เพื่อเรียนรู้การจัดการชุมชนในเรื่องแก้ปัญหาสุขภาวะของคนในชุมชน และฐานครัวเรือนน่าอยู่ เรียนรู้การจัดการครัวเรือนและการคัดแยกขยะเพื่อสร้างรายได้
ช่วงเที่ยง	รับประทานอาหารกลางวัน
	- นำนักท่องเที่ยวไปยัง ฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมกิจกรรมทำสบู่ว่านหางจระเข้ ทำลูกประคบสมุนไพร

ช่วงเวลา	รายละเอียด
	- นำนักท่องเที่ยวเข้า ฐานปลูกผักผสมผสานปลอดสารเคมี และฐาน เลี้ยงไข่ไก่อินทรีย์ เรียนรู้การปลูกผักปลอดสารเคมี และเก็บผักเก็บ ไข่เพื่อนำไปประกอบอาหารเย็น
ช่วงค่ำ	- รับประทานอาหารเย็น - พักผ่อนตามอัธยาศัย
วันที่สอง	
ช่วงเช้า	- รับประทานอาหารเช้า - สรุปลักษณะและส่งนักท่องเที่ยวกลับโดยสวัสดิภาพ

ทั้งนี้ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก ไม่มากเกินไปจนทำให้นักท่องเที่ยวเหนื่อยที่จะร่วมกิจกรรม และน้อยเกินไปจนไม่ได้ประสบการณ์จากเดินทางมาท่องเที่ยว และรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์นอกจากจะสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวแล้วสิ่งที่ได้จากการท่องเที่ยวจะต้องส่งเสริมและเสริมสร้างสุขภาพที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว

(2) การนำชมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์

จากการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านการเพิ่มทักษะหรือความสามารถให้แก่ นักท่องเที่ยว ผู้บรรยายที่มีความสามารถในการบอกเล่าเรื่องราว และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และความ น่าเชื่อถือ และสื่อกิจกรรมในการสาธิตวิธีการ สาธิตผล และลงมือปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะ เห็นได้ว่านักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อการนำชมที่จะเป็นส่วนกระตุ้นให้เกิดการร่วมทำกิจกรรมของ นักท่องเที่ยว โดยผลที่ได้สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ให้บริการในกระเด็นการนำชมในชุมชนที่ ต้องการสร้างความน่าสนใจในการนำชมให้เพิ่มขึ้น การพัฒนาศักยภาพผู้นำชม นักสื่อความหมาย ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งจะต้องให้ข้อมูลอย่างถูกต้องและ เหมาะสมเกี่ยวกับชุมชนให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือน และผู้นำชมหรือนักสื่อความหมายจะ เป็นคนที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวอยากที่จะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ช่วยเพิ่มความเพลิดเพลินใน การทำกิจกรรม และยังช่วยให้กิจกรรมสามารถดำเนินไปได้อย่างลื่นไหล การพัฒนาการนำชมการ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนจำเป็นต้องประสานภาคีเครือข่ายอุดมศึกษาในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์เพื่อ พัฒนาเทคนิคการเล่าเรื่องและการนำชมในแหล่งท่องเที่ยว ให้ผู้นำชมความกล้าและเทคนิคการนำชม ที่หลากหลาย ที่จะสามารถสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้

ประเด็นที่ 2 การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์

แม้ว่าชุมชนบ้านสำโรงจะเป็นชุมชนต้นแบบด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีชื่อเสียงของจังหวัด สุรินทร์ แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยว เครือข่ายที่เดินทางมาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน การส่งเสริมการตลาดการประชาสัมพันธ์ออนไลน์จึง เป็นแนวทางที่จะช่วยให้ชุมชนเป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น โดยอาจจะริเริ่มจากสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็น Page Facebook ในปัจจุบันได้นำกลวิธีการตลาดที่ใช้คุณค่าเป็นฐาน (Value-Based Marketing) มาพัฒนา ตลาดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยเชื่อมคุณค่าของความดั้งเดิมและความเป็นตัวตนเข้ากับ ความ

ทันสมัยอย่างกลมกลืน และก่อให้เกิดคุณค่าที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ จากนั้นจึงกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายรับรู้และตระหนักถึงคุณค่าที่สอดแทรกอยู่ตัวอยู่ในผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เช่น การเล่าเรื่อง การใช้แนวคิดผลิตภัณฑ์มีจำกัด/ไม่ผลิตซ้ำ และการใช้สื่อสังคมออนไลน์

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ (2) ประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ (3) ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ และ (4) เสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นการวิจัยรูปแบบผสมผสาน (Mixed Method) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย (1) กลุ่มประชาชนในชุมชนจำนวน 15 คน (2) ตัวแทนเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 7 คน (3) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านสำโรง จำนวน 330 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถาม ทั้งนี้ได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (descriptive analysis) สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) และวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.2 อภิปรายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 สำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ชุมชนบ้านสำโรงเป็นชุมชนที่ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งจากการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชน พบว่า ภายในชุมชนมีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ทั้งสิ้น 6 ฐาน ประกอบด้วย ฐานปลูกผักผสมผสานปลอดสารเคมี ฐาน ลด ละ เลิกเหล้า ฐานครัวเรือนน่าอยู่ ฐานเรียนรู้สมุนไพร ฐานการเลี้ยงไก่ไข่อินทรีย์ และฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

5.1.2 ประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ผู้วิจัยประเมินประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง โดยใช้โดยใช้มาตรฐานการจัดบริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ดังนี้

5.1.2.1 การวางแผนของผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนบ้านสำโรงเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งในการจัดการชุมชน โดยชุมชนมีเป้าหมายในการบริหารจัดการชุมชนสู่ความเป็น

ชุมชนน่าอยู่อย่างชัดเจนเพื่อที่เป็นชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน การจัดการท่องเที่ยวในชุมชนมีได้ดำเนินงานภายใต้สภาผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการวางรากฐานการพัฒนาชุมชนและการท่องเที่ยวของชุมชน มีการออกกติกาข้อต้องลงการมีส่วนร่วมของสมาชิกในด้านการท่องเที่ยวเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวขอให้ ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชนต้องมาร่วมด้วยหรือต้องมีสมาชิกสภาผู้นำชุมชนมาร่วมไม่น้อยกว่าร้อยละ 70

5.1.2.2 ด้านการบริหารจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนบ้านสำโรงเป็นชุมชนที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยฐานกิจกรรมจะกระจายอยู่ในชุมชนและไม่ได้มีการเพียพื้นที่เดียว เนื่องด้วยแต่ละครัวเรือนจะทำกิจกรรมตนเองทำอยู่เป็นประจำ โดยฐานเรียนรู้แต่ละฐานจะได้รับการรับรองจากสภาผู้นำชุมชน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าแปลงผัก สวนเกษตรที่นักท่องเที่ยวเข้าชมอาหารที่นักท่องเที่ยวได้รับประทานที่มาจากวัตถุดิบที่ปลอดสารพิษ และชุมชนบ้านสำโรงเป็นชุมชนมีภูมิทัศน์ที่สะอาดและเป็นระเบียบที่เกิดจากการจัดการชุมชน การจัดการขยะในครัวเรือนและชุมชน การมีส่วนร่วมกันของคนในชุมชนในการทำมาความสะอาดในชุมชนร่วมกัน

5.1.2.3 การบริหารจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว พบว่า รูปแบบการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็น 2 รูปแบบ (1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน การทำกิจกรรมตามรายการนำเที่ยวของชุมชนไม่มียานพาหนะในการให้บริการกับนักท่องเที่ยว เนื่องจากชุมชนบ้านสำโรงเป็นชุมชนขนาดเล็กและฐานเรียนรู้แต่ละฐานตั้งอยู่ใกล้กัน การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจึงเป็นรูปแบบการเดินชมและสำรวจชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสบรรยากาศภายในชุมชน และ (2) การเข้าถึงข้อมูลของชุมชน ชุมชนบ้านสำโรงไม่มีช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ของชุมชน หากต้องการติดต่อประสานกับชุมชนจะมีเพียงผ่านทางโทรศัพท์มือถือและไลน์

5.1.2.4 การบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ชุมชนบ้านสำโรงเป็นชุมชนที่มีความพร้อมในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวได้ ไม่ว่าจะเป็นห้องน้ำ อาหารและเครื่องดื่ม ศูนย์ต้อนรับนักท่องเที่ยว และบ้านพักโฮมสเตย์

5.1.2.5 การบริหารจัดการให้เกิดคุณภาพบริการในแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนบ้านสำโรงได้มีโอกาสได้ต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และได้มีการนำปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้งมาปรับแก้ในการให้บริการ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการบริการในครั้งต่อไป ซึ่งผู้ให้บริการต้องการพัฒนาการบริการให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการนำชุมชนในชุมชน

5.1.2.6 การจัดการกิจกรรมทางการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสำโรงในปัจจุบันได้แบ่งรูปแบบกิจกรรมออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รายการท่องเที่ยวแบบวันเดียว และรายการท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน ซึ่งกิจกรรมเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการชุมชนเพียงอย่างเดียว ที่ทำให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาได้มีส่วนร่วมในการกิจกรรมและฐานกิจกรรมของชุมชน รวมถึงการนำทรัพยากรท่องเที่ยวมาใช้ได้ไม่เต็มรูปแบบ แม้ว่าชุมชนจะมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

5.1.2.7 การบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสำโรง เป็นการดำเนินกิจกรรมภายใต้แนวคิดหลักการเป็นชุมชนน่าอยู่และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน การอนุรักษ์และสิ่งแวดล้อมในชุมชนจึงเป็นเป้าหมายที่ชุมชนให้ความสำคัญ

5.1.3 ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านลำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

5.1.3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 330 คน พบว่า เพศหญิงมีสัดส่วนสูงกว่าเพศชาย กล่าวคือ มีเพศหญิงร้อยละ 70 และเพศชาย ร้อยละ 30 ส่วนใหญ่มีอายุ 21-30 ปี ร้อยละ 51.82 มีสถานภาพเป็นโสด ร้อยละ 51.52 มีการศึกษาระดับอยู่ในปริญญาตรี ร้อยละ 53.94 ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 25.45 มีรายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 42.73 และภูมิสำเนาพบว่าส่วนใหญ่มาจาก จังหวัดสุรินทร์ ร้อยละ 51.82

5.1.3.2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านลำโรง พบว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.23) ดังนี้ อันดับหนึ่ง ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.22) และ ด้านการเพิ่มทักษะหรือความสามารถให้แก่นักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.22) อันดับสอง ด้านสินค้าหลักคือทักษะและประสบการณ์อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.21) และ อันดับสาม ด้านการเน้นทรัพยากร การท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.20)

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสในการทำกิจกรรมกับชุมชนโดยตรงอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.33) รองลงมาคือกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมภายในชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.23) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อการเรียนรู้/การถ่ายทอดความรู้ให้แก่อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.20) กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.20) กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อความบันเทิงอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.20) และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.17)

ด้านการเพิ่มทักษะหรือความสามารถให้แก่นักท่องเที่ยว พบว่า ผู้บรรยายที่มีความสามารถในการบอกเล่าเรื่องราว และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.27) รองลงมาคือสื่อกิจกรรมในการสาธิตวิธีการ สาธิตผล และลงมือปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.27) และมีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์หรือข้อมูลทั่วไปประกอบการบรรยายอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.13)

ด้านการเน้นทรัพยากร การท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สนองความต้องการต่ออยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.23) รองลงมาคือทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนที่มีความหลากหลายอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.20) และทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนที่มีจุดเด่นน่าสนใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.17)

และด้านสินค้าหลักคือทักษะและประสบการณ์ พบว่า คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการเพิ่มทักษะหรือประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.30) รองลงมาคือสินค้าหลักคือทักษะและประสบการณ์อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.23) และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ส่งเสริมให้เกิดความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.23)

5.1.4 แนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

แนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ ได้ 2 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 การจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชน ประกอบด้วย

5.1.4.1 การจัดการนำเที่ยวในชุมชน จากความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นำมาออกแบบรายการนำเที่ยวของชุมชนได้ 2 แบบคือ รายการท่องเที่ยวแบบวันเดียว และรายการท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน โดยแต่ละกิจกรรมออกแบบให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

5.1.4.2 การนำชมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ การพัฒนาศักยภาพผู้นำชม นักสื่อความหมายชุมชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งจะต้องให้ข้อมูลอย่างถูกต้องและเหมาะสมเกี่ยวกับชุมชนให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือน และผู้นำชมหรือนักสื่อความหมายจะเป็นคนที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวอยากที่จะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ช่วยเพิ่มความเพลิดเพลินในการทำกิจกรรม

ประเด็นที่ 2 การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมการตลาดการประชาสัมพันธ์ออนไลน์โดยเริ่มจาก Page Facebook ชุมชนโดยนำกลวิธีการตลาดที่ใช้คุณค่าเป็นฐาน (Value-Based Marketing) มาพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายรับรู้และตระหนักถึงคุณค่าที่สอดแทรกอยู่ภายในผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เช่น การเล่าเรื่อง การใช้แนวคิดผลิตภัณฑ์มีจำกัด/ไม่ผลิตซ้ำ และการใช้สื่อสังคมออนไลน์

5.2 อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง ตำบลท่าสว่าง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ ทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพและสามารถเพิ่มประสิทธิภาพให้กับชุมชนได้ ผู้วิจัยจึงได้นำผลการศึกษาและแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลจากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามมาใช้ในการอภิปรายผลในครั้งนี้ ดังนี้

5.2.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

ภายในชุมชนมีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ทั้งสิ้น 6 ฐาน ประกอบด้วย ฐานปลูกผักผสมผสานปลอดสารเคมี ฐาน ลด ละ เลิกเหล้า ฐานครัวเรือนน่าอยู่ ฐานเรียนรู้สมุนไพร ฐานการเลี้ยงไก่ไข่อินทรีย์ และฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยผู้วิจัยได้สำรวจทรัพยากรที่สอดคล้องกับรูปแบบการจัดโปรแกรมการนำเที่ยวที่มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ (ราณี อิลิชัยกุล, 2557) ได้แก่ โปรแกรมนำเที่ยวอาหารสมุนไพร โปรแกรมนำเที่ยวสมุนไพรชนบท และโปรแกรมนำเที่ยวเกษตรธรรมชาติ โดยละฐานกิจกรรมเป็นทรัพยากรมีรูปแบบการทำกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมทางสุขภาพหรือสุขภาพทั้งทางกายและทางจิต ซึ่งองค์การอนามัยโลก (WHO: World Health Organization) (2541) ได้กล่าวถึงเรื่องสุขภาพจะต้องครอบคลุมใน

4 ประเด็น คือ ภาวะทั่วไปของร่างกายและจิตใจจะต้องแข็งแรงสมบูรณ์ มีสุขภาวะทางจิตวิญญาณ และสอดคล้องกับ Erfurt-Cooper and Cooper (Erfurt-Cooper and Cooper, 2009: อ้างอิงจาก ชื่นนภา นิลสนธิ, 2559; 13) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งการดูแลบำรุงรักษาสุขภาพ สภาวะที่มีสุขภาพแข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ สภาวะของร่างกายที่มีสุขภาพดี และสภาพของการมีสุขภาพดีในลักษณะของแบบแผนชีวิตที่ส่งเสริมความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย จากฐานกิจกรรมของชุมชนข้างต้นสอดคล้องกับประเด็นด้านสุขภาพขององค์การอนามัยโลก และรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างเห็นได้ชัด มีการสร้างจิตสำนึกต่อการส่งเสริมสุขภาพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยว

5.2.2 ศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านลำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

ศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านลำโรง โดยใช้โดยใช้มาตรฐานการจัดบริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 7 ด้าน ประกอบด้วย (1) การวางแผนของผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวในชุมชนมีได้ดำเนินงานภายใต้สภาผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการวางรากฐานการพัฒนาชุมชนและการท่องเที่ยวของชุมชน มีการออกกติกาข้อต้องลงการมีส่วนร่วมของสมาชิกในด้านการท่องเที่ยว (2) ด้านการบริหารจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ฐานกิจกรรมกระจายอยู่ในชุมชนที่ไม่ได้มีเพียงจุดเดียว เนื่องจากแต่ละครัวเรือนทำกิจกรรมที่เป็นฐานเรียนรู้ของชุมชนอยู่เป็นประจำ และฐานเรียนรู้แต่ละฐานจะได้รับการรับรองจากสภาผู้นำชุมชน (3) ด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รูปแบบการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็น 2 รูปแบบ (1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน การท่องเที่ยวในชุมชนเป็นนักท่องเที่ยวจะต้องเดินท่องเที่ยวในชุมชนที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสบรรยากาศภายในชุมชน (2) การเข้าถึงข้อมูลของชุมชน ชุมชนไม่มีช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ (4) สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ชุมชนบ้านลำโรงเป็นชุมชนที่มีความพร้อมในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวได้ ไม่ว่าจะเป็นห้องน้ำ อาหารและเครื่องดื่ม ศูนย์ต้อนรับนักท่องเที่ยว และบ้านพักโฮมสเตย์ (5) ด้านคุณภาพบริการในแหล่งท่องเที่ยว ควรการพัฒนาการนำชมในชุมชนที่จะทำให้การให้บริการสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้มากยิ่งขึ้น (6) ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว กิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการชุมชนเพียงอย่างเดียว ที่ทำให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาได้มีส่วนร่วมในการกิจกรรมและฐานกิจกรรมของชุมชน รวมถึงการนำทรัพยากรท่องเที่ยวมาใช้ได้ไม่เต็มรูปแบบ และ (7) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ กิจกรรมการท่องเที่ยวดำเนินภายใต้แนวคิดหลักของชุมชนที่มีเป้าหมายสำคัญของชุมชนคือการอนุรักษ์และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ อริศรา ห้องทรัพย์ และกุลพิชญ์ โภโคยอุดม (2558) ที่ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแหล่งน้ำพุร้อนในภูมิภาคทางตอนเหนือของประเทศไทย พบว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประกอบด้วย 6 ประเด็นคือ ด้านสิ่งดึงดูดใจแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสามารถในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ด้านการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว และด้านการบริการเสริมในแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับนันทา สองหลวง (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพจังหวัดขอนแก่น พบว่า การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ

ประเมินจากองค์ประกอบการท่องเที่ยว 5 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) (2) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) (3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว (Amenities) (4) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และ (5) ด้านที่พักในแหล่งท่องเที่ยว (Accommodation) ซึ่งจังหวัดขอนแก่นมีความพร้อมและมีศักยภาพของการเป็นเมืองท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ

5.2.3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนบ้านสำโรง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวมีความต้องการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะการได้สัมผัสในการทำกิจกรรมกับชุมชนโดยตรง สัมผัสวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชน เพราะกิจกรรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมภายในชุมชนได้ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อการเรียนรู้/การถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว และสามารถสร้างความสนุกสนาน และให้นันทนาการแก่นักท่องเที่ยว ส่วนความต้องการด้านการเพิ่มทักษะหรือความสามารถให้นักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด โดยส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวจะต้องการผู้บรรยายที่มีความสามารถในการบอกเล่าเรื่องราว เพราะผู้ที่ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และความน่าเชื่อถือ อีกทั้งในการทำกิจกรรมมีการสาธิตวิธีการทำ สาธิต และให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติ และมีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ประกอบการบรรยาย และความต้องการด้านการเน้นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้อยู่ในระดับมากที่สุด นักท่องเที่ยวมีความต้องการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สนองความต้องการต่อนักท่องเที่ยว และมีทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนที่มีความหลากหลายและจุดเด่นน่าสนใจ ส่วนความต้องการด้านสินค้าหลักคือทักษะและประสบการณ์อยู่ในระดับมากที่สุด นักท่องเที่ยวมีความต้องการคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการเพิ่มทักษะหรือประสบการณ์ให้แก่ นักท่องเที่ยว และกิจกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิด ซึ่ง เชียง เภาชิต และพรรณราย เทียมทัน (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ กล่าวว่า ส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย การทดสอบสมรรถภาพทางกาย การปฏิบัติตัวในการออกกำลังกาย การสาธิตการออกกำลังกายและการฝึกปฏิบัติในการออกกำลังกาย ซึ่งผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ พบว่าสมรรถภาพทางกาย ของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนมากอยู่ในเกณฑ์เหมาะสม ส่วนความต้องการที่มีต่อการทำกิจกรรมตามรูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการต่อการดำเนินกิจกรรม และมีความรู้สึว่าสุขภาพดีขึ้น มีอารมณ์สดชื่น แจ่มใสขึ้น โดยเฉพาะการได้สัมผัสในการทำกิจกรรมกับชุมชน และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักท่องเที่ยวและสามารถสร้างความสนุกสนานได้

5.2.4 แนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

แนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านสำโรง ทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชน ประกอบด้วย (1.1) การจัดการนำเที่ยวในชุมชน การจัดการนำ

เที่ยวจะเป็นการร้อยเรื่องราวของชุมชนที่จะนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว หากชุมชนมีการจัดลำดับการนำชมที่สอดคล้องร้อยเรียงกันจะทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจได้ง่าย อย่างไรก็ตามการนำชมไม่มีหลักตายตัวแต่ขึ้นอยู่กับว่าจะทำอะไรให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและประทับใจ การจัดการนำเที่ยวในชุมชนเป็นรูปแบบการเล่าเรื่องประเภทหนึ่งที่จะสร้างการรับรู้และสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว โดยรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านสำโรงสามารถกำหนดได้ 2 รูปแบบคือ รายการท่องเที่ยวแบบวันเดียว และรายการท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน ซึ่งกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่มีอยู่เดิมแต่พัฒนาต่อยอดและสร้างกิจกรรมขึ้นใหม่บนฐานทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ พลธิราช และคณะ (2559) ที่ศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวบูรพาทิศ พบว่า การปรับปรุงกิจกรรมเดิมที่มีอยู่แล้วและสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ขึ้น โดยกิจกรรมต้องก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวเป็นการวางแผนและจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถใช้เวลาและเรียนรู้ในฐานกิจกรรมนั้นได้นานยิ่งขึ้น โดยประสบการณ์จริงและมีส่วนร่วม (Participative, authentic experience) ของนักท่องเที่ยวที่เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาศักยภาพและทักษะเชิงสร้างสรรค์ (1.2) การนำชมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ การพัฒนาศักยภาพผู้นำชม นักสื่อความหมายชุมชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งจะเป็นคนที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวอยากที่จะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ช่วยเพิ่มความเพลิดเพลินในการทำกิจกรรม และยังช่วยให้กิจกรรมสามารถดำเนินไปได้อย่างลื่นไหล รัชนิกร ปัญญา (ม.ป.ป.) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3 กล่าวว่า แนวทางการยกระดับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จะต้องมีการเตรียมความพร้อมทุนมนุษย์ที่เป็นห่วงโซ่อุปทานที่สำคัญของการท่องเที่ยว โดยเริ่มจากการสร้างจิตบริการและพัฒนาศักยภาพการให้บริการ (2) การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ โดยการส่งเสริมการตลาดการประชาสัมพันธ์ออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อริศรา ห้องทรัพย์ และกุลพิชญ์ โภโคยอุดม (2558) ที่ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแหล่งน้ำพุร้อนในภูมิภาคทางตอนเหนือของประเทศไทย กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์มีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและมีช่องทางในการติดต่อชุมชน และสอดคล้องกับกันตภณ แก้วสง่า และคณะ (2563) ที่ทำการศึกษาเรื่องการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคม พบว่า การประชาสัมพันธ์มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผ่านแฟนเพจที่นำเสนอเนื้อหาที่เป็นรูปภาพ กิจกรรมการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและการให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ช่วยกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยวและความน่าเชื่อถือให้กับนักท่องเที่ยวได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากการผลการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้เห็นควรเสนอแนะเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านสำโรง ดังนี้

5.3.1.1 ชุมชนบ้านสำโรงเป็นชุมชนที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่น่าสนใจ ไม่ยังขาดการนำเสนอกับนักท่องเที่ยวและยังไม่มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ชัด ดังนั้นหากชุมชนต้องการที่จะดำเนินการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เป็นรูปธรรมจำเป็นต้องมีการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการให้บริการด้านสุขภาพ และการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อให้ชุมชนสามารถดึงดูดทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.3.1.2 ชุมชนควรเลือกนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายตามรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชน ทั้งที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อให้ชุมชนสามารถวางแผนการให้บริการ รูปแบบการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์กิจกรรมกับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชน

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นควรเสนอข้อเสนอแนะที่สามารถต่อยอดองค์ความรู้จากผลการวิจัย แนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยของนักวิจัยรุ่นต่อไปดังต่อไปนี้

5.3.2.1 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ ต้นแบบของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

5.3.2.3 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

เอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2552). “การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ”, **การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ**. http://www.ar.or.th/imageData/Magazine/10044/DL_10290.pdf. 13 สิงหาคม, 2562.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2559). “‘สำโรง’ บ้านนี้ ‘ซี้ค्यू’”, **ไลฟ์สไตล์**. <https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/683770>. 11 สิงหาคม, 2562.
- กรมการท่องเที่ยว. (2557). “การประเมินมาตรฐานคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ”, **การประเมินมาตรฐานคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ**. <https://www.dot.go.th/ebooks/ebooksview/429?fbclid=IwAR022kBIekMjmQjMU3B7eEqmX21hhJcPZtxZT4uX2g2ZyVrHWivzI4qXW0>. 15 ตุลาคม, 2562.
- กรมการท่องเที่ยว. (2558). “มาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Standards)”, **มาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Standards)**. <http://www.tourism.go.th/>. 11 สิงหาคม, 2562.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). “สถานการณ์การท่องเที่ยว”, **สถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน**. <https://www.tourism.go.th>. 11 สิงหาคม, 2562.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). “ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว”, **การท่องเที่ยว**. <https://sites.google.com/site/fhdfh656/thraphykr-thxng-theiyw-tourism-resources>. 3 สิงหาคม, 2563.
- กัณตภณ แก้วสง่า และคณะ. “การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคม”, **วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย**. 15(2); 14-28; กรกฎาคม-ธันวาคม, 2563.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2560). “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ”, **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**. <https://www.mots.go.th/>. 11 สิงหาคม, 2560.
- ชินนภา นิลสนธิ. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะด้านการพัฒนาการฟื้นฟูจิตวิญญาณ: ปัจจัยแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและการตั้งใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำกรณีศึกษา จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2559.
- เชียง เกาซิด และพรรณราย เทียมทัน. “การพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์”, **วารสารสุทธิปริทัศน์**. 30(94): 112-127; เมษายน-มิถุนายน, 2559.
- ณรงค์ พลธิ์รักษ์ และคณะ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและสำรวจข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา, 2559.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- เต็มศักดิ์ สุขวิบูลย์. (2552). “ข้อคำนึงในการสร้างเครื่องมือประเภตมาตรประมาณค่า (Rating Scale) เพื่องานวิจัย”, ข้อคำนึงในการสร้างเครื่องมือประเภตมาตรประมาณค่า (Rating Scale) เพื่องานวิจัย. [http://ms.src.ku.ac.th/schedule / Files/2553/Oct/1217086.doc](http://ms.src.ku.ac.th/schedule/Files/2553/Oct/1217086.doc). 3 ธันวาคม, 2563.
- ท่องเที่ยว บ้านสำโรง - Travel BanSamrong. (2560). “แผนที่ชุมชนบ้านสำโรง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์”, แผนที่ชุมชนบ้านสำโรง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์. <https://www.facebook.com/TravelSamrong/photos/a.281938238964237/282967502194644/?type=3>. 3 ธันวาคม, 2563.
- เทียมรัตน์ คงทนดี. ความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรในบริษัท ทีเอสที เมทัลเวิร์ค จำกัด. การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2554.
- ธวัชวันต์ ชุมแสง. (2562). “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่12”, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่12. <https://www.nesdb.go.th>. 12 สิงหาคม, 2562.
- นันทพรณ พูลอ่ำ. (2556). “การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย”, การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ. <https://sites.google.com/site/456556123456asdf/kar-thxng-theiyw-cheing-sukhpaph>. 11 สิงหาคม, 2562.
- นุชนาฏ หมั่นจันทร์และคณะ. “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยความเป็นเลิศทางภูมิปัญญาของประเทศไทย”, เทคโนโลยีภาคใต้. 11(2): 1-14; กรกฎาคม-ธันวาคม, 2561.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์, 2548.
- ปัญญาภรณ์ เอี่ยมละออ. ความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรทัณฑสถานหญิง ชลบุรี จังหวัดชลบุรี. ปัญหาพิเศษปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยบูรพา, 2551.
- ปวารณา อัจฉริยบุตร และคณะ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การยกระดับมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2561.
- ปรีดิ์ ชินโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก. “รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง”, Veridian E-Journal. 9(1): 250-268; มกราคม –เมษายน, 2559.
- พีรวัศ คิดกล้า. (2563). “แนวทางการทำงานชุมชนเข้มแข็ง”. ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง บ้านสำโรง. <https://slideplayer.in.th/slide/17771989/>. 27 พฤษภาคม, 2564.
- มณฑิรา สุวรรณมณีรัตน์. ความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรเทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอแหลมฉบัง จังหวัดตราด. ปัญหาพิเศษปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยบูรพา, 2553.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- รัชนี้ รัตนะ. **ความต้องการในการพัฒนาตนเองของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอหนองใหญ่ อำเภอบ่อทอง และอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี**. ปัญหาพิเศษปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยบูรพา, 2550.
- รัชนี้กร ปัญญา. (2556). “การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่”, <http://cmruir.cmru.ac.th/handle/123456789/555?mode=full>. 11 สิงหาคม, 2562.
- ราณี อธิชัยกุล. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเอกสารการสอนชุดฝึกอบรมทางไกล หลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2546.
- วิภาพร มหาชัย. **พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นในจังหวัดเชียงใหม่ต่อการเลือกใช้บริการสปาเพื่อสุขภาพ**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.
- วรรณ วังษ์วานิช. **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และปิยะพร ธรรมชาติ. “รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรีเพื่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน”, **วารสารสมาคมนักวิจัยสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 21(3): 167-181; กันยายน – ธันวาคม, 2559.
- ศรีชล ฉายาพงษ์. **ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของข้าราชการตำรวจ ชั้นสัญญาบัตรและชั้นประทวนกองบังคับการอำนวยการตำรวจภูธรภาค 2 ในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยบูรพา, 2553.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญกิตติ และธนวรรธ ตั้งสินทรัพย์ศิริ. **การจัดการและพฤติกรรมองค์กร**. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์, 2550.
- สรัญญา แพทย์พิทักษ์. **ความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลวังกระแจะ อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด**. ปัญหาพิเศษปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยบูรพา, 2553.
- สุจิตรา สุนทรทรัพย์ วิภาวดี ลีมีงสวัสดิ์ และรุจน์ เลหาภักดี. “การสำรวจแหล่งบริการสุขภาพและแหล่งสร้างเสริมสุขภาพของสังคมเมือง”, **วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ**. 17(3): 103-113; กันยายน-ธันวาคม, 2559.
- สุจิตรา สุนทรทรัพย์ และคณะ. **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ สถานการณ์ ความต้องการและแนวโน้มของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเอเชีย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2560.
- สุรีย์ ธรรมิกบวร และชฎาศิริ อภินันท์เดชา. “การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ตามวิถีวัฒนธรรมสุขภาพลุ่มแม่น้ำโขง (หมู่บ้านชะจอม) จังหวัดอุบลราชธานี”, **วารสารพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. 28(1): 25-40; มกราคม-เมษายน, 2558.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ. (2560). “เรียนรู้วัฒนธรรมชุมชนต้นแบบ บ้านสำโรง จังหวัดสุรินทร์”, สุขภาวะชุมชน. <http://www.thaihealthcenter.org/campaign/content/detail/112>. 3 ธันวาคม, 2563.
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดอุดรธานี. (2562). “การประเมินผลการจัดนิทรรศการ “ศาสตร์พระราชาสู่ความยั่งยืน” ภายในงานทุ่งศรีเมือง ประจำปี 2562”, การประเมินผลการจัดนิทรรศการ “ศาสตร์พระราชาสู่ความยั่งยืน” ภายในงานทุ่งศรีเมือง ประจำปี 2562. <https://www.opsmoac.go.th/udonthani-dwl-preview-421891791815>. 3 ธันวาคม, 2563.
- สำนักงานสถิติเศรษฐกิจและสังคม. (2562). “การสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย พ.ศ. 2562”, สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. https://www.mots.go.th/download/article/article_20200123132729.pdf. 3 ธันวาคม, 2563.
- อริศรา ห้องทรัพย์. แนวทางพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแหล่งน้ำพุร้อนในภูมิภาคทางตอนเหนือของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.
- เอี่ยมทิพย์ ศรีทอง. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ น้ำพุร้อน (Onsen): นวัตกรรมการจัดการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ และบำบัดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2559.
- Anton K. Formann. **Die Latent-Class-Analyse: Einführung in Theorie und Anwendung**. Germany: Beltz, 1984.
- Cochran, W.G. (1963). **Sampling Technique**. New York: John Wiley and Sons Inc.
- Dimitrovski & Todorović. “Clustering wellness tourists in spa environment”, **Tourism Management Perspectives**. 16: 259–265; June- September, 2015.
- Erfurt-Cooper, P. and Cooper, M. **Health and Wellness Tourism: Spa and Hot Springs**. Bristol, UK: Channel View, 2008.
- Google map. (2562). “แผนที่เส้นทางจากตัวเมืองสุรินทร์ ไปยังชุมชนบ้านสำโรง”, เส้นทาง. <https://www.google.com/maps/dir>. 11 สิงหาคม, 2562.
- Likert, Rensis A. (1961). **New Patterns of Management**. New York: McGraw-Hill Book Company Inc.
- Mueller, H. & Kaufmann, E. L. “Wellness Tourism: Market Analysis of A Special Health Tourism Segment and Implications for Hotel Industry”, **Journal of Vacation Marketing**. 7(1): 5–17; January, 2001.
- Nattinee Thongdee. (2561). “การเดินชมชุมชนเรียนรู้ในชุมชนบ้านสำโรง”, โพสต์. <https://web.facebook.com/nattinee.thongdee>. 3 ธันวาคม, 2563.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- Prentice, R. and Andersen, V. “Festival as Creative Destination”, **Annals of Tourism Research**. 30(1): 7-30; January, 2003.
- Qiu, W. and Joe, H. “clusterGeneration: Random Cluster Generation (with Specified Degree of Separation)”, **R package version 1.2.7**. <https://cran.r-project.org/web/packages/clusterGeneration/cluster-Genaration.pdf>. December 3, 2019.
- Richards, G. “World culture and heritage and tourism”, **Tourism Recreation Research**. 25: 9-18; February, 2000.
- Richards, G. and Raymond, C. “Creative Tourism”, **ATLAS News**. 23: 16-20; January, 2000.
- _____. “Creativity and tourism: the state of the art”, **Annals of Tourism Research**. 38: 1225-1253; October, 2011.
- Romana KOREZ-VIDE. “Creative tourism as a source of innovativeness and sustainability in tourism”, in **An Enterprise Odyssey. International Conference Proceedings**. p.1307-1320. Zagreb: University of Zagreb, 2013.
- Russo, P. “The vicious circle of tourism development in heritage cities”, **Annals of Tourism Research**. 29(1): 165-182; Great Britain, 2002.
- Smith, L.W. “Experiental Tourism aroundthe World and at Home: Definitions and Standards”, **International Journal of Services and Standards**. 2(1): 1-14; January, 2006.
- Smith, David. **Exploring Innovation**. Berkshire: McGraw-Hill Education, 2006.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	หน้าที่	หน่วยงาน/สังกัด
1	นายจิรวัฒน์ เสนาะวาที	ตัวแทนผู้นำฐานเกษตร การเรียนรู้	บ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์
2	นางเตือน มีโชค	ประธานผู้นำฐาน ครัวเรือนน่ายู่	บ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์
3	นางนิง นวลหอม	ประธานผู้นำฐานลด ละ เลิก เหล้า	บ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์
4	นายปราโมทย์ นาคสุข	สมาชิกตัวแทนผู้นำฐาน ครัวเรือนน่ายู่	บ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์
5	นางพลอย คิคกล้า	สมาชิกผู้นำฐาน ครัวเรือนน่ายู่	บ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์
6	นายพีรวัศ คิคกล้า	ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้าน สำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์	บ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์
7	นายพงศกร สุจินพรหม	นายกองค์การบริหาร ส่วนตำบล	องค์การบริหารส่วนตำบลใน เมืองสุรินทร์
8	แพทย์หญิงสุชนิ เพลาวัลย์	โรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพ	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลท่าสว่างอำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์
9	นางวิภาดา สะลากัน	เจ้าหน้าที่สำนักงานการ ท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดสุรินทร์	สำนักงานการท่องเที่ยวและ กีฬาจังหวัดสุรินทร์
10	นางวนรัตน์ บุญธรรม	อาจารย์คณะกรรมการ ท่องเที่ยวและการ โรงแรม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์
11	นางสมจิตร ชาวพงษ์	สมาชิกตัวแทนผู้นำฐาน ลด ละ เลิกเหล้า	บ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์
12	นายอุดม อุ่นจิต	ประธานผู้นำฐานเกษตร การเรียนรู้	บ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์ลงพื้นที่

ที่ อว 0604.9/ 12070

คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ตำบลเมืองศรีโค อำเภวารินชำราบ

จังหวัดอุบลราชธานี 34190

4 ธันวาคม 2563

เรื่อง ขออนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลวิทยานิพนธ์

เรียน คุณพิรวัศ คิคกล้า

ด้วย นางสาวธันยาภรณ์ อสีพงษ์ รหัส 62144970014 นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมการท่องเที่ยวและบริการ กำลังจัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ (THE DEVELOPMENT OF CREATIVE HEALTH TOURISM ACTIVITIES OF SAMRONG VILLAGE, MUEANG DISTRICT, SURIN PROVINCE) ความแจ้งแล้วนั้น

เพื่อให้วิทยานิพนธ์บรรลุตามวัตถุประสงค์และได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ คณะศิลปศาสตร์จึงใคร่ขอขออนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์ท่าน และเก็บข้อมูลวิทยานิพนธ์ ระหว่างเดือนธันวาคม 2563-เมษายน 2564

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากมีข้อขัดข้องประการใด ได้โปรดแจ้งให้คณะฯ ทราบด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์สุรศักดิ์ คำคง)

คณบดีคณะศิลปศาสตร์

สำนักเลขานุการ

โทรศัพท์ 045-353729

โทรสาร 045-288870

ภาคผนวก ค
กรรมการตรวจเครื่องมือวิทยานิพนธ์

ที่ อว 0604.9/๕

คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ตำบลเมืองศรีโค อำเภวารินชำราบ

จังหวัดอุบลราชธานี 34190

- 4 มค. 2564

เรื่อง ขอเชิญเป็นคณะกรรมการตรวจเครื่องมือการทำวิจัยวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราณัฐ โสภา

โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ด้วย นางสาวฉันทยาภรณ์ อธิพงษ์ รหัส 62144970014 นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการท่องเที่ยวและบริการ กำลังจัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ (THE DEVELOPMENT OF CREATIVE HEALTH TOURISM ACTIVITIES OF SAMRONG VILLAGE, MUEANG DISTRICT, SURIN PROVINCE) ความแจ้งแล้วนั้น

คณะศิลปศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ จึงใคร่ขออนุญาตเรียนเชิญท่านเป็นคณะกรรมการตรวจเครื่องมือการทำวิจัยวิทยานิพนธ์ของนักศึกษารายดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากมีข้อขัดข้องประการใด ได้โปรดแจ้งให้คณะฯ ทราบด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุรสม กฤษณะจุฑะ)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร

รักษาราชการแทนคณบดีคณะศิลปศาสตร์

สำนักเลขานุการ

โทรศัพท์ 045-353729

โทรสาร 045-288870

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โทร. 3729
ที่ อว 0604.9/ 12853 วันที่ 29 ธ.ค. 2563

เรื่อง ขอเชิญเป็นคณะกรรมการตรวจเครื่องมือการทำวิจัยวิทยานิพนธ์
เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์สืบทพงศ์ หงษ์ภักดี

ด้วย นางสาวธันยาภรณ์ อลิพงษ์ รหัส 62144970014 นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมการท่องเที่ยวและบริการ กำลังจัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ (THE DEVELOPMENT OF CREATIVE HEALTH TOURISM ACTIVITIES OF SAMRONG VILLAGE, MUEANG DISTRICT, SURIN PROVINCE) ความแจ้งแล้วนั้น

คณะศิลปศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ จึงใคร่ขออนุญาตเรียนเชิญท่านเป็นคณะกรรมการตรวจเครื่องมือการทำวิจัยวิทยานิพนธ์ของนักศึกษารายดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(นายสุรสม กฤษณะจุฑะ)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะศิลปศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โทร. 3729

ที่ อว 0604.9/12891

วันที่ 29 ธ.ค. 2563

เรื่อง ขอเชิญเป็นคณะกรรมการตรวจเครื่องมือการทำวิจัยวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวัชร ศรีจองแสง

ด้วย นางสาวธันยาภรณ์ อสิพงษ์ รหัส 62144970014 นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการท่องเที่ยวและบริการ กำลังจัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ (THE DEVELOPMENT OF CREATIVE HEALTH TOURISM ACTIVITIES OF SAMRONG VILLAGE, MUEANG DISTRICT, SURIN PROVINCE) ความแจ้งแล้วนั้น

คณะศิลปศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ จึงใคร่ขออนุญาตเรียนเชิญท่านเป็นคณะกรรมการตรวจเครื่องมือการทำวิจัยวิทยานิพนธ์ของนักศึกษารายดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(นายสุรสม กฤษณะจุฑะ)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะศิลปศาสตร์

ที่ อว 0604.9/๒๕๖๓

คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ตำบลเมืองศรีโค อำเภอรินคำ
จังหวัดอุบลราชธานี 34190

๒๙ ธันวาคม 2563

เรื่อง ขอเชิญเป็นคณะกรรมการตรวจเครื่องมือการทำวิจัยวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.วิติกา ทางขึ้น คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ด้วย นางสาวชั้นยากรณ์ อธิพงษ์ รหัส 62144970014 นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการท่องเที่ยวและบริการ กำลังจัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ (THE DEVELOPMENT OF CREATIVE HEALTH TOURISM ACTIVITIES OF SAMRONG VILLAGE, MUEANG DISTRICT, SURIN PROVINCE) ความจำเริญนั้น

คณะศิลปศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ จึงใคร่ขออนุญาตเรียนเชิญท่านเป็นคณะกรรมการตรวจเครื่องมือการทำวิจัยวิทยานิพนธ์ของนักศึกษารายดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากมีข้อขัดข้องประการใด ได้โปรดแจ้งให้คณะฯ ทราบด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุรสม กฤษณะจุฑะ)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร

รักษาราชการแทนคณบดีคณะศิลปศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โทร. 3729

ที่ อว 0604.9/ 12882

วันที่ 29 ธ.ค. 2563

เรื่อง ขอเชิญเป็นคณะกรรมการตรวจเครื่องมือการทำวิจัยวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปวีรพรต สมนึก

ด้วย นางสาวอินยาภรณ์ อธิพงษ์ รหัส 62144970014 นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการท่องเที่ยวและบริการ กำลังจัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ (THE DEVELOPMENT OF CREATIVE HEALTH TOURISM ACTIVITIES OF SAMRONG VILLAGE, MUEANG DISTRICT, SURIN PROVINCE) ความแจ้งแล้วนั้น

คณะศิลปศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ จึงใคร่ขออนุญาตเรียนเชิญท่านเป็นคณะกรรมการตรวจเครื่องมือการทำวิจัยวิทยานิพนธ์ของนักศึกษารายดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(นายสุรสม กฤษณะจุฑะ)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะศิลปศาสตร์

ภาคผนวก ง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์

การศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ของชุมชนบ้านสำโรง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ จัดทำขึ้นสำหรับใช้ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ สาขานวัตกรรมการท่องเที่ยวและบริการ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พ.ศ. 2562

สำหรับข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ จะถูกนำไปใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำแนวทางการพัฒนาพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1) เพื่อประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ และวัตถุประสงค์ข้อที่ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ สำหรับข้อมูลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จะถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งจะถูกปกปิดเป็นความลับและจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ตามความเป็นจริงและตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 การประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

วันที่สัมภาษณ์.....

เวลา.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล.....

อาชีพ.....

ตำแหน่ง.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านลำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

1. ศักยภาพทางด้านแหล่งท่องเที่ยวหรือวัฒนธรรมที่สามารถดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านลำโรง มีอะไรบ้าง

.....

ศักยภาพทางการอนุรักษ์และสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีอะไรบ้าง

.....

ศักยภาพในด้านการรองรับนักท่องเที่ยวของชุมชนเป็นอย่างไรบ้าง

2. ศักยภาพทางด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน มีอะไรบ้าง

3. ศักยภาพทางด้านธรรมชาติ และด้านเกษตรของชุมชนเป็นอย่างไร

4. ศักยภาพทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นอย่างไรบ้าง

5. แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่สามารถให้นักท่องเที่ยวเข้าชมและร่วมทำกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ มีที่ไหนบ้าง

6. ศักยภาพด้านการจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืนเป็นอย่างไรบ้าง

7. กิจกรรมอื่นๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมเรียนรู้และแลกเปลี่ยนกับคนในชุมชน มีอะไรบ้าง

8. ศักยภาพของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีอะไรบ้าง

แบบสอบถาม

การศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ของชุมชน
บ้านสำโรง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ข้อที่ 2) เพื่อศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน เพื่อประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาความต้องการที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

นางสาวฉันทยาภรณ์ อสีพงษ์

นักศึกษาปริญญาโท

สาขาวิชานวัตกรรมการท่องเที่ยวและบริการ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ตอนที่1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

1. เพศ

☐ หญิง

☐ ชาย

2. อายุปี

3. สถานภาพ

☐ โสด

☐ สมรส

☐ หม้าย/หย่าร้าง

4. การศึกษา

☐ ต่ำกว่ามัธยมศึกษา

☐ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

☐ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพ

☐ รับราชการ

☐ เกษตรกร

☐ พนักงานเอกชน

☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ

☐ รับจ้าง

☐ ค้าขาย

☐ นักเรียน/นักศึกษา

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

6. รายได้ต่อเดือน.....บาท

7. ภูมิลำเนา.....

ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับ 5 = มากที่สุด, ระดับ 4 = มาก, ระดับ 3 = ปานกลาง, ระดับ 2 = น้อย, ระดับ 1 = น้อยที่สุด

ประเมินระดับความต้องการของ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวของ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัด สุรินทร์ในปัจจุบัน	มาก ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
1. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม					
1.1 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อการเรียนรู้/การถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว					
1.2 กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน					
1.3 กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อความบันเทิง					
1.4 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสในการทำกิจกรรมกับชุมชนโดยตรง					
1.5 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชน					
1.6 กิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมภายในชุมชน					
2. ด้านการเพิ่มทักษะให้แก่นักท่องเที่ยว					
2.1 ผู้บรรยายมีความสามารถในการบอกเล่าเรื่องราว และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และความน่าเชื่อถือ					

ประเมินระดับความต้องการของ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวของ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัด สุรินทร์ในปัจจุบัน	มาก ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
2.2 มีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ หรือข้อมูลทั่วไป ประกอบการบรรยาย					
2.3 สื่อกิจกรรมในการสาธิตวิธีการ สาธิตผล และลงมือปฏิบัติ					
3.ด้านการเน้นทรัพยากร การท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้					
3.1 จุดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวของ ชุมชน					
3.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนที่มี ความหลากหลาย					
3.3 ทรัพยากรการท่องเที่ยวสนองความ ต้องการต่อนักท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ					
4.สินค้าหลักคือทักษะและประสบการณ์					
4.1 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมี เอกลักษณ์					
4.2 คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการเพิ่มทักษะ หรือประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว					
4.3 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ส่งเสริมให้เกิดความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่าง
สร้างสรรค์ ของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

1. ท่านคิดว่าชุมชนบ้านสำโรงมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
หรือไม่

.....

2. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ชุมชนได้จัดขึ้น

.....

3. ท่านต้องการให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวใดเพิ่มเติมหรือไม่ ในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง
สุขภาพของชุมชนบ้านสำโรง

.....

.....

.....

4. กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนที่ท่านชื่นชอบเพราะเหตุใด และกิจกรรมใดที่ท่านมีความคิดเห็นว่าจะปรับปรุง

.....

.....

5. ท่านคิดว่านักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนมากน้อยเพียงใด และมีข้อคิดเห็นอย่างไร

.....

.....

6. ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง จะนำมาพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ได้อย่างไร

.....

.....

7. ท่านคิดว่าศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน มีเพียงพอต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ

แบบประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC)

แบบประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC: Index of Objective Congruence)

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ของชุมชนบ้านสำโรง ตำบลท่าสว่าง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

คำชี้แจง

โปรดแสดงความคิดเห็นต่อข้อความในแต่ละรายการว่า มีความเหมาะสมเพียงใดโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านข้อละ 1 ระดับความคิดเห็นดังนี้

-1 เมื่อท่านเห็นว่า ข้อคำถามของแบบสอบถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

0 เมื่อท่านเห็นว่า ข้อคำถามของแบบสอบถามไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษา

+1 เมื่อท่านเห็นว่า ข้อคำถามของแบบสอบถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ลำดับ	ข้อคำถาม	ผลการประเมินผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		-1	0	+1	
1.	ชื่อ-สกุล.....				
2.	อาชีพ.....				
3.	ตำแหน่ง.....				
	ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพด้านทรัพยากรของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์				
1.	ศักยภาพทางด้านแหล่งท่องเที่ยวหรือวัฒนธรรมที่สามารถดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านสำโรงมีอะไรบ้าง				
2.	ศักยภาพทางด้านการอนุรักษ์และสิ่งแวดล้อมในชุมชนมีอะไรบ้าง				
3.	ศักยภาพในด้านการรองรับนักท่องเที่ยวของชุมชนเป็นอย่างไรบ้าง				
4.	ศักยภาพทางด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน มีอะไรบ้าง				

ลำดับ	ข้อความถาม	ผลการประเมิน ผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		-1	0	+1	
5.	ศักยภาพทางด้านธรรมชาติ และด้านเกษตรของชุมชนเป็นอย่างไร				
6.	ศักยภาพทางด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นอย่างไรบ้าง				
7.	แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่สามารถให้นักท่องเที่ยวเข้าชมและร่วมทำกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ มีที่ไหนบ้าง				
8.	ศักยภาพด้านการจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืนเป็นอย่างไรบ้าง				
9.	กิจกรรมอื่นๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมเรียนรู้และแลกเปลี่ยนกับคนในชุมชน มีอะไรบ้าง				
10.	ศักยภาพของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีอะไรบ้าง				

แบบประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC: Index of Objective Congruence)

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านสำโรง ตำบลท่าสว่าง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

คำชี้แจง

โปรดแสดงความคิดเห็นต่อข้อความในแต่ละรายการว่า มีความเหมาะสมเพียงใดโดยทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านข้อละ 1 ระดับความคิดเห็นดังนี้

-1 เมื่อท่านเห็นว่า ข้อคำถามของแบบสอบถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

0 เมื่อท่านเห็นว่า ข้อคำถามของแบบสอบถามไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

+1 เมื่อท่านเห็นว่า ข้อคำถามของแบบสอบถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลำดับ	ข้อคำถาม	ผลการประเมิน ผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		-1	0	+1	
1.	เพศ ☐ หญิง ☐ ชาย				
2.	อายุปี				
3.	สถานภาพ ☐ โสด ☐ สมรส ☐ หม้าย/หย่าร้าง				
4.	การศึกษา ☐ ต่ำกว่ามัธยมศึกษา ☐ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ☐ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี				
5.	อาชีพ ☐ รับราชการ ☐ เกษตรกร ☐ พนักงานเอกชน ☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ☐ รับจ้าง ☐ ค้าขาย ☐ นักเรียน/นักศึกษา ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....				

ลำดับ	ข้อความถาม	ผลการประเมิน ผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		-1	0	+1	
6.	รายได้ต่อเดือน.....บาท				
7.	ภูมิสำเนา.....				

ส่วนที่ 2 เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

ระดับ 5 = มากที่สุด, ระดับ 4 = มาก, ระดับ 3 = ปานกลาง, ระดับ 2 = น้อย, ระดับ 1 = น้อยที่สุด

ลำดับ	ข้อความถาม	ผลการประเมิน ผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		-1	0	+1	
1	ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม				
1.1	กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อการเรียนรู้/การถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว				
1.2	กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน				
1.3	กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อความบันเทิง				
1.4	กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสในการทำกิจกรรมกับชุมชนโดยตรง				
1.5	กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชน				
1.6	กิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมภายในชุมชน				
2.	ด้านการเพิ่มทักษะให้แก่นักท่องเที่ยว				
2.1	ผู้บรรยายมีความสามารถในการบอกเล่าเรื่องราวและเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และความน่าเชื่อถือ				
2.2	มีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ หรือข้อมูลทั่วไปประกอบการบรรยาย				
2.3	สื่อกิจกรรมในการสาธิตวิธีการ สาธิตผล และลงมือปฏิบัติ				
3.	ด้านการเน้นทรัพยากร การท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้				
3.1	จุดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน				
3.2	ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนที่มีความหลากหลาย				
3.3	ทรัพยากรการท่องเที่ยวสนองความต้องการต่อนักท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ				

ลำดับ	ข้อความถาม	ผลการประเมิน ผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		-1	0	+1	
4.	สินค้าหลักคือทักษะและประสบการณ์				
4.1	กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีเอกลักษณ์				
4.2	คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการเพิ่มทักษะหรือประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว				
4.3	กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ส่งเสริมให้เกิดความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ				
	ส่วนที่ 3 ข้อเสนอเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ของชุมชนบ้านสำโรง อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์				
1.	ท่านคิดว่าชุมชนบ้านสำโรงมีความพร้อมในการจัด กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพหรือไม่				
2.	ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร เกี่ยวกับกิจกรรมการ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ชุมชนได้จัดขึ้น				
3.	ท่านต้องการให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวใดเพิ่มเติม หรือไม่ ในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของ ชุมชนบ้านสำโรง				
4.	กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนที่ท่านชื่นชอบเพราะ เหตุใด และกิจกรรมใดที่ท่านมีความคิดเห็นว่าคุณ ปรับปรุง				
5.	ท่านคิดว่านักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนมากน้อยเพียงใด และมี ข้อคิดเห็นอย่างไร				
6.	ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านสำโรง จะนำมาพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่าง สร้างสรรค์ได้อย่างไร				
7.	ท่านคิดว่าศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวของ ชุมชน มีเพียงพอต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง สุขภาพอย่างสร้างสรรค์หรือไม่ อย่างไร				

ภาคผนวก ฉ
ภาพประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ภาพที่ ฉ.1 ดูงานเกี่ยวกับการทำพืชสมุนไพร

ภาพที่ ฉ.2 เก็บพืชสมุนไพร

ภาพที่ ฉ.3 วิธีการปลูกพืชสมุนไพร

ภาพที่ ฉ.4 พืชสมุนไพร

ภาพที่ ฉ.5 รดน้ำพืชสมุนไพร

ภาพที่ ฉ.6 การให้ข้อมูลฐานพืชผักสวนครัว

ภาพที่ ฉ.7 การให้ข้อมูลกับชุมชนใกล้เคียง

ภาพที่ ฉ.8 การให้ข้อมูลฐานการเรียนรู้ทั่วไป

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	ฉันทยาภรณ์ อสีพงษ์
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2555 - 2557 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์ พ.ศ. 2558 – 2561 ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ที่อยู่ปัจจุบัน	54/6 ซอยเทพสุนทร ถนนเทศบาลอนุสรณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000
หมายเลขโทรศัพท์	061-4430990
E-mail	Tanyapon.as.58@ubu.ac.th